

Juridiska institutionen

Examensarbete på juristprogrammet, höstterminen 2015, 30 hp

Omprövning av häktning

En studie av en tingsrätts tillämpning av regeln i RB 24:18 3 st. och om rättssäkerheten vid omhäkningsförhandlingar genom ljud- och bildöverföring

Veronica Burman

Handledare: Robert Eneljung
Examinator: Anna Wallerman

GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN

Förord

"En vandring på tusen mil börjar alltid med ett steg"

- Lao-Tse

När jag började på juristutbildningen för fyra och ett halvt år sedan och jag förvirrat försökte hitta rätt kapitel i lagboken, såg examenstiden ut att vara väldigt långt borta. Nu är jag äntligen här och jag är väldigt glad för att jag tog det där första steget. I skrivande stund är jag på väg att avsluta mitt examensarbete och jag vill genom detta förord passa på att tacka några personer som har haft betydelse för arbetets fullföljande. Först och främst vill jag tacka min handledare, Robert Eneljung, som har stöttat mig och funnits tillhands genom hela arbetet. Jag vill också tacka Patrik Lindh, som gett av sin tid för att ge mig en större förståelse för hur häkttningsprocessen fungerar i praktiken. Det har varit till stor hjälp och gjort att jag kunnat sätta mig in i problematiken på ett djupare sätt. Det ska också riktas ett stort tack till de övriga intervjupersoner som varit med under utredningens gång och som gjort uppsatsen mer levande. De har med stort intresse och engagemang besvarat mina frågor. Ingen nämnd och ingen glömd.

TACK!

Göteborg, januari 2016

Veronica Burman

Sammanfattning

Från advokathåll har det riktats kritik mot att omhåkningsförhandlingar inte hålls i den utsträckning som stadgas i lag. Den första delen av min uppsats syftar därför till att utreda hur ofta rätten väljer att göra undantag från att hålla omhåkningsförhandling. Jag undersöker också vad rätten grundar sitt beslut på när den tillämpar undantaget och vad undantaget kan få för konsekvenser för den häktade. Rätten ska enligt RB 24:18 3 st. hålla omhåkningsförhandling var fjortonde dag så länge den misstänkte är häktad och fram till dess att åtal väcks. Undantag från detta kan göras om en förhandling anses vara uppenbart obehövlig.

Efter att ha studerat ett antal mål från Göteborgs tingsrätt har det visat sig att åklagarens framställan om förlängd åtalstid har betydelse för om det ska hållas en förhandling eller inte. Utöver det tar rätten även viss hänsyn till den misstänktes inställning till förlängningen. Undersökningen visar att rätten inte håller omhåkningsförhandling i den mån som stadgas i lag utan undantaget tillämpas i mycket hög utsträckning. Majoriteten av de fall som undersökts visar att den misstänkte suttit häktad längre än två veckor utan förhandling och i flera av dem hålls förhandling var fjärde vecka.

Som huvudregel ska parter fysiskt närvara i rättssalen men om det finns skäl för det kan rätten besluta om att en förhandling ska genomföras genom ljud- och bildöverföring. Den andra delen av uppsatsen syftar till att undersöka om det finns någon risk att omhåkningsförhandlingar som sker genom ljud- och bildöverföring går ut över rättssäkerheten. Utredningen talar för att rättssäkerheten påverkas positivt genom att tekniken möjliggör snabbare avgöranden. Det finns dock omständigheter som tyder på en försämrad rättssäkerhet. Den misstänkte tenderar att hamna i ett sämre läge än om han inställer sig personligen i rättssalen. Rätten till försvar kan försvagas när den misstänkte är närvarande via videolänk från häktet medan försvararen är närvarande i rättssalen.

Det finns också en risk för att förhörspersonens trovärdighet och tillförlitligheten i dess utsaga kan komma att tolkas till den misstänktes nackdel. Bestämmelsen som möjliggör ett inställande genom ljud- och bildöverföring är också generellt utformad och anger inte vilka förhandlingar som kan hållas på detta sätt. Lagens utformning är mindre tillfredsställande ur legalitetssynpunkt vilket i sin tur leder till minskad förutsebarhet. Det finns således flera omständigheter som talar för att rättssäkerheten vid en omhåkningsförhandling genom ljud-och bildöverföring påverkas negativt.

Innehållsförteckning

Förord.....	2
Sammanfattning.....	3
Förkortningar	6
1 Häktning som tvångsmedel	7
1.1 Vad finns det för problem?	7
1.2 Syfte och frågeställningar	8
1.3 Metod	9
1.4 Avgränsningar	11
1.5 Disposition	11
2 När får en person häktas?	12
2.1 Allmänt om häktning	12
2.2 Häktning vid medelsvåra brott.....	13
2.2.1 Sannolika skäl.....	13
2.2.2 Flykefara.....	14
2.2.3 Kollusionsfara.....	14
2.2.4 Recidivfara.....	15
2.3 Häktning vid svårare brott.....	16
2.4 Häktning vid lindriga brott.....	16
2.5 Utredningshäktning.....	17
3. Allmänna principer vid ett frihetsberövande	18
3.1 Proportionalitetsprincipen	18
3.2 Legalitetsprincipen	18
3.3 Behovsprincipen	18
3.4 Objektivitetsprincipen	19
3.5 Ändamålsprincipen	19
3.6 Likhetsprincipen	19
4 Den enskildes rättigheter vid ett frihetsberövande	20
4.1 Regeringsformen	20
4.2 Europakonventionen	21
4.2.1 Rätt till frihet och säkerhet – artikel 5	21
4.2.2 Rätt till en rättvis rättegång – artikel 6	22
4.3 Rätt till insyn i utredningen	24
5 Åtalsfrist och omhäkningsförhandling	25
5.1 När ska åtal väckas?	25
5.2 Omhäkningsförhandling var fjortonde dag	26

5.3 Undantag från omhåkningsförhandling	27
5.4 Undantagets konsekvenser	29
6 Fallstudie	31
6.1 Omhåkningsförhandling med två veckors mellanrum	31
6.1.1 Mål B 10525-14	31
6.1.2 Mål B 10297-14	32
6.2 Mål utan omhåkningsförhandling	33
6.2.1 Mål B 10895-14	33
6.2.2 Mål B 10720-14	33
6.2.3 Mål B 11039-14	34
6.2.4 Mål B 9982-14	35
6.2.5 Mål B 10126-14	35
6.2.6 Mål B 10749-14	36
6.3 Mål med varierad frekvens omhåkningsförhandlingar	37
6.3.1 Mål B 10396-14	37
6.3.2 Mål B 10111-14	37
6.3.3 Mål B 10386-14	39
6.3.4 Mål B 10428-14	40
6.3.5 Mål B 10724-14	42
7 Omhåkningsförhandling via ljud- och bildöverföring	45
7.1 Personlig närvaro som huvudregel	45
7.2 När får ett deltagande genom ljud- och bildöverföring ske?	46
7.3 Omhåkningsförhandling via videolänk i praktiken	48
8 Rättssäkerheten vid förhandling som sker genom ljud- och bildöverföring	50
8.1 Vad är rättssäkerhet?	50
8.2 Rättssäkerhet såsom rättsligt grundad förutsebarhet	51
8.3 Advokatsamfundets rättssäkerhetsprogram	51
8.4 Är omhåkningsförhandlingar genom videolänk rättssäkra?	53
9 Analys	58
10 Slutsatser	69
Käll- och litteraturförteckning	71
Bilaga	74

Förkortningar

prop.	Regeringens proposition
EMR	En modernare rättegång
RB	Rättegångsbalk (1942:740)
OSL	Offentlighets- och sekretesslag (2009:400)
NJA	Nytt Juridiskt Arkiv
SOU	Statens offentliga utredningar
SFS	Svensk författningssamling
HD	Högsta domstolen
RF	Regeringsformen (1974:152)
art.	artikel
st.	stycke
s.	sida
f.	följande sida
ff.	följande sidor
uppl.	upplaga
jfr	jämför
kap.	kapitel
NFC	Nationellt forensiskt centrum
SKL	Statens kriminaltekniska laboratorium
JO	Justitieombudsmannen
SvJT	Svensk Juristtidning
TSA	Tidskrift för Sveriges advokatsamfund
Europadomstolen	Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna
Europakonventionen	Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna

1 Häktning som tvångsmedel

1.1 Vad finns det för problem?

I Sverige anhålls ca 28 000 personer varje år och ungefär 40 procent av dessa begärs häktade av åklagaren. Av dessa häktningsframställningar når åklagaren framgång i ca 87 procent av fallen. Eftersom häktning är ett ingrepp i den personliga integriteten och en begränsning i rörelsefriheten, betraktas det tvångsmedlet som synnerligen ingripande. Från advokathåll har det riktats hård kritik mot att domstolarna allt för ofta går på åklagarens linje vid häktningsförhandlingar och att utredningarna inte bedrivs med den skyndsamhet som lagen kräver.¹

Det är stadgat i lag att omprövning av häktning ska ske var fjortonde dag för att undersöka om utredningen bedrivs med tillräcklig skyndsamhet och om de skäl som låg till grund för häktningen fortfarande föreligger. En sådan omprövning kan undantagsvis göras med längre tids mellanrum om det med hänsyn till utredningen eller om det av någon annan anledning skulle vara uppenbart obehövligt med en förhandling inom två veckor. Kritik har framförts mot att omprövning av häktning, i vart fall vid Göteborg tingsrätt, sker genom förhandling endast varannan gång och att domstolen i större utsträckning kommit att tillämpa undantagsregeln. Kritiker menar att en utebliven omhäktningsförhandling gör det omöjligt att få till stånd en ändring i häktesfrågan.²

Som huvudregel ska den häktade närvara personligen vid en häktningsförhandling men om en sådan inställelse inte överväger de olägenheter och kostnader som uppkommer får den misstänkte närvara genom ljud- och bildöverföring.³ Kritiker menar att kostnads- och effektivitetshänsyn inte får gå ut över rättssäkerheten och att ett sådant deltagande i synnerhet kan stå i strid med Europakonventionens artiklar om rätten att ställas inför domare och rätten till en rättvis rättegång. Speciellt har det anförts att en sådan förhandling skulle stå i strid med rätten till försvarare då det ibland förekommer att den misstänkte får närvara vid förhandlingen genom länk från häktet medan försvararen befinner sig i rättssalen på annan ort.⁴ Lämpligheten av en sådan ordning kan därför ifrågasättas.

¹ Juridisk Publikations podcast, *JP- Diskuterar Häktning*, 2015-07-03.

² Juridisk Publikations podcast, *JP- Diskuterar Häktning*, 2015-07-03. Kritiken framförs av försvarsadvokaten Björn Hurtig.

³ Ljud- och bildöverföring kallas även i denna rapport för videokonferens eller videolänk.

⁴ Andersson, *Kriminalvården sparar pengar med kameror*, TSA, 2010, s. 9. Se även <http://advokatfrisk.blogspot.se/2009/03/problem-med-emr-du-kanske-har-hort.html>

1.2 Syfte och frågeställningar

Det huvudsakliga syftet med denna uppsats är att närmare studera regeln i RB 24:18 3 st. angående den omhåkningsförhandling som ska hållas var fjortonde dag fram till dess att åtal väcks. Jag vill undersöka om regeln tillämpas på det sätt som den är ämnad att göra. Jag kommer att utreda vilken funktion regeln har och vilket utrymme bestämmelsen ger för att tillämpa undantaget samt hur ofta rätten gör undantag från att hålla omhåkningsförhandling i praktiken. Dessutom vill jag undersöka vad rätten grundar sin bedömning på när den tillämpar undantaget och om bedömningen har stöd i förarbeten. Vidare kommer jag att utreda vad konsekvenserna kan bli för den häktade av att det inte hålls en omhåkningsförhandling, om det påverkar den häktade på något sätt och i så fall hur. Eftersom praktiker har framfört kritik mot att undantagsbestämmelsen tillämpas i mycket hög utsträckning ansåg jag att ovannämnda frågor var angelägna att utreda.⁵

Något som anknyter till regeln avseende omhåkningsförhandling är frågan om vilka möjligheter det finns att delta vid en sådan genom ljud- och bildöverföring. Jag vill därför ta reda på om det idag sker omhåkningsförhandlingar genom ljud- och bildöverföring, under vilka förutsättningar tekniken får användas och om det finns någon risk för att en sådan förhandling har en negativ påverkan på rättssäkerheten. Min ambition är att undersöka om metoden fyller samma funktion som en omhåkningsförhandling där den häktade är närvarande fysiskt eller om den häktade påverkas på något sätt.

En redogörelse av bestämmelserna gällande häktning, under vilka omständigheter som häktning får ske och vilka principer och lagar som måste beaktas vid tillämpningen av häktningsreglerna görs i uppsatsen. Syftet är att ge läsaren en god inblick i ämnet. Denna genomgång av gällande regelverk kommer också ligga till grund för att besvara mina frågeställningar.

De frågeställningar som kommer besvaras i strävan att uppnå mitt syfte är:

1. Vad grundar Göteborgs tingsrätt sin bedömning på när den gör undantag från att hålla omhåkningsförhandling?
2. Hur ofta gör Göteborgs tingsrätt undantag från att hålla omhåkningsförhandling och vad kan konsekvenserna bli för den häktade?
3. Finns det risk att omhåkningsförhandlingar som sker genom ljud- och bildöverföring går ut över rättssäkerheten?

⁵ Juridisk Publikations podcast, *JP- Diskuterar Häktning*, 2015-07-03.

1.3 Metod

För att besvara mina frågeställningar och uppnå mitt syfte byggde jag min utredning på lagtext, förarbeten, doktrin, rättspraxis och intervjuer. Metoden skiljer sig lite åt mellan mina olika frågeställningar och jag kommer därför redogöra mer ingående för hur jag valt att besvara de olika frågorna var för sig.

För att ta reda på vad rätten grundar sin bedömning på när den beslutar om att göra undantag från att hålla omhåkningsförhandling och hur frekvent undantaget tillämpas, bedömde jag det vara lämpligt att göra en undersökning genom en fallstudie. Jag undersökte då ett antal mål där häktning förekommit. Enligt RB 24 kap. äger en inledande häkningsförhandling rum i tingsrätten. Eftersom det riktats kritik mot Göteborgs tingsrätt för att inte ha omhåkningsförhandling mer än varannan gång, ansåg jag det vara lämpligt att välja mål från just Göteborgs tingsrätt. Den är också en stor tingsrätt som hanterar många mål vilket ökade mina möjligheter till ett bredare underlag för min utredning. För att få fram tillräckligt med underlag behövde jag dels studera flera mål och dels mål som pågått under en viss tid för att frågan om omhåkning skulle vara aktuell.

För att få en hanterbar mängd mål att utreda bestämde jag mig för att göra en avgränsning i tid. Vid kontakt med tingsrätten bad jag att få söka på mål som öppnades i augusti 2014, som avslutades tidigast i oktober 2014 och senast i september 2015. Avsikten med denna tidsbegränsning var att undersöka mål som avslutats innan denna utredning började. Inom denna tidsperiod återfanns 306 mål till antalet. Då syftet var att studera mål som innefattat omhåkning avgränsade jag sökningen ännu en gång till mål där det förekommit häktning. I detta läge fanns nu 14 mål. Vid en genomgång av målens dagboksanteckningar observerades att det förekommit omhåkning i 13 av dessa fall, varför endast dessa mål valdes att undersökas.

Genom att läsa målens dagboksanteckningar kunde jag avgöra vilka handlingar som var av intresse för min utredning. För att ta reda på vilket underlag tingsrätten grundat sina bedömningar på när de underlåtit att hålla omhåkningsförhandling behövde jag först och främst läsa de handlingar som gäller åklagarens begäran om förlängd åtalstid. Där framkommer hur åklagaren motiverar en förlängning och varför det behövs mer tid för utredningen. Det är också den handlingen som tingsrätten hänvisar till då de gör en bedömning i frågan om det är nödvändigt med en omhåkningsförhandling eller inte.

Eftersom den misstänktes inställning till förlängningen kan ha betydelse för frågan om det ska ske en förhandling, studerade jag också de handlingar där försvararen yttrade sig över åklagarens begäran om förlängd åtalstid. Vidare undersökte jag också tingsrättens olika beslutshandlingar för att få svar på om tingsrätten medgivit den begärda åtalsförlängningen och för att ta reda på om beslut om fortsatt häktning tagits på handlingarna eller efter att förhandling ägt rum.

För att undersöka vad konsekvenserna kan bli för den häktade av att det inte hålls en omhäkningsförhandling intervjuade jag verksamma jurister med lång erfarenhet inom straff- och processrätt. Jag tog kontakt med både domare och advokater. Detta gjorde jag för att få en praktisk och mer allsidig bild av frågan men också för att undersöka vad de olika yrkesgrupperna kan se för olika konsekvenser av att det inte hålls någon omhäkningsförhandling. Jag vill poängtera att syftet med denna fråga endast är att belysa olika infallsvinklar. Med hänsyn till att undersökningen baseras på enbart fyra intervjuer är således inte tanken att åstadkomma ett statistiskt gångbart resultat.

För att besvara frågan om det finns någon risk för att omhäkningsförhandlingar som sker genom ljud- och bildöverföring går ut över rättssäkerheten började jag först och främst med att studera lagtext och förarbeten. Detta gjorde jag för att närmare undersöka syftet med att vara personligt närvarande vid en förhandling samt vilka möjligheter det finns att närvara genom ljud- och bildöverföring. Därefter utredde jag vad begreppet rättssäkerhet kan stå för. Då det finns flera tolkningar av begreppet redogjorde jag för två av dessa som jag ansåg var av intresse för min utredning. De rättssäkerhetsteorier som lyfts fram i undersökningen är dels en tolkning gjord av Åke Frändberg, professor i allmän rättslära, och dels en tolkning gjord av Advokatsamfundet. Skälet till att basera utredningen på båda dessa teorier var för att det gav rättssäkerhetsbegreppet flera olika aspekter och på så vis ett bredare underlag för min utredning.

Därefter studerade jag de förarbeten som ligger till grund för bestämmelsen i RB 5:10 som reglerar möjligheterna att delta i förhandling genom ljud- och bildöverföring. Anledningen till detta var för att undersöka hur lagstiftaren vid utformandet av regeln tagit hänsyn till de olika rättssäkerhetsaspekterna. I flera fall har det framkommit hur förhandlingen förhåller sig till dessa men i några fall har det inte varit så. I dessa fall har jag själv fått analysera och utreda hur den aktuella rättssäkerhetsaspekten står i förhållande till en förhandling genom ljud- och bildöverföring. För att undersöka om frågan är relevant att utreda kontaktade jag ett antal tingsrätter. Jag frågade då om det förekommer omhäkningsförhandlingar genom ljud- och bildöverföring och hur dessa i så fall genomförs.

Den allmänna bakgrunden gällande häktning och de regelverk som aktualiseras vid användandet av sådant tvångsmedel har arbetats fram genom instudering av lagtext, förarbeten och doktrin.

1.4 Avgränsningar

Ett ämne som ofta tas upp i samband med diskussionen om häktning är det utbredda användandet av restriktioner. Ämnet kommer inte att utredas i uppsatsen. Då uppsatsens syfte främst varit att undersöka vad tingsrätten grundar sin bedömning på när den gör undantag från att hålla omhåkningsförhandling och hur ofta det sker, skulle en undersökning om användningen av restriktioner inte tillföra något till utredningen. I fallstudien har undersökningen enbart baserats på mål från Göteborgs tingsrätt. Som nämnts i kap. 1.3, har avgränsningen gjorts dels på grund av att det bland annat är Göteborgs tingsrätt som kritiserats för det frekventa användandet av undantagstillämpningen och dels för att det är en stor tingsrätt med hög andel mål som skulle ge ett bredare underlag för min utredning. I uppsatsen har det endast utretts om omhåkningsförhandlingar som sker genom ljud- och bildöverföring går ut över rättssäkerheten. Anledningen till att inte undersöka en första häktningsförhandling är för att den misstänkte vid en sådan förhandling oftast personligen är närvarande i rättssalen.

1.5 Disposition

Uppsatsen är indelad i sex delar. Den *första* delen, kapitel ett, syftar till att redovisa vilka problem mina frågeställningar bygger på, syftet med uppsatsen, metoden jag har använt mig av och vilka avgränsningar som gjorts. Vad som tas upp i den *andra* och mer allmänna delen, kapitel två till fem, är den rättsliga grunden för häktning, vilka principer och lagar som måste beaktas vid användandet av tvångsmedlet. Detta finns med för att ge läsaren en god inblick i ämnet och en god förståelse för den fortsatta framställningen. Den *tredje* delen, kapitel sex, är en fallstudie genom en redogörelse av de fall som jag undersökt. Där framkommer vad rätten bygger sina bedömningar på när den beslutar om undantag från att hålla omhåkningsförhandling och hur frekvent undantaget tillämpas. Den *fjärde* delen, som omfattas av kapitel sju och åtta, syftar till att beskriva de materiella reglerna som möjliggör ett deltagande vid en omhåkningsförhandling genom ljud- och bildöverföring och hur det används i praktiken. Utifrån de berörda tolkningarna av begreppet rättssäkerhet utreds därefter om det finns någon risk för att en sådan förhandling kan gå ut över rättssäkerheten. Den *femte* delen består av kapitel nio och är en analys av de frågor jag undersökt i uppsatsen. I den sista och *sjätte* delen av uppsatsen, kapitel tio, framkommer vilka slutsatser jag drar av min undersökning.

2 När får en person häktas?

2.1 Allmänt om häktning

När en förundersökning har inletts med anledning av brott har myndigheterna möjlighet att använda sig av olika processuella tvångsmedel. Dessa brukar delas in i två grupper: reella tvångsmedel och personella tvångsmedel. De reella tvångsmedlen rör åtgärder som främst riktar sig mot egendom och de personella tvångsmedlen handlar om ingrepp mot person. Till den senare kategorin hör häktning.⁶ I Sverige är man ense om att det måste föreligga starka skäl för att beröva en person friheten. Det är då viktigt att tvångsmedlet endast används i de situationer då det är nödvändigt med hänsyn till andra starka intressen. Det är särskilt viktigt under förundersökningen då varken skuld- eller påföljdsfrågan är prövad. Det primära skälet till att behandla de straffprocessuella frihetsberövandena med stor varsamhet är att den misstänkte kan vara oskyldig eller att den påföljd som senare döms ut inte innebär ett frihetsberövande.⁷

Det finns inte något utvecklat samhälle som helt och hållet ansett sig kunna avstå användningen av tvångsmedel. Det finns ett så starkt behov av att skydda samhället och medborgarna från brottslighet av olika slag och att effektivt kunna lagföra personer som begår brott, att det är svårt att tänka sig ett samhälle utan tvångsmedel. Vid utformandet av de personella tvångsmedlen har målsättningen då varit att försöka hitta en balans mellan å ena sidan den misstänktes intresse av att inte vara frihetsberövad i onödan, å andra sidan intresset av att skydda samhället och bekämpa brott på ett effektivt sätt.⁸ Bestämmelserna om häktning regleras i RB 24 kap. I den följande framställningen redogörs för de fyra fall då en enskild person får häktas enligt kapitlet.

⁶ Prop. 1988/89:124 s. 16.

⁷ Prop. 1986:87:112 s. 25.

⁸ Prop. 1986:87:112 s. 25.

2.2 Häktning vid medelsvåra brott

Enligt RB 24:1 1 st. får den häktas som på sannolika skäl är misstänkt för ett brott, för vilket är föreskrivet ett års fängelse eller mer. Vidare krävs det för häktning, att det med hänsyn till brottets beskaffenhet, den misstänktes förhållande eller någon annan omständighet, finns en beaktansvärd konkret risk för att personen kommer att fly, försvåra utredningen, eller fortsätta med sin brottsliga verksamhet. Riskerna kallas i det följande för flykt- kollusions- och recidivfara.⁹ Vad som avses med *brottets beskaffenhet*, är dess svårighetsgrad i det enskilda fallet. Risk för flykt- eller kollusionsfara anses nämligen vara större ju svårare brott det är frågan om. Vad som bedöms i uttrycket *den misstänktes förhållanden*, är hur den misstänkte förhåller sig eller har förhållit sig. Här beaktas den misstänktes levnadsförhållanden. Man tittar bland annat på om den misstänkte har stadig hemvist i landet eller inte, hur familje- och försörjningsförhållandena ser ut, hans tidigare beteenden och övriga sociala förhållanden.¹⁰ Om den misstänkte saknar stadig hemvist anses risken vara större för flykt- eller kollusionsfara. Vad som ryms in under begreppet *annan omständighet*, är bland annat omständigheterna kring brottet och den misstänktes tidigare brottshistoria.¹¹ I det följande redogörs närmare för vad som avses med sannolika skäl, flykt- kollusions- och recidivfara.

2.2.1 Sannolika skäl

Det är inte närmare fastslaget i lag vad som innefattas i begreppet sannolika skäl. Omständigheterna måste dock vara sådana att misstanken vid en objektiv bedömning framstår som berättigad.¹² Misstanken får inte baseras på subjektiva antaganden eller andra teorier om den misstänktes brottshistoria utan prövningen ska ske utifrån den bevisning som finns.¹³ Sannolika skäl vid misstanke om brott kan även föreligga när det i flera hänseenden råder osäkerhet kring frågan om händelseförloppet eller vilken roll som den misstänkte haft i händelsen. Däremot torde det inte finnas utrymme för några sannolikhetsbedömningar vid t.ex. frågor om gärningens brottslighet eller dess rubricering, så kallade rättsfrågor. Där måste visshet råda.¹⁴

⁹ Westerlund, *Straffprocessuella tvångsmedel*, s. 59. Se även Fitger m.fl. *Rättegångsbalken*, (oktober 2014, Zeteo), kommentaren till 24 kap. 1 §.

¹⁰ SOU 1977:50 s. 79.

¹¹ Westerlund, *Straffprocessuella tvångsmedel*, s. 60.

¹² Fitger m.fl. *Rättegångsbalken*, (oktober 2014, Zeteo), kommentaren till 24 kap. 1 §.

¹³ Ekelöf, Bylund, Edelstam, *Rättegång – tredje häftet*, s. 55.

¹⁴ Fitger m.fl. *Rättegångsbalken*, (oktober 2014, Zeteo), kommentaren till 24 kap. 1 §.

2.2.2 Flyktfara

Den första häktningsgrunden, flyktfara, föreligger när det finns en beaktansvärd konkret risk att den misstänkte kommer att avvika eller på något annat sätt undandra sig lagföring. Vad som menas med ordet *avviker*, är att den misstänkte avsiktligt förflyttar sig från den ort där han bor eller uppehåller sig så att det blir svårt eller rent av omöjligt att få tag på honom. Det är däremot inte tillåtet att häkta någon endast av den anledningen att han annars kommer vara svår att nå under utredningstiden. Uttrycket, *på annat sätt undandrar sig lagföring*, syftar på åtgärder som den misstänkte företar för att undandra sig lagföring eller straff, utan att lämna orten. Det kan ske genom att han håller sig gömd, förändrar sitt utseende eller förkläder sig på något sätt. Exempel på detta kan vara plastkirurgi eller borttagning av ärr, tatueringar eller liknande. Flyktfara kan även föreligga om det finns risk för att den misstänkte kommer att begå självmord. Som alternativ till häktning vid flyktfara finns möjlighet att besluta om reseförbud.¹⁵ Flyktfaran kan dock anses undanröjd om den misstänkte varit anhöllen eller häktad längre tid än vad fängelsestraffet annars skulle bli.¹⁶

2.2.3 Kollusionsfara

Den andra häktningsgrunden är kollusionsfara och föreligger då det finns en beaktansvärd konkret risk för att den misstänkte genom att undanröja bevis eller på något annat sätt försvårar sakens utredning. Det kan t.ex. handla om att personen avlägsnar spår efter brottet, förstör eller gömmer föremål som åstadkommit i och med brottet och annat bevismaterial som kan ha betydelse för utredningen. Det kan också handla om att den misstänkte på ett illojalt sätt försöker påverka ett vittne eller en medgärningsman som ska lämna upplysningar i utredningen.¹⁷ De fall där den misstänkte kontakter vittnen för att kunna förbereda sitt försvar, utan uppsåt att försöka påverka dessa, omfattas inte här. För att bedöma huruvida det föreligger kollusionsfara eller inte ska utgångspunkten tas i om kontakten kan ha någon påverkan på bevisläget.¹⁸ Om den misstänkte har erkänt den brottsliga gärningen torde det sällan finnas någon kollusionsfara. Det finns dock en risk att en tilltalad som erkänt gärningen och släpps på fri fot i ett senare skede tar tillbaka erkännandet och försvårar utredningen. Det kan vara fallet när det finns flera personer som är misstänkta för att vara delaktig i samma eller närliggande brottslighet.

¹⁵ Westerlund, *Straffprocessuella tvångsmedel*, s. 60. Se även Fitger m.fl. *Rättegångsbalken* (oktober 2014, Zeteeo), kommentaren till 24 kap. 1 §.

¹⁶ Lindberg, *Straffprocessuella tvångsmedel*, s. 196.

¹⁷ Fitger m.fl. *Rättegångsbalken*, (oktober 2014, Zeteeo), kommentaren till 24 kap. 1 §.

¹⁸ Westerlund, *Straffprocessuella tvångsmedel*, s. 60.

Det blir då en bedömningsfråga om häktning ska ske i sådana fall eller inte och det ska göras en individuell prövning av omständigheterna för varje medtilltalad. Allt efter som utredningen fortskrider minskar kollusionsrisken och efter det att åtal väckts är risken vanligtvis undanröjd. Det är endast undantagsvis som kollusionsfara kan påstås föreligga sedan bevisupptagningen skett inför domstol.¹⁹

2.2.4 Recidivfara

Den tredje särskilda häktningsgrunden är tillämplig om det finns en överhängande konkret risk för att den misstänkte fortsätter sin brottsliga verksamhet, så kallad recidivfara. Syftet med denna häktningsgrund är att skydda de som hotas av brottsliga gärningar från den misstänktes sida. För att häkta någon på grund av recidivfara krävs dock att risken för återfall inte ligger allt för långt bort i tiden. Utgångspunkten ska tas i om det finns någon risk för att den misstänkte kommer att begå nya brott innan han hunnit dömas för det första brottet. Risken för återfall får heller inte avse vilka brott som helst utan det ska gälla brott som är likartade eller närbesläktade med det häktningsgrundade brottet.²⁰

Vid bedömningen har den misstänktes tidigare brottshistoria givetvis en stor betydelse. Om det finns risk för brott som riktar sig mot eller medför fara för annans liv, hälsa, egendom eller i övrigt allvarligt kränker annans personliga integritet, bör särskild hänsyn tas till detta. Även om den misstänkta personen inte tidigare är straffad kan det finnas risk för återfall. Det kan dels gälla vid vissa typer av brott där man av erfarenhet vet att återfallsrisken är mycket hög och dels vid seriebrottslighet. Vad som kan innefattas i det förstnämnda fallet är då en misstänkt person misshandlat en närstående. Risken kan dock vara undanröjd om den misshandlade personen ändrar sin sociala situation, t.ex. flyttar till en annan ort eller till hemlig adress.²¹

¹⁹ Westerlund, *Straffprocessuella tvångsmedel*, s. 61. Se även Fitger m.fl. *Rättegångsbalken*, (oktober 2014, Zeteo), kommentaren till 24 kap. 1 §.

²⁰ Westerlund, *Straffprocessuella tvångsmedel*, s. 61. Se även Fitger m.fl. *Rättegångsbalken*, (oktober 2014, Zeteo), kommentaren till 24 kap. 1 §.

²¹ Lindberg, *Straffprocessuella tvångsmedel*, s. 200 f.

2.3 Häktning vid svårare brott

Enligt RB 24:1 2 st. framgår att häktning ska ske i de fall någon är på sannolika skäl misstänkt för ett specifikt brott som inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år. Här handlar det om så grova brott att det föreligger en presumtion om att någon av häktningsgrunderna, flykt-kollusions- eller recidivfara föreligger. Presumtionsregeln innebär att rätten kan utgå från att det finns skäl för häktning såvida det inte skulle visa sig att sådana skäl uppenbart saknas. Om den misstänkte eller hans försvarare inte kan visa att det saknas uppenbara skäl ska rätten således häkta honom. Om han däremot är svårt sjuk eller om han är intagen på kriminalvårdsanstalt kan det vara en anledning till att inte besluta om häktning.²² Regeln är tänkt att fungera som en praktisk handläggningsregel. Såvida inget annat framgår av utredningen kan rätten utgå ifrån att någon av häktningsgrunderna föreligger utan att undersöka det närmare. Det måste dock ske en prövning i varje enskilt fall. I RB 24:1 3 st. finns proportionalitetsprincipen stadgad och måste anses tillämplig även vid häktning i dessa fall.²³

2.4 Häktning vid lindriga brott

Enligt RB 24:2 finns en möjlighet att häkta den som på sannolika skäl är misstänkt för brott, oberoende av brottets beskaffenhet, i två speciella situationer. Det ena fallet är att den misstänkte är okänd och vägrar uppge sitt namn eller hemvist eller om det kan antas att hans uppgifter är osanna. Syftet här är att framtvinga identifiering så att en misstänkt inte ska kunna gå fri från straff och lagföring. Det andra fallet föreligger om den misstänkte saknar hemvist inom riket och det finns risk för att han, genom att bege sig från riket, undandrar sig lagföring eller straff. För att avgöra huruvida det finns en risk eller inte ska bedömningen göras utifrån brottets beskaffenhet, den misstänktes förhållanden och omständigheter i övrigt. Det handlar här om samma bedömningsfaktorer som angetts i RB 24:1. Det senare fallet tar huvudsakligen syfte på utlänning eller annan som saknar hemvist i riket och som uppehåller sig i landet mer tillfälligt.²⁴ Flyktrisen kan anses undanröjd om den misstänkte ställer säkerhet för det belopp som kan komma att ådömas han i böter. På så vis kan den misstänkte undgå häktning. Bestämmelsen bör dock tillämpas med stor försiktighet och med större restriktivitet ju lindrigare brott det är frågan om.²⁵

²² Westerlund, *Straffprocessuella tvångsmedel*, s. 58. Se även Bring, Diesen, *Förundersökning*, s. 355.

²³ Fitger m.fl. *Rättegångsbalken*, (oktober 2014, Zetee), kommentaren till 24 kap. 1 §.

²⁴ Fitger m.fl. *Rättegångsbalken*, (oktober 2014, Zetee), kommentaren till 24 kap. 2 §.

²⁵ Fitger m.fl. *Rättegångsbalken*, (oktober 2014, Zetee), kommentaren till 24 kap. 2 §. Se även Prop. 1986/87:112 s. 32.

2.5 Utredningshäktning

Enligt RB 24:3 kan i vissa fall den som endast är skäligen misstänkt för ett brott häktas om det är av synnerlig vikt för utredningen att han tas i förvar. Detta kallas utredningshäktning. Brottsmisstanken *skäligen misstänkt*, är ett något lägre krav av misstanke än *sannolika skäl*. Bestämmelsen är avsedd att tillämpas i de fall där åklagaren, inom de tidsfrister som gäller för prövning av häktesfrågan, inte hinner få fram tillräckligt med bevisning för att nå upp till misstanken sannolika skäl. Det ska dock finnas en berättigad anledning att tro att en fortsatt utredning inom en snar framtid kommer att leda till en högre grad av misstanke. Utredningshäktning får fortsättningsvis endast ske om de övriga förutsättningarna i RB 24:1 eller 24:2 föreligger. Det finns dock ingen presumtion för häktning vid brott som inte är föreskrivit lindrigare straff än fängelse i två år.²⁶

Om ett beslut om utredningshäktning tagits ska detta omprövas inom en vecka genom en ny förhandling. I det fall åklagaren anser att det föreligger sannolika skäl innan tiden för omprövning ska han anmäla det till rätten som genast ska hålla ny förhandling. Om det högre beviskravet inte uppnås vid förhandlingen eller om det visar sig att det inte finns skäl för häktning ska beslutet om häktning omedelbart hävas.²⁷

²⁶ Westerlund, *Straffprocessuella tvångsmedel*, s.65 f. Se även Fitger m.fl. *Rättegångsbalken*, (Oktober 2014, Zeteo), kommentaren till 24 kap. 3 §.

²⁷ Fitger m.fl. *Rättegångsbalken*, (Oktober 2014, Zeteo), kommentaren till 24 kap. 19 §. Se även Bring, Diesen, *Förundersökning*, s. 357.

3. Allmänna principer vid ett frihetsberövande

Vid ett frihetsberövande krävs det att man beaktar i vart fall sex principer för att ingripandet inte ska stå i strid med grundlagens bestämmelser.²⁸ Dessa principer redogörs för här nedan.

3.1 Proportionalitetsprincipen

Proportionalitetsprincipen tar sikte på de negativa konsekvenser som ett användande av tvångsmedel kan få för den enskilde. Enligt principen får tvångsmedlet endast användas om det står i rimlig proportion till syftet med åtgärden. När det gäller tvångsmedel som kränker en persons frihet och integritet ser man dessa ingrepp vid en bedömning som mer allvarliga än de som riktar sig mot en persons egendom.²⁹

3.2 Legalitetsprincipen

För att få företa en åtgärd som inskränker de grundläggande fri- och rättigheterna måste det enligt legalitetsprincipen alltid finnas lagstöd till grund för ingripandet. Principen kommer till uttryck i RF 1:1 3 st. där det fastslås att den offentliga makten utövas under lagarna. Principen framkommer även i RF 2:20 där det framgår att begränsningar av fri- och rättigheter sker genom lag. I praktiken innebär principen att en myndighet inte får tillämpa en lagregel på ett sådant sätt att man utvidgar regelns egentliga tillämpningsområde och går utöver vad som sägs i förarbeten eller i lagtext.³⁰

3.3 Behovsprincipen

Behovsprincipen innebär att man endast får använda sig av straffprocessuella tvångsmedel om det är nödvändigt och verkningsfullt med hänsyn till åtgärdens syfte. Går det att genomföra uppgiften utan tvångsmedel så ska det alternativet i första hand väljas. I det fallet tvångsmedel krävs för att uppnå syftet måste det alternativet väljas som är minst ingripande för den enskilde. Behovsprincipen är i viss mån lagstadgad och återfinns exempelvis i RB 25:1 1 st. där det framgår att reseförbud ska användas som alternativ till häktning om det är tillräckligt för att uppnå syftet.³¹

²⁸ Westerlund, *Straffprocessuella tvångsmedel*, s. 23.

²⁹ Westerlund, *Straffprocessuella tvångsmedel*, s. 24.

³⁰ Westerlund, *Straffprocessuella tvångsmedel*, s. 23.

³¹ Westerlund, *Straffprocessuella tvångsmedel*, s. 24.

3.4 Objektivitetsprincipen

Objektivitetsprincipen finns stadgad i RF 1:9 och där framgår att domstolar, förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter i sin verksamhet ska beakta allas likhet inför lagen samt iakttä saklighet och opartiskhet. I RB 23:4 regleras objektivitetsprincipen under förundersökningen. Här framgår att det vid en förundersökning inte enbart ska beaktas omständigheter som talar emot den misstänkte utan också de omständigheter som är gynnsamma för honom. Även de bevis som finns till förmån för den misstänkte ska tillvaratas. En utredning får alltså inte bedrivas utifrån en förutfattad mening om att den misstänkte är skyldig till den aktuella gärningen och så länge denne inte är dömd ska han betraktas som oskyldig. Principen finns uppställd i den misstänktes intresse men ytterst är det en princip som syftar till att resultaten blir sakliga och korrekta och för att undvika felaktiga brottmålsdomar.³²

3.5 Ändamålsprincipen

Utifrån ändamålsprincipen är det endast tillåtet att använda sig av tvångsmedel för de ändamål som finns stadgat i lag. Det är inte tillåtet att kringgå lagarna och tillämpa dem i något annat syfte än det dem är tänkta att användas för. Principen anses följa av RF 2:21 där det framgår att begränsningar i fri- och rättigheterna endast får göras för att tillgodose de ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Vidare får begränsningen inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som föranlett den.³³

3.6 Likhetsprincipen

Likhetsprincipen finns stadgat i RF 1:2 och innebär att den offentliga makten ska utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet. Principen innebär således att alla människor är lika inför lagen och att lika fall ska behandlas lika.³⁴

³² Westerlund, *Straffprocessuella tvångsmedel*, s. 25 f.

³³ Westerlund, *Straffprocessuella tvångsmedel*, s. 24 f.

³⁴ Westerlund, *Straffprocessuella tvångsmedel*, s. 25.

4 Den enskildes rättigheter vid ett frihetsberövande

4.1 Regeringsformen

För att på ett effektivt sätt kunna bekämpa brottslighet har polis och åklagare möjlighet att använda sig av olika straffprocessuella tvångsmedel. Användningen av tvångsmedel innebär ofta ett ingrepp i den enskilde medborgarens grundläggande fri- och rättigheter, vilka finns skyddade i Regeringsformen 2 kap.³⁵ Dessa rättigheter kan delas in i två kategorier, absoluta och relativa. De absoluta rättigheterna kan inte inskränkas, utan dessa är okränkbara. Det innebär inte att de föralltid är oföränderliga utan de kan ändras genom samma procedur som krävs för ändring av grundlag. De relativa rättigheterna kan däremot inskränkas under vissa förutsättningar. Kravet är att inskränkningen måste uppfylla vissa materiella och formella förutsättningarna vilka finns stadgade i RF 2:20 och 2:21.³⁶

Till de formella förutsättningarna hör att inskränkningen ska ske genom lag, men det kan också i vissa fall ske genom annan författning eller bemyndigande i lag. Kravet på materiella förutsättningar innebär att en inskränkning endast får göras för att tillgodose de ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Inskränkningen får heller inte gå längre än vad som är nödvändigt med hänsyn till åtgärdens syfte. Under en brottsutredning kan vissa åtgärder behöva aktualiseras mot en enskild som de relativa rättigheterna är ägnade att skydda. Här innefattas då skydd mot frihetsberövanden och finns stadgat i RF 2:8.³⁷ För att ett frihetsberövande inte ska komma i konflikt med grundlagens bestämmelse krävs vidare att man beaktar de principer som redogjorts i kap. 3.³⁸

³⁵ Westerlund, *Straffprocessuella tvångsmedel*, s. 20.

³⁶ Bring, Diesen, *Förundersökning*, s. 53.

³⁷ Bring, Diesen, *Förundersökning*, s. 53.

³⁸ Westerlund, *Straffprocessuella tvångsmedel*, s. 23.

4.2 Europakonventionen

Europakonventionen inkorporerades med svensk rätt den 1 januari 1995. I sammanhanget upptogs en bestämmelse i RF om att lag eller annan föreskrift inte får meddelas i strid mot Sveriges åtaganden på grund av Europakonventionen. Regeln finns idag stadgad i RF 2:19.³⁹ De artiklar i konventionen som är av direkt betydelse för denna uppsats är art. 5; *rätt till frihet och säkerhet* samt art. 6; *rätt till en rättvis rättegång*. Nedan redogörs för innehållet av de båda artiklarna.

4.2.1 Rätt till frihet och säkerhet – artikel 5

Europakonventionen art. 5 stadgar att var och en har rätt till frihet och personlig säkerhet. Ingen får därför berövas friheten förutom i de fall åtgärden har stöd i inhemsk lag och faller in under någon av de kategorier som finns uppräknade i art. 5:1 (a) till (f). Artikeln räknar upp i vilka situationer ett frihetsberövande får förekomma och uppräknningen är uttömmande. Frihetsberövanden som sker utan att falla in under någon av punkterna står därmed i strid med konventionen.⁴⁰ Den kategori av tillåtna frihetsberövanden, som är av betydelse för denna utredning finns stadgad i art. 5:1 (c) och tar sikte på de fall då en person blivit anhållen eller häktad.⁴¹

Ett frihetsberövande måste också vara kringgärdat av vissa rättssäkerhetsgarantier vilka finns stadgade i art. 5:2-5. Enligt art. 5:2 ska den som frihetsberövats skyndsamt ska få kännedom till skälen för frihetsberövandet. Enligt art. 5:3 ska den som berövats friheten på grund av misstanke om brott utan dröjsmål ställas inför domare eller annan ämbetsman som enligt lag får fullgöra dömande uppgifter.⁴² Det är här frågan om inställelsen tiden närmast efter frihetsberövandet och alltså inte vid senare framställningar om frigivning eller dylikt. Syftet med bestämmelsen är att frihetsberövandet snabbt ska kontrolleras av domstol.⁴³

Fortsättningsvis är den frihetsberövade enligt samma artikel berättigad till rättegång inom skälig tid eller till frigivning i avvaktan på rättegång. Uttrycket, ”skälig tid”, är tänkt att tolkas restriktivt eftersom det rör sig om situationer då en person är frihetsberövad. Tidsperioden börjar löpa från det att frihetsberövandet skett fram till dess att frågan blivit avgjord i första instans.⁴⁴

³⁹ Danelius, *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis*, femte uppl. s. 44.

⁴⁰ Danelius, *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis*, femte uppl. s. 108.

⁴¹ Danelius, *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis*, femte uppl. s. 122.

⁴² Danelius, *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis*, femte uppl. s. 108 f.

⁴³ Danelius, *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis*, femte uppl. s. 137.

⁴⁴ Danelius, *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis*, femte uppl. s. 141.

För att avgöra om häktningstiden varit skälig ska det bland annat beaktas om myndigheterna har bedrivit utredningen med den skyndsamhet som varit nödvändig med hänsyn till frihetsberövandet. Bedömningen ska ske utifrån hur komplicerad utredningen har varit och om det förelegat särskilda dröjsmål i handläggningen.⁴⁵ Utöver det anförda har den som är frihetsberövad rätt att snabbt få lagligheten av frihetsberövandet prövat av domstol enligt art. 5:4 och en rätt till skadestånd i det fallet frihetsberövandet skett i strid med konventionen enligt art. 5:5.⁴⁶

4.2.2 Rätt till en rättvis rättegång – artikel 6

Enligt Europakonventionen art. 6:1 är var och en som anklagats för brott berättigad till en rättvis och offentlig förhandling inom skälig tid, inför en oavhängig och opartisk domstol, som upprättats enligt lag. Kravet på rättegång inom skälig tid syftar till att främja snabbhet i rättsskipningen och inte, som art. 5:3, att begränsa tiden för frihetsberövanden. Tidsperioden börjar löpa från den dag då en person kan sägas vara anklagad för brott och slutpunkten är den dag då det finns en slutgiltig dom. Bestämmelsen är tillämplig på alla parter i en rättegång till skillnad från art. 5:3, som är avsedd att tillämpas på personer som inte bara är anklagade utan också frihetsberövade.⁴⁷ En grundläggande princip i kravet på en rättvis rättegång är rätten att bli hörd i domstol. En part ska således ges tillfälle att framföra vad denne har till stöd för sina ståndpunkter. Ett beslut som fattas innan en part fått tillfälle att framföra sina synpunkter i frågan har inte ansetts förenligt med art. 6:1.⁴⁸

Hur en förhandling som hålls genom videokonferens står i förhållande till rätten till en rättvis rättegång har diskuterats av Europadomstolen. Domstolen har här uttalat att en part som deltar i förhandling genom videokonferens befinner sig i ett underläge. Det avgörande momentet för att ett sådant deltagande inte ska innebära en kränkning av artikeln är att kontakten med försvararen ordnats på ett tillfredställande sätt. I fallet *Sakhnovskiy mot Ryssland* var Sakhnovskiy åtalad för mord och fick i högre rätt endast närvara vid förhandlingen genom videokonferens. Försvararen var i fallet personligen närvarande och hade endast kunnat samråda med klienten i 15 minuter innan förhandlingen. Enligt Europadomstolen stod arrangemanget i strid med art. 6:1.⁴⁹ En vidare diskussion av denna fråga tas upp i avsnitt 8.4.

⁴⁵ Danelius, *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis*, femte uppl. s. 142.

⁴⁶ Danelius, *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis*, femte uppl. s. 109.

⁴⁷ Danelius, *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis*, femte uppl. s. 321.

⁴⁸ Danelius, *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis*, femte uppl. s. 259.

⁴⁹ Danelius, *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis*, fjärde uppl. s. 281.

I art. 6:3 (a) till (e) stadgas vissa minimirättigheter för den som anklagas för brott. Den anklagade ska ha rätt att utan dröjsmål underrättas om innebörden av och grunden för anklagelsen mot honom.⁵⁰ Han ska också ha rätt att förhöra eller låta förhöra vittnen som åberopas mot honom samt utan kostnad bistås av tolk i det fall han inte förstår det språk som talas i domstolen.⁵¹ Enligt art. 6:3 (b) ska den misstänkte få tillräcklig tid och möjlighet att förbereda sitt försvar. För att denna rättighet ska kunna infrias krävs ofta att den misstänkte bistås av advokat eller av annan person som är juridiskt sakkunnig. Bestämmelsen bör därför läsas tillsammans med art. 6:3 (c) som föreskriver att en tilltalad ska ha rätt att försvara sig själv eller genom biträde som han själv utsett. Under vissa förutsättningar ska den tilltalade också ha rätt till offentlig försvarare. För att den tilltalade ska kunna förbereda sitt försvar krävs att han har rätt till kontakt med sin privata- eller offentliga försvarare.⁵²

Rätten att biträddas av försvarare gäller inte bara under rättegången utan även under förundersökningen.⁵³ En central uppgift för försvaren är att i samråd med den tilltalade planera hur denne ska föra sin talan i en rättegång. För att genomföra detta krävs att klienten och försvaren har möjlighet till privata kontakter sinsemellan. Europadomstolen konstaterade i fallet *S. mot Schweiz* att den anklagades rätt att förbereda sitt försvar inte hade respekterats då han hade vägrats rätten att samtala med sin advokat utan att samtalet hade avlyssnats av tredje man. I fallet *Öcalan mot Turkiet* hade Öcalan inte fått samtala med sina advokater utan att någon utomstående varit närvarande vilket innebar att försvarets rättigheter hade kränkts.⁵⁴

⁵⁰ Danelius, *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis*, femte uppl. s. 339.

⁵¹ Danelius, *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis*, femte uppl. s. 353.

⁵² Danelius, *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis*, femte uppl. s. 343.

⁵³ Danelius, *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis*, femte uppl. s. 348.

⁵⁴ Danelius, *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis*, femte uppl. s. 349 f.

4.3 Rätt till insyn i utredningen

Den första juni 2014 trädde ny lagstiftning i kraft som gäller misstänkts rätt till insyn vid frihetsberövanden m.m. Syftet var att öka rättssäkerheten och förutsebarheten för den som misstänks för brott.⁵⁵ En bestämmelse som ändrade sin lydelse i sammanhanget är RB 23:18. Regeln stadgar att den misstänkte och dennes försvarare har rätt att fortlöpande ta del av det som förekommit i undersökningen om det kan ske utan men för utredningen. Samtidigt ska den misstänkte också ha rätt att yttra sig över materialet. Undersökningsledaren får endast undanhålla materialet för den misstänkte och dennes försvarare om han kan motivera varför ett utlämnande av uppgifterna skulle vara till nackdel för utredningen. När ett utlämnande av materialet inte längre kan vara till men för utredningen ska den misstänkte få kännedom om dess innehåll.⁵⁶ Den misstänkte och dennes försvarare kan ta del av materialet genom en muntlig redogörelse av utredningsläget eller genom att de hos polisen får möjlighet att läsa igenom materialet. De kan också få ta kopior på det som är av intresse.⁵⁷

En bestämmelse som tillkom i sammanhanget är RB 24:9a som handlar om rätten till insyn i utredningen för den som frihetsberövats med anledning av brott. Insynsrätten enligt bestämmelsen är mer omfattande än den som framhålls i RB 23:18. Enligt bestämmelsen har den frihetsberövade och dess försvarare en ovillkorlig rätt att ta del av de omständigheter som ligger till grund för ett beslut om anhållande och häktning. Det innebär att rätten till insyn inte kan begränsas med hänsyn till utredningen. Av OSL 10:3 framgår att denna rätt inte heller kan begränsas på grund av sekretess.⁵⁸ Vad som menas med omständigheter i detta sammanhang är process- och utredningsmaterial.⁵⁹ Bestämmelsen innebär inte att en misstänkt har rätt att få ut en egen kopia av materialet. Hur den misstänkte ska tillgodogöra sig materialet ska ske utifrån vad som är lämpligt och bedömningen ska göras utifrån varje enskilt fall.⁶⁰ Syftet med att ge den misstänkte rätt att ta del av det material som ligger till grund för ett beslut om anhållande eller häktning är för att den frihetsberövade ska ges en reell möjlighet att försvara sig mot de misstankar som åklagaren redovisar under en häktningsförhandling.⁶¹

⁵⁵ Åklagarmyndigheten, *Misstänkts rätt till insyn vid frihetsberövanden, m.m.*, RättsPM 2014:1, s. 3.

⁵⁶ Fitger m.fl. *Rättegångsbalken*, (oktober 2014, Zetee), kommentaren till 23 kap. 18 §.

⁵⁷ Lindberg, G, *Rättegångsbalken*, (december 2015, Karnov), kommentaren till 23 kap. 18 §, not 762.

⁵⁸ Prop. 2013/14:157 s. 28.

⁵⁹ Prop. 2013/14:157 s. 23.

⁶⁰ Prop. 2013/14:157 s. 28.

⁶¹ Prop. 2013/14:157 s. 21 f.

5 Åtalsfrist och omhåkningsförhandling

5.1 När ska åtal väckas?

När rätten beslutar om häktning ska, om åtal inte redan har väckts, rätten sätta ut den tid inom vilken åtal ska väckas. Det finns inte angivet någon bestämd tid i lagen utan det är en bedömning som ska göras utifrån varje enskilt fall. Det är rätten, i samråd med åklagaren, den misstänkte och hans försvarare, som ska pröva hur lång tid som behövs för att slutföra förundersökningen. Tidens längd ska begränsas till vad som i fallet anses nödvändigt. I mindre komplicerade mål torde tiden kunna begränsas till en eller annan vecka. Är det däremot fråga om mer invecklade mål eller om det krävs särskilt sakkunnigutlåtande kan det finnas behov av en längre åtalstid för att förundersökningen ska hinna slutföras. Rätten bör då ta hänsyn till detta. Det är dock inte så vanligt att åtalstiden bestäms till mer än två veckor från det att ett beslut om häktning tagits.⁶² Om åklagaren har möjlighet att väcka åtal innan den angivna tiden ska han också göra det. Det innebär att det är tillåtet att underskrida tidsfristen men inte överskrida den.⁶³

I RB 24:18 2 st. stadgas att rätten får medge förlängning av åtalstiden om den utsatta tiden är otillräcklig och om begäran görs före åtalstidens utgång. För att rätten ska kunna kontrollera om tiden är otillräcklig ska åklagaren lägga fram skälen till en förlängning. Om det anses behövt bör rätten hålla en förhandling för att pröva frågan om förlängning. Så länge det är möjligt ska den misstänkte och hans försvarare få tillfälle att yttra sig i frågan. Det är också viktigt att rätten skyndsamt tar ställning till frågan om förlängning. Ett avslag på en begäran om förlängning är den sanktion som rätten har möjlighet att använda sig av för att kontrollera så att utredningen inte tar längre tid än vad som är nödvändigt. Om åtalstiden förlängs upprepade gånger ska domstolen ställa högre krav på skyndsamhet i utredningen.⁶⁴

⁶² Fitger m.fl. *Rättegångsbalken*, (oktober 2014, Zetee), kommentaren till 24 kap. 18 §.

⁶³ Lindberg, G, *Rättegångsbalken*, (december 2015, Karnov), kommentaren till 24 kap 18 §, not 899.

⁶⁴ Fitger m.fl. *Rättegångsbalken*, (oktober 2014, Zetee), kommentaren till 24 kap. 18 §.

5.2 Omhåkningsförhandling var fjortonde dag

I RB 24:18 3 st. finns bestämmelsen om den så kallade omhåkningsförhandlingen. Ibland kallas den även häkningskontrollförhandling. En sådan förhandling ska som regel hållas med två veckors mellanrum från det att den misstänkte häktats och fram till dess att åtal väcks. Syftet med en omhåkningsförhandling är att rätten ska utöva en viss kontroll över förundersökningens fortskridande samt pröva häkningsfrågan på nytt. Vid en omhåkningsförhandling ska det prövas om de förhållanden som föranledde häktningen fortfarande föreligger, d.v.s. om det fortfarande föreligger sannolika skäl för att den misstänkte begått brottet samt om de häknings-skäl som låg till grund för häktningen fortfarande är aktuella. Ytterligare ska det prövas om förundersökningen bedrivs med tillräcklig skyndsamhet.⁶⁵

Rätten kan hålla förhandling tidigare än vad som anges i RB 24:18 3 st. t.ex. om det finns fog att ifrågasätta om häkningsgrunderna fortfarande föreligger i det enskilda fallet. Enligt RB 24:20 ska rätten upphäva ett beslut om häkning när det inte längre finns grund för det. Rätten kan då uppfylla denna skyldighet om de har förhandling tidigare än vad som stadgas i RB 24:18 3 st.⁶⁶

Utöver det anförda ska rätten alltid undersöka om fortsatt häkning står i proportion till de intrång eller men som ett fortsatt frihetsberövande innebär för den enskilde eller annat intresse på den misstänktes sida, samt om det skulle vara tillräckligt med en mindre ingripande åtgärd.⁶⁷ Ju längre ett frihetsberövande varar desto större betydelse får proportionalitetsprincipen. Vad som är proportionerligt ska dock avgöras utifrån varje enskilt fall. Generellt sätt anses det finnas ett större utrymme för att besluta om fortsatt häkning när det handlar om mycket allvarliga brott än vad det finns vid häkning avseende lindrigare brott.⁶⁸

⁶⁵ Fitger m.fl. *Rättegångsbalken*, (oktober 2014, Zetee), kommentaren till 24 kap. 18 §.

⁶⁶ Prop. 1997/98:104 s. 48.

⁶⁷ JO1 2005:06, *Justitieombudsmännens ämbetsberättelse*, s. 41.

⁶⁸ Lindberg, *Straffprocessuella tvångsmedel*, s. 309 f.

5.3 Undantag från omhäkningsförhandling

Om det med hänsyn till utredningen eller om det av någon annan anledning skulle anses uppenbart obehövligt med en omhäkningsförhandling med två veckors mellanrum, får en sådan förhandling underlåtas. Undantaget ska dock tillämpas med restriktivitet. En häkningsförhandling var fjortonde dag kan endast i undantagsfall vara uppenbart obehövlig. Så skulle kunna vara fallet när det handlar om t.ex. grova våldsbrott där åtalet är beroende av teknisk bevisning.⁶⁹ I NJA 1997 s. 368 uttalade HD att en bedömning angående omhäkningsförhandlingens betydelse ska göras på samma sätt oavsett om det handlar om enklare brottsutredningar eller omfattande sådana. Vidare pekade HD på vikten av att det hålls omhäkningsförhandling och anförde följande:

*”Redan av lagtexten framgår alltså att förutsättningarna för att bestämma längre tids mellanrum mellan förhandlingarna är mycket begränsade. Betydelsen av att rätten kontrollerar att utredningen bedrivs skyndsamt och att häktningsskäl kvarstår ökar allt efter som tiden går. Detta gäller särskilt i fall där den misstänkte yrkat att förhandling ska hållas.”*⁷⁰

Enligt JO kan det ändå i vissa fall finnas utrymme för att avstå en omhäkningsförhandling. Det kan vara fallet då den misstänkte och dess försvarare har så pass bra insyn både i utredningens fortskridande och att häkningsgrunderna fortfarande föreligger, så att åtalsförlängningen medges. JO framhöll dock att det fortfarande är rätten som har ansvaret för att utöva denna kontroll.⁷¹

För att en muntlig förhandling ska anses uppenbart obehövlig bör det enligt JO vara så att beslutsunderlaget är sådant att domstolen kan göra en bedömning på handlingarna. Av handlingarna måste rätten kunna ta ställning till om det fortfarande föreligger sannolika skäl, om den särskilda häkningsgrunden fortfarande är aktuell och om förundersökningen bedrivs med den skyndsamhet som erfordras.⁷² Vidare kan en förhandling nästan aldrig vara utan betydelse om den häktade eller dennes försvarare motsätter sig en förlängning och framför något konkret skäl till detta.⁷³

⁶⁹ Fitger m.fl. *Rättegångsbalken*, (oktober 2014, Zeteo), kommentaren till 24 kap. 18 §.

⁷⁰ NJA 1997 s. 368.

⁷¹ Fitger m.fl. *Rättegångsbalken*, (oktober 2014, Zeteo), kommentaren till 24 kap. 18 §.

⁷² JO1 2005:06, *Justitieombudsmännens ämbetsberättelse*, s. 42.

⁷³ Fitger m.fl. *Rättegångsbalken*, (oktober 2014, Zeteo), kommentaren till 24 kap. 18 §.

JO har i beslut dnr 300-2003 riktat kritik mot Göteborgs tingsrätt angående bl.a. mål B 6678-01, för hur undantagsregeln i RB 24:18 3 st. tillämpats i fallet. I beslutet framgick det att tingsrätten vid ett tillfälle valt att inte hålla omhåkningsförhandling, trots framställningar därom från försvarare och misstänkt. Försvaret hade begärt en omhåkningsförhandling och påstod sig ha framfört konkreta skäl till att häktningsgrunden, kollusionsfara, inte längre förelegat. Det framgick däremot inte av handlingarna att försvaret hade framfört just detta konkreta skäl när de motsatte sig en förlängning av åtalstiden. JO anförde då att, om det förelåg på det sätt som försvaret påstod, skulle ett så konkret skäl till att motsätta sig en förlängning bort ha föranlett en omhåkningsförhandling.

Vidare anförde JO att det även oberoende av försvarets inställning i fråga om förlängningen, inte funnits något utrymme för att besluta om undantag från att hålla omhåkningsförhandling i och med att förundersökningen drog ut så mycket på tiden. I fallet var sex personer häktade i 72 dagar och det hade endast hållits en omhåkningsförhandling. Beträffande två andra personer hade häktning pågått i 48 dagar och här hölls ingen omhåkningsförhandling.⁷⁴ I likhet med HD pekar alltså även JO på att förhandlingens betydelse ökar allt efter som utredningstiden fortgår.

⁷⁴ JO1 2005:06, *Justitieombudsmännens ämbetsberättelse*, s. 44 f.

5.4 Undantagets konsekvenser

Då syftet med omhåkningsförhandlingen är att kontrollera så utredningen bedrivs skyndsamt och att de särskilda häktningsskälerna fortfarande föreligger, finns det anledning att undersöka vad konsekvenserna kan bli för den häktade av att rätten gör undantag från att hålla förhandling. För att besvara denna fråga valde jag att intervjua personer med olika perspektiv på saken. Frågan ställdes till två advokater och två domare.

Sven Martinger, rådman vid Göteborgs tingsrätt, framhöll att rätten känner ett ansvar för att häktningstiderna blir så korta som möjligt. Ibland är det så att den misstänkte sitter häktad för ytterst allvarlig brottslighet och då utredningen, av skäl som angetts av åklagaren, inte kan bli klar i tid, blir det onödigt med en ny förhandling. Rätten kan då förkorta häktningstiderna om de gör undantag från att hålla omhåkningsförhandling när en sådan skulle te sig som onödig. Konsekvensen av detta är att det är positivt för den häktade då man inte binder upp resurser på förhandlingar man anser vara onödiga och häktningstiderna kan därav förkortas. Samtidigt menar han att den misstänkte alltid kan överklaga ett häktningsbeslut till hovrätten eftersom överklagandetiden inte är begränsad.⁷⁵

Taavi Tuula, advokat, menar att beviskravet för det häktningsgrundande brottet inte är särdeles högt. För häktningsskälerna räcker det med en risk för att någon av dessa föreligger. Redan detta visar att det inte krävs så mycket för att bli häktad. Det tillhör då undantagen att en omhåkningsförhandling i sig medför att den misstänkte skulle släppas eller häktningen upphävas. Det är också så att åklagaren i sin förlängningsframställan anger vad som återstår att utreda m.m. I många fall kan då en häktningsförhandling i det ljuset te sig onödig. Den misstänkte har också svårt att ifrågasätta återstående utredningsåtgärder som sådana, men däremot kan han efter ett tag ifrågasätta varför åklagarens tidigare aviserade utredningsåtgärder inte genomförts. Tyvärr förhåller det sig så att resursbrister tillåts inverka på häktningens längd. Han ser då inte enbart att det förhållandet att omhåkningsförhandlingen inte hålles, medför att den misstänkte av det skälet skulle vara häktad längre.⁷⁶

⁷⁵ Sven Martinger, rådman, Göteborgs tingsrätt, (mailintervju), 2015-11-12.

⁷⁶ Taavi Tuula, advokat, (mailintervju), 2015-11-05.

Jon Meltzer, tingsfiskal vid Alingsås tingsrätt, menar att misstankarna redan har behandlats vid den första häktningförhandlingen. Om den misstänkte då motsätter sig en förlängning av åtalstiden utan att anföra några konkreta skäl till varför, kan det vara svårt att veta varför man ska ha en omhäktningförhandling. Han poängterar att detta gäller under förutsättning att det är samma domare som häktat och som också behandlar frågan om omhäktning. Om den misstänkte annars tycker att något förändrats i utredningen kan han alltid anföra det till domstolen. Under en omhäktningförhandling är det generellt sett svårt att få till stånd en ändring i häktningsfrågan. Rätten har redan vid den första förhandlingen konstaterat att det föreligger sannolika skäl och att de särskilda häktningsgrunderna fortfarande föreligger. Det ska då till en hel del för att skälen för häktning inte ska anses föreligga.

Under utredningen kan vissa förhållanden visserligen förändras som gör att läget kan se annorlunda ut, men hans uppfattning är dock att detta är sällsynt. En omhäktningförhandling kan vara onödig när rätten häktar någon och utredningen förlängs på grund av att det t.ex. ska ske spårsökning vid SKL. Han har då väldigt svårt att se vad en muntlig förhandling skulle ha för betydelse för den häktade.⁷⁷

Patrik Lindh, advokat, delar inte riktigt den tidigare nämnda uppfattningen om behovet av omhäktningförhandling. Han menar att man inte kan argumentera för att förhandlingen avsätter resurser som medför att häktningstiderna blir längre än om man inte har omhäktningförhandling. Naturligtvis finns det inget stöd i förarbetena för ett sådant resonemang, utan det är möjligen en faktisk konsekvens av hur praktiker ser på det. Han håller med om att den misstänkte oftast förklaras fortsatt häktad efter en omhäktningförhandling. Samtidigt menar han att syftet med förhandlingen inte endast är att den misstänkte ska försättas på fri fot. Det är däremot ett sällsynt tillfälle att under förberedelsestadiet få svar på frågor som man annars inte skulle få svar på vad gäller utredningsläget m.m. Härutöver kan man få svar på tillspetsade frågor om vad bevisning rent faktiskt innehåller. I sammanhanget bör också nämnas att även om tingsrätten beslutar om fortsatt häktning utan förhandling så kan beslutet om häktning överklagas till hovrätten utan inskränkning i tid. Dock så har hovrätten nästan aldrig förhandling vid avgörandet av ett sådant överklagande. Det är just under omhäktningförhandlingen som man kan skapa sig en bild av hur misstanken och förundersökningen ser ut i ett större perspektiv.⁷⁸

⁷⁷ Jon Meltzer, tingsfiskal, Alingsås tingsrätt, (telefonintervju), 2015-11-13.

⁷⁸ Patrik Lindh, advokat, (mailintervju), 2015-11-30.

6 Fallstudie

Syftet med fallstudien är att undersöka vad rätten grundar sin bedömning på när den beslutar om att inte hålla omhåkningsförhandling och hur ofta rätten tillämpar undantaget. I det följande kapitlet görs en redovisning av de 13 fall som undersökts. Dessa är indelade i tre kategorier. Först redogörs för de fall där omhåkningsförhandling har skett med två veckors mellanrum och sedan för de fall där en omhåkningsförhandling inte har hållits. Till sist redovisas de fall där det förekommit omhåkningsförhandlingar med varierad frekvens. För varje mål redogörs i korthet vilket brott den misstänkte är häktad för, grunderna till åtalsförlängningen, den misstänktes inställning till förlängningen, samt hur beslut om häktning har skett. En mer ingående redovisning av fallen finns medtagen i bilagan.

6.1 Omhåkningsförhandling med två veckors mellanrum

6.1.1 *Mål B 10525-14*

I målet häktades AA den 20 augusti 2014 då han var på sannolika skäl misstänkt för grov misshandel samt att det förelåg flykt- och kollusionsfara. Under förhandlingen beslutades att åtal skulle vara väckt senast den 3 september. Åklagaren gjorde den 3 september gällande att förundersökningen inte kunde slutföras inom den föreskrivna tiden och begärde därför förlängning till den 17 september. Han anförde att AA alltså var på sannolika skäl misstänkt för grov misshandel. SKL:s analyser avseende DNA var dock inte klara utan det skulle, enligt uppgift från utredare, dröja minst två veckor till. Utöver det behövdes mer tid för slutdelgivning och skäligt rådrum. Mot denna bakgrund gjorde åklagaren gällande att en omhåkningsförhandling skulle vara utan betydelse. AA bestred åklagarens begäran om förlängning och framförde konkreta skäl till detta. Tingsrätten valde då att ha en omhåkningsförhandling den 4 september. Åklagaren vidhöll häktningssyrkandet och tingsrätten gjorde bedömningen att AA fortfarande var på sannolika skäl misstänkt för grov misshandel och att de tidigare häktningsgrunderna fortfarande förelåg. Tingsrätten medgav också den begärda åtalsförlängningen till den 17 september. Den 16 september ansökte åklagaren sedan om stämning.

6.1.2 Mål B 10297-14

I målet häktades BJ den 18 september 2014 då han var på sannolika skäl misstänkt för grov kvinnofridskränkning, misshandel, olaga hot och övergrepp i rättssak och för att det förelåg kollusions- och recidivfara. I samband med förhandlingen beslutades att åtal skulle vara väckt senast den 2 oktober. Åklagaren framställde om åtalsförlängning den 1 oktober eftersom förundersökningen inte kunde slutföras inom den föreskrivna tiden. Som skäl för detta anförde han att den misstänkte och hans försvarare hade närvarat vid slutdelgivningen den 30 september och beretts tillfälle att inkomma med eventuella synpunkter/erinran senast den 2 oktober. Därefter behövdes tid för att gå igenom ärendet samt tid för åtalets väckande. Förlängning begärdes därför till den 7 oktober. Åklagaren hemställde att rätten skulle fatta beslut om åtalsförlängning utan ny häktningsförhandling eftersom en sådan enligt honom skulle vara uppenbart obehövlig.

BJ bestred en förlängning och framförde konkreta skäl till varför han motsatte sig. Trots att åklagaren ansåg en omhäktningsförhandling som uppenbart obehövlig hölls en sådan den 3 oktober. Åklagaren justerade i samband med häktningsförhandlingen sin begäran om åtalsförlängning och framställde att åtalstiden skulle sträcka sig till den 10 oktober. Tingsrätten beslutade att BJ skulle kvarbli i häkte på samma grunder som tidigare samt att åtal skulle vara väckt senast den 10 oktober. Åklagaren ansökte sedan om stämning den 10 oktober.

6.2 Mål utan omhäkningsförhandling

6.2.1 Mål B 10895-14

I målet häktades ID den 29 augusti 2014 då han på sannolika skäl var misstänkt för grovt narkotikabrott och för att det förelåg flykt- och kollusionsfara samt obligatorisk häktning. Åtalet skulle vara väckt senast den 12 september men åklagaren hann inte slutföra förundersökningen under den tiden varför han den 12 september framställde en begäran om åtalsförlängning. Skälen härtill var att det återstod en del utredningsåtgärder i ärendet, bl.a. diverse undersökningar från SKL. Åklagaren anförde att analysen av den narkotikan som påträffades på ID var klar och visade en mängd på 30 gram heroin. Det gjordes därför inte längre gällande grovt narkotikabrott utan istället brott av normalgraden. Det var således inte fråga om obligatorisk häktning längre och inte heller förelåg det någon kollusionsfara. Det häktningsskäl som nu kvarstod var flyktfara. Förlängningen begärdes med anledning av det anförda till den 26 september och åklagaren hemställde att rätten skulle fatta beslut om förlängning på handlingarna. ID medgav förlängning av åtalstiden vilket tingsrätten, utan förhandling, den 12 september också gjorde. Åklagaren ansökte sedan om stämning den 25 september.

Egen kommentar

Från det att ID häktades den 29 augusti har det inte skett någon omhäkningsförhandling fram till åtalets väckande, den 25 september. ID har således varit häktad i knappt fyra veckor utan någon omhäkningsförhandling.

6.2.2 Mål B 10720-14

I målet häktades ML den 25 augusti 2014 då han var på sannolika skäl misstänkt för narkotikabrott och för att det förelåg recidivfara. Under förhandlingen beslutade rätten att åtalet skulle vara väckt senast den 8 september. Åklagaren kunde dock inte slutföra förundersökningen inom den angivna tiden utan begärde den 5 september om en förlängning. Anledningen var att analysresultaten från SKL inte hade inkommit. Utöver det behövdes tid för slutdelgivning och åtalets väckande. Förlängning begärdes därför till den 22 september. Enligt åklagaren skulle en omhäkningsförhandling vara utan betydelse. ML bestred åtalsförlängningen men framförde inga konkreta skäl till varför han motsatte sig.

Eftersom ML motsatte sig åklagarens begäran om åtalsförlängning gick tingsrätten igenom handlingarna i målet i parternas utevaro den 8 september. Rätten konstaterade här att åklagaren i sin framställan om förlängd åtalstid hade redogjort för utredningsläget och att ML inte närmare angivit varför förlängningen bestreds. Det var därför uppenbart att en omhåkningsförhandling skulle vara utan betydelse. Rätten medgav därmed förlängning till den 22 september. Den 19 september ansökte åklagaren om stämning.

Egen kommentar

Från det att ML häktades den 25 augusti fram till dess att åtal väcktes, den 19 september, skedde ingen omhåkningsförhandling. ML var således häktad i knappt fyra veckor utan förhandling.

6.2.3 Mål B 11039-14

I målet häktades RG den 31 augusti 2014 då han på sannolika skäl var misstänkt för grov stöld och för att det förelåg flykt- kollusions- och recidivfara. Under förhandlingen beslutade rätten att åtalet skulle vara väckt senast den 12 september. Då förundersökningen inte kunde slutföras inom den föreskriva tiden framställde åklagaren den 11 september om förlängd åtalstid. Förlängningen grundade sig i att det återstod att få fram uppgifter om den misstänktes telefons positionering vid tidpunkten för brottet och analysera detta material. Mer tid behövdes också för att hålla ett par ytterligare förhör samt slutdelgivning. Förlängningen begärdes därför med två veckor till den 26 september och enligt åklagaren skulle en omhåkningsförhandling vara uppenbart obehövlig. RG motsatte sig förlängningen men framförde inte några direkta skäl. Tingsrätten tog då beslut om häktning i parternas utevaro den 12 september. Rätten anförde att åklagaren redogjort för utredningsläget och för vilka åtgärder som återstod varför en omhåkningsförhandling skulle vara utan betydelse. Tingsrätten beslutade härmed att RG skulle kvarbli i häkte och medgav åtalsförlängningen till den 26 september. Den 26 september ansökte åklagaren om stämning.

Egen kommentar

Från det att RG häktades den 31 augusti fram till åtalets väckande den 26 september, hölls ingen omhåkningsförhandling. RG hölls alltså häktad i knappt fyra veckor utan någon förhandling.

6.2.4 Mål B 9982-14

I målet häktades DL den 13 november 2014 då han på sannolika skäl var misstänkt för rån vid två olika tillfällen och för att det förelåg kollusions- och recidivfara. Rätten beslutade då att åtalet skulle vara väckt senast den 27 november. Den 26 november gjorde åklagaren gällande att förundersökningen inte kunde avslutas inom den föreskrivna tiden och begärde om förlängning av åtalstiden till den 3 december. Som skäl anförde han att slutdelgivning skulle ske dagen därpå och att försvararen hade uppgett att de behövde tid för att gå igenom utredningen. Därefter behövdes också viss tid för åtals väckande. Med hänsyn till att de ovannämnda åtgärderna var de enda som återstod av utredningen, ansåg åklagaren att en omhäkningsförhandling skulle vara utan betydelse. DL medgav åtalsförlängningen vilket tingsrätten, den 27 november, också gjorde. Den 3 december ansökte åklagaren om stämning.

Egen kommentar

Från det att DL häktades den 13 november fram till dess att åtal väcktes den 3 december, skedde ingen omhäkningsförhandling. DL hölls häktad i knappt tre veckor utan någon förhandling.

6.2.5 Mål B 10126-14

I målet häktades AK den 6 november 2014 då han var på sannolika skäl misstänkt för sex fall av bedrägeri samt ett fall av försök till bedrägeri och för att det förelåg recidivfara. Rätten beslutade då att åtal skulle vara väckt senast 20 november. Åklagaren kunde inte slutföra förundersökningen inom den föreskrivna tiden och begärde om förlängning den 19 november. Som grund anfördes att det behövdes mer tid för kompletterande förhör samt sammanställning av utredningen och slutdelgivning av densamma. Förlängning begärdes därför till den 28 november. Enligt åklagaren skulle en omhäkningsförhandling vara uppenbart utan betydelse. AK motsatte sig en förlängning av åtalstiden men framförde inga konkreta skäl härtill vilket ledde till att rätten beslutade om att inte hålla omhäkningsförhandling. Beslut om häktning skedde istället på handlingarna i parternas utevaro den 20 november. Tingsrätten konstaterade här att AK inte hade angett några konkreta skäl till varför han motsatte sig en åtalsförlängning. På grund härav och då åklagaren i sin framställning redogjort för utredningsläget ansåg tingsrätten att en omhäkningsförhandling skulle vara utan betydelse.

I samband med handläggningen medgav tingsrätten åklagarens begäran om åtalsförlängning till den 28 november. Den 27 november framställde sedan åklagaren en andra begäran om förlängd åtalstid. Åklagaren anförde i sin motivering att förundersökningen höll på att slutföras men att han inte hade fått in det slutgiltiga protokollet. En förlängning begärdes då till den 2 december för att ha tid att gå igenom utredningen och väcka åtalet. Enligt åklagaren skulle en omhåkningsförhandling vara uppenbart obetydlig. AK medgav nu förlängning vilket även tingsrätten gjorde. Åklagaren ansökte sedan om stämning den 3 december.

Egen kommentar

Från det att AK häktades den 6 november fram till dess att åtal väcktes den 3 december, har det inte skett någon omhåkningsförhandling. AK har således varit häktad i knappt fyra veckor utan omhåkningsförhandling.

6.2.6 Mål B 10749-14

I målet häktades NG den 22 juli 2015 då han var på sannolika skäl misstänkt för olaga hot, misshandel och övergrepp i rättssak samt att det förelåg flykt- och recidivfara. Vid förhandlingen beslutade rätten att åtal skulle vara väckt senast den 29 juli. Åklagaren kunde inte slutföra förundersökningen inom den föreskrivna tiden så den 28 juli framställde han om åtalsförlängning. Som skäl anförde han att den misstänkte hade begärt att vissa utredningsåtgärder skulle genomföras. Förlängning begärdes därför till den 31 juli. Med tanke på den korta tid som begärdes ansåg åklagaren att det vore uppenbart obehövligt med en omhåkningsförhandling. Med tanke på att det endast var tre dagar som förlängningen innebar så medgavs förlängningen av NG. Tingsrätten beslutade att medge åtalsförlängningen och senaste dag för åtal var nu 31 juli. Åklagaren ansökte sedan om stämning den 31 juli.

Egen kommentar

Från det att NG häktades den 22 juli fram till åtalets väckande den 31 juli hölls ingen omhåkningsförhandling. Vid tidpunkten för stämning hade dock NG varit häktad mindre än två veckor varför en förhandling enligt lag inte behöver ske.

6.3 Mål med varierad frekvens omhäkningsförhandlingar

6.3.1 Mål B 10396-14

I målet häktades KM den 16 augusti 2014 då han på sannolika skäl var misstänkt för grovt vapenbrott och för att det förelåg recidivfara. Rätten beslutade att åtal skulle vara väckt senast den 29 augusti. Den 28 augusti framställde åklagaren en begäran om förlängd åtalstid till den 4 september. Anledningen härtill var att det fortfarande inväntades protokoll från vapenundersökningen men det behövdes också tid för slutdelgivning och åtals väckande. KM medgav förlängning av åtalstiden och det gjorde även tingsrätten. Rätten beslutade nu att åtal skulle vara väckt senast den 4 september. En andra begäran om förlängd åtalstid framställdes den 3 september. Åklagaren anförde att utredningen avseende den aktuella gärningen var klar och det var snart tid för slutdelgivning och åtalets väckande. Förlängningen begärdes med anledning av att KM kom att misstänkas för ett nytt brott, grovt bedrägeri. KM medgav förlängning av åtalet och åklagaren önskade en häkningsförhandling i detta fall. Den 4 september ägde en omhäkningsförhandling rum och åklagaren yrkade på att KM även skulle häktas för grovt bedrägeri. Tingsrätten beslutade att häkta KM då han på sannolika skäl var misstänkt för det brott åklagaren hade angett samt att det förelåg recidivfara. Åtal skulle nu vara väckt senast den 18 september. Den 17 september ansökte åklagaren om stämning.

Egen kommentar

Från det att KM häktades den 16 augusti fram till dess att ansökan om stämning kom in den 17 september, skedde en omhäkningsförhandling den 4 september. KM var således häktad i två veckor och fem dagar utan förhandling.

6.3.2 Mål B 10111-14

I målet häktades SM den 8 augusti 2014 då han på sannolika skäl var misstänkt för grovt vapenbrott och för att det förelåg kollusions- och recidivfara. Under förhandlingen beslutades att åtal skulle vara väckt senast den 22 augusti. Förundersökningen kunde dock inte slutföras till detta datum varför åklagaren den 21 augusti framställde en begäran om förlängd åtalstid till den 5 september. Han anförde inga skäl till varför en förlängning var nödvändig och en omhäkningsförhandling ägde därefter rum den 22 augusti. Åklagaren framhöll här att SM skulle kvarbli i häkte på samma grunder som tidigare.

Samtidigt yrkade han också på att SM skulle häktas för nytillkommen brottslighet, förberedelse till mord. Tingsrätten beslutade att SM skulle kvarbli i häkte då han på sannolika skäl var misstänkt för grovt vapenbrott och förberedelse till mord samt att det förelåg kollusions- och recidivfara. Åtal skulle nu vara väckt senast den 5 september. Den 4 september framställde åklagaren en andra begäran om förlängd åtalstid till den 19 september. Han anförde att det fortfarande pågick en genomgång av ett inte helt litet telefonmaterial och att detta sedan skulle sammanställas. Ytterligare förhör erfordrades därefter. Slutdelgivning skulle sedan ske innan åtal kunde väckas. De nämnda åtgärderna beräknades erfordra i vart fall ytterligare 14 dagar. Enligt åklagaren framstod en förhandling i saken som uppenbart obehövlig.

SM motsatte sig dock en förlängning och framförde konkreta skäl härtill. Han begärde vidare en förhandling. Trots detta skedde ingen omhåkningsförhandling utan tingsrätten gick istället igenom handlingarna i målet den 4 september. Där konstaterade rätten att åklagaren i sin framställan redogjort för utredningsläget, varför en omhåkningsförhandling var uppenbart obehövlig. Tingsrätten medgav därmed en förlängning av åtalstiden till den 19 september. Den 18 september inkom en tredje begäran om förlängd åtalstid. Åklagaren motiverade förlängningen med att det i ärendet fortfarande pågick en genomgång av ett ytterligare stort telefonmaterial för att sortera ut det som skulle vara relevant för misstanke om förberedelse till mord. Det behövde också hållas förhör med SM. Slutdelgivning av stora delar av material som hörde till annat ärende hade påbörjats och bevisning från det målet skulle komma att åberopas även i detta mål. I ytterligare ett tredje mål löpte tid för erinringar från den misstänkte. Åklagaren menade att det i detta mål skulle finnas förutsättningar för att såväl hinna med slutdelgivning och åtals väckande inom den begärda tiden eller endast en kortare tid därefter. Det sagda innebar även att förutsättningarna tidsmässigt att hålla en gemensam förhandling i alla tre aktuella mål var för handen. Förlängning begärdes därför till den 3 oktober.

SM bestred förlängningen men framförde inga konkreta skäl härtill. Ändå skedde en omhåkningsförhandling den 23 september. Åklagaren yrkade enligt framställan om förlängd åtalstid från den 18 september, med justeringen att förlängningen nu begärdes till den 7 oktober. Tingsrätten beslutade här att SM skulle kvarbli i häktet på samma grunder som tidigare och medgav också åtalsförlängningen. Ansökan om stämning gjordes den 7 oktober.

Egen kommentar

Från det att SM häktades den 8 augusti fram till omhåkningsförhandlingen den 22 augusti, hade förhandling hållits med två veckors mellanrum. Från förhandlingen den 22 augusti fram till omhåkningsförhandlingen den 23 september gick det fyra veckor utan förhandling. I målet var SM således i en period häktad i fyra veckor utan förhandling. Av handlingarna framgår inte SM:s inställning till den första åtalsförlängningen.

6.3.3 Mål B 10386-14

I målet häktades SC den 17 augusti 2014 då han på sannolika skäl var misstänkt för narkotikasmuggling och för att det förelåg kollusions- och recidivfara. Under förhandlingen beslutades att åtal skulle vara väckt senast 29 augusti. Åklagaren framställde den 28 augusti en begäran om förlängd åtalstid till 12 september. Han anförde att den tekniska utredningen avseende beslagttaget material, förpackning och narkotika vid denna tidpunkt inte var klar och att ytterligare förhör återstod. Misstanken var alltså mycket stark. Åklagarens uppfattning var att en omhåkningsförhandling skulle vara uppenbart utan betydelse. SC motsatte sig dock åtalsförlängningen och yrkade på att omedelbart försättas på fri fot men framförde inga konkreta skäl till sitt yttrande. Tingsrätten gick då igenom handlingarna i målet den 29 augusti. Rätten kom fram till att det var uppenbart obehövligt med en omhåkningsförhandling då åklagaren i sin framställan om förlängd åtalstid redogjort för utredningsläget och medgav därför förlängning till den 12 september.

Den 11 september begärde åklagaren om åtalsförlängning till den 25 september. Enligt åklagaren kvarstod brottsmisstankarna oförändrade liksom de särskilda häktningsskälerna. Under den gångna perioden hade det hållits förhör med SC, men det förelåg behov av ytterligare förhör. Avslutningsvis behövdes mer tid då åklagaren alltså inväntade vissa svar avseende den tekniska undersökningen av beslagttaget material. SC motsatte sig dock den begärda förlängningen men utan att framföra något direkt stöd för sitt yttrande. Tingsrätten valde nu att hålla omhåkningsförhandling den 15 september. Åklagaren yrkade under förhandlingen att SC även skulle häktas för nyttillkommen brottslighet. Det var ytterligare ett fall av narkotikasmuggling. Åklagaren yrkade på att SC skulle kvarbli i häktet då han på sannolika skäl var misstänkt för narkotikasmuggling vid tre tillfällen samt att det förelåg kollusions- och recidivfara. Tingsrätten beslutade att SC skulle kvarbli i häktet på de grunder som åklagaren hade yrkat och åtal skulle vara väckt senast den 25 september.

Den 24 september begärde åklagaren om en förlängning till den 9 oktober. Åklagaren anförde att brottsmisstankarna kvarstod oförändrade liksom de särskilda häktningsskäl. Det hade under den gångna perioden hållits kompletterande förhör med vittne. Vidare hade arbetet med att sammanställa ett utredningsprotokoll påbörjats. Åklagarens målsättning var att ett protokoll skulle kunna överlämnas till den misstänkte och dennes försvarare för slutdelgivning i början av veckan därpå. Under förutsättning att inte några önskemål om omfattande kompletteringar skulle komma att framställas skulle beslut i åtalsfrågan kunna tas under den kommande perioden. SC bestred även denna gång åklagarens framställan om förlängd åtalstid men utan att framföra något direkt stöd för sitt yttrande. Vid detta tillfälle skedde ingen omhäkningsförhandling. Tingsrätten gick istället igenom handlingarna i målet den 26 september. Rätten ansåg att åklagaren hade redogjort för utredningsläget och utifrån detta var en omhäkningsförhandling uppenbart obetydlig. Vidare medgav tingsrätten förlängning till den 9 oktober. Ansökan om stämning gjordes den 9 oktober.

Egen kommentar

Från det att SC häktades den 17 augusti fram till dess att åklagaren ansökte om stämning den 9 oktober hölls en omhäkningsförhandling den 15 september. Från första beslutet om häktning var SC häktad drygt fyra veckor fram till dess att omhäkningsförhandlingen skedde. Efter ytterligare ungefär fyra veckor ansökte åklagaren om stämning. Av fyra beslut om häktning skedde två stycken utan omhäkningsförhandling. SC var således häktad i ca fyra veckor i taget.

6.3.4 Mål B 10428-14

I målet häktades AJ den 20 augusti 2014 då han på sannolika skäl var misstänkt för grovt narkotikabrott samt att det förelåg kollusionsfara och obligatorisk häktning. Vid förhandlingen beslutades att åtal skulle vara väckt senast den 3 september. Den 2 september framställde åklagaren en begäran om förlängning. Anledningen till detta var att ingen av de begärda undersökningarna från SKL hade inkommit. SKL skulle analysera och bestämma koncentrationen av narkotikan samt kontrollera fingeravtryck och DNA. Till detta skulle det också göras kompletterande förhör. Förlängning begärdes därför till den 17 september. Enligt åklagaren skulle en omhäkningsförhandling vara utan betydelse. AJ medgav förlängning av åtalstiden, vilket tingsrätten också gjorde. Åtal skulle nu vara väckt senast den 17 september. En andra förlängning begärdes den 16 september.

Narkotikan som tidigare skulle analyseras och haltbestämmas var nu klar men det återstod att kontrollera fingeravtryck på emballage och påsar samt hålla kompletterande förhör med AJ. Förlängning begärdes därför till den 1 oktober. Åklagarens uppfattning var att en omhåkningsförhandling skulle vara utan betydelse.

AJ motsatte sig nu en förlängning men framförde inga konkreta skäl härtill. Rätten valde nu att hålla en omhåkningsförhandling den 19 september. Åklagaren vidhöll häktningssyrkandet och tingsrätten beslutade att AJ skulle kvarbli i häktet på samma grunder som tidigare. Åtal skulle nu vara väckt senast den 3 oktober. En tredje framställan om förlängd åtalstid gjordes den 2 oktober och även denna gång på grund av väntan på teknisk bevisning. SKL skulle redovisa DNA-undersökningarna veckan därpå och efter det skulle fingeravtrycksundersökningar göras. Förlängning begärdes därför till den 17 oktober. Åklagaren ansåg härmed att en omhåkningsförhandling skulle vara utan betydelse. AJ medgav förlängning vilket tingsrätten också gjorde. Den 16 oktober framställde åklagaren en fjärde begäran om förlängd åtalstid. Vid denna tidpunkt var DNA-undersökningarna klara men fingeravtrycksundersökningarna pågick fortfarande. SKL hade meddelat att svaren från dessa undersökningar skulle komma veckan därpå. Därefter skulle ärendet slutdelges att det skulle ges tid för skäligt rådrum och åtals väckande. Förlängning begärdes härav till den 28 oktober och en omhåkningsförhandling skulle enligt åklagaren vara utan betydelse. AJ medgav åtalsförlängningen, vilket tingsrätten också gjorde. Åtal skulle nu vara väckt senast den 28 oktober. Ansökan om stämning gjordes sedan den 17 oktober.

Egen kommentar

Från det att AJ häktades den 20 augusti skedde inte någon omhåkningsförhandling förrän den 19 september, drygt fyra veckor senare. Från det att omhåkningsförhandlingen ägde rum fram till datumet för stämningsansökan, den 17 oktober, skedde ingen förhandling alls. AJ var således häktad i ca fyra veckor i taget.

6.3.5 Mål B 10724-14

I detta mål häktades PK och MM den 26 augusti på sannolika skäl misstänkta för grovt tullbrott under augusti 2014 i Göteborg. För PK:s del förelåg det kollusions- och recidivfara och för MM endast kollusionsfara. Under förhandlingen beslutade tingsrätten att åtal skulle vara väckt senast den 9 september. Den 8 september begärde åklagaren om åtalsförlängning för de båda misstänkta. Han anförde att brottsmisstankarna kvarstod oförändrade liksom dem särskilda häktningsskäl. De befann sig alltjämt i förundersökningens initialskede. Under den gångna perioden hade förhör hållits med de misstänkta, men det förelåg behov av ytterligare förhör. Samtidigt fortsatte arbetet med att kartlägga godsets ursprung och det hade ännu inte hållits förhör med samtliga vittnen. Förlängning begärdes därför till den 23 september. Både MM och PK motsatte sig den begärda åtalsförlängningen, men utan att framföra några konkreta skäl till detta. Nu skedde ingen omhåkningsförhandling. Rätten ansåg att åklagaren i sin framställan om förlängd åtalstid redogjort för utredningsläget varför en omhåkningsförhandling var uppenbart obehövlig. Tingsrätten beslutade därmed den 9 september att medge åtalsförlängning till den 23 september.

Den 22 september framställde åklagaren en andra gång en begäran om åtalsförlängning. Brottsmisstankarna kvarstod fortfarande oförändrade liksom de särskilda häktningsskäl. Under den gångna perioden hade förhör hållits med vittnen, men det hade ännu inte hållits förhör med samtliga vittnen. Åklagaren upplyste om att PK:s enda svar på utredarens frågor vid förhörstillfället den 17 september var: "ingen kommentar". Förlängning begärdes med anledning av det nu anförda till den 7 oktober. Både PK och MM bestred åtalsförlängningen men framförde inga konkreta skäl härtill. Den 24 september hölls då en omhåkningsförhandling för PK och den 25 september för MM. Åklagaren vidhöll här häktningssyrkandet. Tingsrätten beslutade att PK och MM skulle kvarbli i häktet på samma grunder som tidigare. Rätten medgav även åklagarens begäran om åtalsförlängning till den 7 oktober.

Den 6 oktober framställde åklagaren en tredje begäran om förlängning. Åklagaren upplyste om att arbetet med vittnesförhör hade fortsatt. Vid tillfället pågick bl.a. en utredning av omständigheterna kring det bolag i vars namn godset hade hanterats. Det återstod alltjämt några vittnen att höra. Förhör hade även hållits med de misstänkta som till övervägande del besvarat utredarens frågor med: "ingen kommentar". Mot bakgrund härav skulle en omhåkningsförhandling vara uppenbart obehövlig. Förlängningen begärdes med anledning av det anförda till den 21 oktober.

Både MM och PK motsatte sig en förlängning och framförde skäl för sina ståndpunkter. Trots det skedde ingen omhåkningsförhandling. Rätten gick den 8 respektive den 9 oktober igenom handlingarna i målet och ansåg då att åklagaren hade redogjort för utredningsläget. Av den anledningen var det uppenbart att en omhåkningsförhandling skulle vara utan betydelse. Tingsrätten medgav härmed åtalsförlängningen till den 21 oktober.

Den 20 oktober framställde åklagaren en fjärde begäran om förlängd åtalstid för både PK och MM. Åklagaren upplyste om att det hade hållits förhör med de misstänkta och även andra personer under den gångna tiden. I detta läge återstod endast en bevisperson att höra. Således var utredningen i sin slutfas. Under den kommande perioden skulle det påbörjas ett arbete med att sammanställa ett förundersökningsprotokoll. Ambitionen var att åklagaren under perioden skulle kunna lämna över detta till de misstänkta och dess försvarare för synpunkter. Förlängning begärdes därför till den 4 november. Både PK och MM bestred åtalsförlängningen utan att framföra några skäl härtill. Den 24 oktober hölls omhåkningsförhandling för dem båda. Åklagaren vidhöll häkningsyrkandet och tingsrätten beslutade att de skulle kvarbli i häkte på samma grunder som tidigare. Åtal skulle nu väckas senast den 31 oktober.

Åklagaren kom vid denna tidpunkt in med en häkningsframställan avseende en tredje person, MA. Den 25 oktober skedde en häkningsförhandling där åklagaren anförde att MA på sannolika skäl var misstänkt för grovt tullbrott och att det förelåg kollusionsfara. Tingsrätten beslutade att häkta MA på de grunder som åklagaren hade anført och att åtal skulle vara väckt senast den 7 november. Den 30 oktober begärde åklagaren om förlängd åtalstid gällande MM och PK. Åklagaren upplyste om att arbetet med att sammanställa ett förundersökningsprotokoll nu var i sitt slutskede. I början av veckan därpå skulle utredningen komma att överlämnas till dem misstänkta och dess försvarare för slutdelgivning. Under förutsättning att inga önskemål om kompletteringar skulle komma att framställas skulle ett beslut i åtalsfrågan kunna tas i slutet av den kommande perioden. Förlängning begärdes därför till den 7 november. MM medgav begärd förlängning, vilket också tingsrätten sedermera gjorde.

PK bestred däremot förlängningen och framförde konkreta skäl härtill. Tingsrätten gick då igenom handlingarna i målet den 31 oktober. Rätten anförde att åklagaren hade redogjort för utredningsläget varför en omhåkningsförhandling skulle vara uppenbart utan betydelse. Rätten medgav härmed förlängning till den 7 november.

Den 5 november framställde åklagaren om förlängd åtalstid gällande PK, MM och MA. Förundersökningen skulle under dagen komma att sammanställas varefter protokollet skulle slutdelges de misstänka. Det behövdes också tid för skäligt rådrum och för åtalets utformning. Förlängning begärdes därför till den 12 november. PK motsatte sig en förlängning av åtalstiden men utan att framföra några skäl för sitt yttrande. Därefter hölls ingen omhåkningsförhandling. Rätten gick då den 7 november igenom handlingarna i målet gällande PK. Rätten ansåg att åklagaren redogjort för utredningsläget varför en omhåkningsförhandling skulle vara uppenbart utan betydelse. Vidare anfördes att PK inte heller angett några konkreta skäl till varför han motsatte sig en förlängning. Med anledning av detta medgav tingsrätten förlängning till den 12 november. MA och MM motsatte sig en förlängning av åtalstiden och framförde skäl till sina ståndpunkter. En omhåkningsförhandling hölls därefter den 10 november. Tingsrätten beslutade att de båda skulle kvarbli i häkte på samma grunder som tidigare. Åtal väcktes sedan den 12 november.

Egen kommentar

Från det att PK häktades den 26 augusti fram till dess att åtal väcktes, den 12 november, har det skett två stycken omhåkningsförhandlingar. Den första omhåkningsförhandlingen skedde den 24 september och den andra den 24 oktober. Således skedde båda förhandlingarna med ungefär fyra veckors mellanrum. Från den sista förhandlingen och fram till åtalets väckande gick det två veckor och fem dagar utan förhandling. Från det att MM häktades den 26 augusti och fram till dess att åtal väcktes, den 12 november, har det skett tre stycken omhåkningsförhandlingar. Den första skedde den 25 september, den andra den 24 oktober och den tredje den 10 november. De två första förhandlingarna skedde med fyra veckors mellanrum och den tredje efter drygt två veckor. Från det att MA häktades den 25 oktober skedde det en omhåkningsförhandling drygt två veckor senare.

Avslutande kommentar

Av de 13 fall som nu redovisats framkommer vad rätten grundat sin bedömning på när den beslutat om att göra undantag från att hålla omhåkningsförhandling och hur ofta undantaget har tillämpats. En diskussion om det nu nämnda och huruvida bedömningen har stöd i förarbeten eller inte kommer att göras i avsnitt 9. Den fortsatta framställningen syftar till att besvara min tredje frågeställning; Finns det risk att omhåkningsförhandlingar som sker genom ljud- och bildöverföring går ut över rättssäkerheten?

7 Omhäkningsförhandling via ljud- och bildöverföring

En anknyttande fråga till omhäkningsförhandlingen är vad det finns för krav på utformningen av en sådan. Behöver den häktade vara närvarande i rättssalen? Behöver den häktade och dess försvarare träffas under förhandlingen? Går det att genomföra en förhandling genom ljud- och bildöverföring?

7.1 Personlig närvaro som huvudregel

I RB 21:2 finns allmänna regler om den misstänktes närvaroplikt vid förhandlingar. I bestämmelsens tredje stycke anges att den misstänkte ska närvara personligen vid förhandlingen om dennes närvaro kan antas främja syftet med sammanträdet. Vad gäller häkningsförhandlingar regleras närvaron speciellt i RB 24:14 och där framgår att den anhållne är skyldig att infinna sig personligen, såvida det inte föreligger synnerliga hinder.⁷⁹ Vad som utgör synnerliga hinder kan t.ex. vara att den anhållne vårdas på sjukhus och inte kan närvara. I bestämmelsen stadgas för övrigt att den som yrkar häktning, normalt åklagaren, ska närvara vid häkningsförhandlingen.⁸⁰ I det fallet en frihetsberövad inte kan närvara fysiskt, t.ex. på grund av sjukdom, finns en möjlighet enligt reglerna i RB 24:17 att genomföra förhandlingen i den misstänktes frånvaro.⁸¹

En anledning till att den misstänkte ska närvara vid förhandlingen är att allmänheten då får veta vem det är som begärts häktad.⁸² Syftet med närvaron är vidare att rätten ska kunna få en mer allsidig bild i häkningsfrågan. Av RB 21:9 2 st. framgår att den anhållnes försvarare även ska kallas till häkningsförhandlingen. Om denne inte infinner sig behöver det inte innebära något absolut förhinder mot förhandlingen. Om en förhandling sker då den anhållne inte är närvarande, är det dock av särskild vikt att den anhållnes försvarare finns med och bevakar den anhållnes intressen.⁸³

⁷⁹ Prop. 1986/87:89 s. 164 ff.

⁸⁰ SOU 2003:74 s. 260.

⁸¹ Lindberg, *Straffprocessuella tvångsmedel*, s. 300.

⁸² Lindberg, *Straffprocessuella tvångsmedel*, s. 300.

⁸³ Fitger m.fl. *Rättegångsbalken*, (oktober 2014, Zetee), kommentaren till 24 kap. 14 §.

7.2 När får ett deltagande genom ljud- och bildöverföring ske?

I RB 5:10 1 st. stadgas att parter och andra som ska delta i ett sammanträde som huvudregel ska vara fysiskt närvarande i rättssalen eller där sammanträdet annars hålls. I bestämmelsens andra stycke framgår att rätten, om det finns skäl för det, har möjlighet att besluta om att en part eller annan som ska delta, får närvara genom ljud- och bildöverföring.⁸⁴ Bestämmelsen omfattar alla typer av sammanträden enligt Rättegångsbalken, oavsett vad det är som ska behandlas och oavsett instans. Försättningsvis omfattar den inte endast parter eller personer som ska höras i bevissyfte, utan även t.ex. tolkar, vårdnadshavare och ombud. De skäl som rätten särskilt ska beakta vid undantagsbedömningen är de kostnader och olägenheter som skulle uppkomma om den som ska delta i sammanträdet måste infinna sig i rättssalen. Utöver det ska rätten också beakta om den som ska delta i sammanträdet känner påtaglig rädsla för att vara närvarande. Vad som ska beaktas är å ena sidan kostnader och olägenheter för den personen som frågan rör, t.ex. resekostnader och å andra sidan kostnader och olägenheter som kan uppkomma för andra personer om personen måste infinna sig i rättssalen. Vad som innefattas i den senare kategorin kan t.ex. vara transporter av en person som är frihetsberövad.⁸⁵

Transportering av frihetsberövade kräver stora personella och ekonomiska resurser. Av säkerhetsskäl kan det också vara viktigt att minimera dessa transporter t.ex. om det finns risk för fritagning.⁸⁶ Ett beslut om deltagande genom ljud- och bildöverföring kan endast tas av rätten. En åklagare kan alltså inte kalla en person till att delta på det sättet.⁸⁷

För att ett deltagande genom ljud- och bildöverföring ska vara godtagbart får det inte vara olämpligt med hänsyn till syftet med personens inställelse eller övriga omständigheter. Hänsyn bör då framförallt tas till målets beskaffenhet, vilken roll personen har och vad det är som ska avhandlas vid sammanträdet. I övrigt måste rättens möjlighet att värdera bevisning beaktas. Normalt sätt bör rätten även ta stor hänsyn till parternas uppfattning i frågan. Parterna har dock inget avgörande inflytande i frågan om inställelsen, utan det är rätten som ytterst ska ta ställning.

⁸⁴ Prop. 2004/05:131 s. 224.

⁸⁵ Prop. 2004/05:131 s. 225.

⁸⁶ SOU 2011:7 s. 295.

⁸⁷ Prop. 2004/05:131 s. 224.

Om en part motsätter sig ett deltagande genom ljud- och bildöverföring bör det som regel inte komma i fråga. Undantag från detta kan dock göras då det framstår som motiverat med ett deltagande genom ljud- och bildöverföring. Så kan fallet vara vid omhåkningsförhandlingar om den frihetsberövades inställelse inte uppväger de kostnader och olägenheter som annars skulle uppkomma.⁸⁸ Videotekniken kan dock inte alltid förmedla intryck och upplevelser på samma sätt som en personlig närvaro kan göra. Det kan också vara så att en personlig inställelse har en psykologisk betydelse för parterna. Mot bakgrund av detta är huvudregeln fortfarande personlig inställelse i rättssalen. Reglerna om videokonferens ska därför ses som ett komplement till reglerna om fysisk närvaro.⁸⁹

När rätten prövar om en person ska delta i sammanträdet genom ljud- och bildöverföring måste det således göras en helhetsprövning av de nu redovisade omständigheterna. Utgångspunkten är att kvalitén på rättsprocessen inte ska bli lidande. Ändamålet med sammanträdet och personens deltagande måste bli tillgodosett även om personen deltar genom ljud-och bildöverföring.⁹⁰ En person som deltagit på detta sätt ska anses ha närvarat precis som om inställelsen faktiskt skett i rättssalen.⁹¹

⁸⁸ Prop. 2004/05:131 s. 224 f.

⁸⁹ Prop. 2004/05:131 s. 90.

⁹⁰ Prop. 2004/05:131 s. 226.

⁹¹ Rättegångsbalk 5 kap. 10 §.

7.3 Omhåkningsförhandling via videolänk i praktiken

För att undersöka om tekniken används i praktiken och hur det användandet ser ut, ställdes frågan till sex olika tingsrätter. Dessa tingsrätter är belägna i Uddevalla, Varberg, Skaraborg, Vänersborg, Eksjö, och Göteborg. Det visade sig att användningen av videolänk skiljer sig lite åt beroende på vilken tingsrätt det är frågan om. Göteborg använder sig inte alls av denna teknik. De övriga tingsrätterna använder sig däremot av tekniken men med lite olika motiveringar till när och varför. Nedan görs en kort redogörelse för hur användandet ser ut på de olika tingsrätterna och hur de motiverar en omhåkningsförhandling genom ljud-och bildöverföring.

Uddevalla tingsrätt har ingen skriven rutin på om det ska användas videolänk eller inte vid omhåkningsförhandlingar. Eftersom tingsrätten i Uddevalla har en förhandlingssal i samma hus som häktet har sina lokaler, så är det oerhört sällan som de är i behov av att använda videolänk. När det väl händer beror det på att den frihetsberövade av platsbrist skäl placerats på annat häkte eller att målet inte hanteras av åklagarkammaren i Uddevalla utan av Ekobrottsmyndigheten eller internationella åklagarkammaren i Göteborg.⁹² Varbergs tingsrätt, har däremot som rutin att hålla omhåkningsförhandlingar med den häktade närvarande via videolänk från häktet. De har dock inget skrivet dokument för detta, men rutinbeslutet om videonärvaron har fattats av lagmannen.⁹³ Även Skaraborgs tingsrätt har som regel att låta omhåkningar ske genom videolänk från häktena såvida inte den misstänkte begär att få inställa sig personligen och tingsrätten medger det. Ofta är försvararen närvarande genom länk från häktet men kan ibland vara närvarande i rättssalen.⁹⁴

Vid Vänersborgs tingsrätt har man också som huvudregel att låta den misstänkte närvara via ljud- och bildöverföring vid omhåkningsförhandlingar från häkteslokalerna. Normalt sitter då försvararen tillsammans med den häktade men även här förekommer det att försvararen ibland närvarar i förhandlingssalen. Om försvararen har behov av att prata med sin klient har de möjlighet att göra det enskilt utan att någon annan hör. De kan då använda sig av den videokonferensutrustning som finns. Vad gäller förberedelsen av försvaret så har försvararen och den misstänkte haft kontakt inför förhandlingen.

⁹² Arne Åkerström, rådmann, Uddevalla tingsrätt, (mailintervju), 2015-10-12.

⁹³ Ulla Wallin, domstolshandläggare, Varbergs tingsrätt, (mailintervju), 2015-10-09.

⁹⁴ Anders Eklind, chefsadministratör, Skaraborgs tingsrätt, (mailintervju), 2015-10-09.

Att de sitter på olika ställen vid omhåkningsförhandlingen är samtidigt ovanligt och det är förstås en situation som försvararen undviker om han kan förvänta sig att det finns ett behov av att prata enskilt med sin huvudman under förhandlingen.⁹⁵

Eksjö tingsrätts domare var ungefär ense om att en omhåkningsförhandling normalt är en i förhållande till många andra förhandlingar tämligen okomplicerad. Närvaron i rättssalen är då inte nödvändig, utan en närvaro per ljud- och bildöverföring är fullt tillräcklig för ändamålet med förhandlingen. Åklagarkammaren och häktet finns i Jönköping och avståndet därifrån till Eksjö tingsrätt är cirka sex mil. Kostnaden för en inställelse motiverar därför normalt att det finns skäl att tillåta en närvaro per ljud- och bildöverföring, om det begärs av häktet eller åklagaren. Häktet begär ofta, men inte alltid, att den häktade ska få närvara per ljud- och bildöverföring. Den häktade närvarar därför i de flesta fall vid en omhåkningsförhandling på detta sätt. Som exempel på undantagsfall där den häktades närvaro i rättssalen kan vara motiverad är när den häktade begärs häktad för ytterligare brott.

Principerna finns inte med i något bindande dokument eftersom varje domare i varje enskilt fall avgör hur inställelsen ska ske. Det är däremot innehållet av muntliga diskussioner om vad som bör gälla i dessa frågor mellan domarna vid Eksjö tingsrätt och mellan domare och åklagare vid åklagarkammaren. RB 21:9 behandlar den misstänktes rätt att i enrum få samråda med sin försvarare. Enligt regeln får försvararen för den anhållne eller häktade ej vägras sammanträffa med honom. Innan en häkningsförhandling har försvararen alltså en möjlighet att träffa den frihetsberövade och samråda inför förhandlingen. Begär den misstänkte att få samråda med sin försvarare i enrum när en häktesförhandling just ska påbörjas eller under en häktesförhandling, är det rätten som bestämmer om samråd ska få ske och om det ska få ske i enrum. Om den häktade är närvarande via videolänk och försvararen är närvarande i rättssalen får samråd i så fall ske per telefon.⁹⁶ Om den misstänkte är närvarande via länk kan det vara besvärligt att kontrollera var häktespersonalen finns men man utgår då från att personalen respekterar rättens beslut och i så fall lämnar rummet. I det fall försvararen är i rättssalen får även rätten lämna tingssalen en stund och möjligen låsa dörrarna till tingssalen.⁹⁷

⁹⁵ Niclas Johannisson, chefsrådmann, Vänersborgs tingsrätt, (mailintervju), 2015-10-07.

⁹⁶ Johan Bengtsson, beredningschef, Eksjö tingsrätt, (mailintervju), 2015-10-08.

⁹⁷ Ulf Ljungdahl, rådmann, Eksjö tingsrätt, (mailintervju), 2015-11-06.

8 Rättssäkerheten vid förhandling som sker genom ljud- och bildöverföring

Från advokathåll har det riktats kritik mot användandet av ljud- och bildöverföring vid omhåkningsförhandlingar. Man menar att kostnads- och effektivitetshänsyn inte får gå ut över rättssäkerheten och att Europakonventionens artiklar om rätten till en rättvis rättegång och rätten till försvar i synnerhet måste respekteras i dessa fall. Advokaterna ser bl.a. problem med att försvararen ibland får närvara från rättssalen medan den misstänkte närvarar via ljud- och bildöverföring från häktet. Kritiker anser att det bör vara en absolut rättighet för en misstänkt att få träffa sin försvarare i samband med varje häkningsförhandling.⁹⁸ De menar att det är av stor vikt att försvararen får möjlighet att tala enskilt med sin klient innan, under och efter en förhandling eftersom frågor kan uppkomma som försvararen och klienten kan behöva diskutera enskilt. Vidare har det framförts kritik mot att omhåkningsförhandlingar som sker via videolänk skulle stå i strid med Europakonventionen art. 5:3, om rätten att ställas inför domare.⁹⁹

8.1 Vad är rättssäkerhet?

Begreppet rättssäkerhet är sedan lång tid tillbaka ett etablerat begrepp men det finns delade meningar om begreppets egentliga innebörd.¹⁰⁰ Tidigare uppfattades kravet på säkerhet endast som ett krav på att beslut eller domar skulle resultera i materiellt riktiga avgöranden. Begreppet rättssäkerhet har sedan kommit att användas som ett synonymt begrepp.¹⁰¹ Rättssäkerhet i processen är inget som kan beräknas utifrån vedertagna mått men begreppet är ett uttryck som kommit att användas för att mäta hög kvalitet och förknippas idag med betydligt mer än *materiell säkerhet*. Det är dock fortfarande oklart vad som exakt innefattas. Generellt sätt menar man att processen ska vara tillräckligt bra samtidigt som den ska vara billig och snabb.¹⁰² Det finns dock ett visst samförstånd vad gäller begreppets grundläggande innebörd. För det första är man ense om att rättssäkerhetens kärna handlar om att kunna förutse utfallen av rättsliga beslut. Man lägger då vikt vid att rätten ska vara entydig. För det andra brukar man i begreppet innefatta ett krav på att den offentliga makten ska utövas under lagarna.¹⁰³

⁹⁸ Andersson, *Kriminalvården sparar pengar med kameror*, TSA, 2010, s. 9.

⁹⁹ <http://advokatfrisk.blogspot.se/2009/03/problem-med-emr-du-kanske-har-hort.html>

¹⁰⁰ Zila, *Om rättssäkerhet*, SvJT 1990, s. 284.

¹⁰¹ Bylund, *Muntlighetsprincipen – En rättsvetenskaplig studie av processuella handläggningsformer i svensk rätt*, s. 332 f.

¹⁰² Bylund, *Muntlighetsprincipen – En rättsvetenskaplig studie av processuella handläggningsformer i svensk rätt*, s. 339 f.

¹⁰³ Zila, *Om rättssäkerhet*, SvJT 1990, s. 284.

8.2 Rättssäkerhet såsom rättsligt grundad förutsebarhet

Åke Frändberg, professor i allmän rättslära, har tolkat begreppet rättssäkerhet som att det innebär en rättsligt grundad förutsebarhet. I det fallet det finns brist på rättslig reglering skapas ett utrymme för godtycke vilket är kränkande för den enskilda individen. En grov form av godtycke kallas rättspervertering och detta uppstår då makthavare inte bryr sig om att tillämpa de regler som finns. En annan form av godtycke tar sig uttryck i rättsmanipulering, vilket innebär att det sker oberäkneliga rättsändringar. Genom båda dessa former av godtycke hålls allmänheten i rättsovisshet. Rättssystemet ska därför tillhandahålla *klara, tydliga* och *pålitliga svar* på rättsliga frågor. Ju högre grad som rättssystemet ger klara och tydliga svar på dessa frågor, desto större grad av rättssäkerhet finns i samhället. För att rättssäkerhet ska råda krävs att tre nödvändiga villkor är uppfylla. För det första ska rättssystemet ha klara och adekvata regler. För det andra ska svaret på innehållet i rätten vara lättillgängligt för den frågande. För det tredje ska människor kunna förlita sig på innehållet i dessa regler. Rätten ska helt enkelt efterlevas i praktiken.¹⁰⁴

8.3 Advokatsamfundets rättssäkerhetsprogram

Sveriges Advokatsamfund har klargjort vad de anser att begreppet rättssäkerhet står för. Det har gjorts i ett program som kallas ”Sveriges Advokatsamfunds rättssäkerhetsprogram” och antogs av styrelsen i maj 1988. Det är en vidare tolkning av begreppet än vad som lyfts fram av Frändberg. Samfundets utgår ifrån att rättssäkerheten är ett skydd för de mänskliga rättigheterna och dessa rättigheter ska infrias genom lag. Rättssäkerheten är således ett skydd för den enskilda individen mot överhetens krav och anspråk. För att åstadkomma detta skydd och trygga den enskilde medborgaren ska det finnas lag och rättsligt bindande normer. Samhället ska vara så ordnat att enskilda kan förutse följderna av sina handlingar. Advokatsamfundet anser därför, i likhet med Frändberg, att *förutsebarheten* är en viktig beståndsdel i rättssäkerhetsbegreppet.¹⁰⁵ För att uppfylla dessa målsättningar krävs att lagarna har ett visst innehåll och utformning samt att de tillämpas utifrån vissa principer. Programmet tar upp fem principer som rättssäkerhetsbegreppet grundas på. Den första och grundläggande principen bland dessa är *legalitetsprincipen*. Domstolar måste stödja sina beslut och domar på lag. Ur principen följer vissa krav på lagens utformning och tillämpning.

¹⁰⁴ Frändberg, *Rättsordningens idé – En antologi i allmän rättslära*, s. 288 f.

¹⁰⁵ Sveriges Advokatsamfund, *Rättssäkerhetsprogram*, 1988, s. 2 f.

Lagen måste vara klar och tydlig och dess utformning får inte vara generell eller svepande så att den lämnar utrymme för godtycke. En lagstiftning får heller inte inrymma motsägelser. Av detta följer bl.a. att lag eller förordning inte får strida mot grundlagen. En andra princip är *rätten till domstolsprövning* och denna anses vara absolut vad gäller frihetsberövanden. För att uppfylla kravet på rättssäkerhet ligger det i rätten till domstolsprövning bl.a. ett krav på grundläggande kompetens hos domstolen. I denna princip ligger också *rätten till advokat eller annat biträde* för att tillvarata den enskildes rätt.

Fortsättningsvis ska domstolar enligt *objektivitetsprincipen* iaktta saklighet och opartiskhet. Ett beslut i en fråga måste alltid bygga på allmänt godtagbara skäl och får inte ensidigt gynna eller missgynna någon. Det ligger här också ett krav på att följa tidigare gjorda avgöranden. En viktig del i principen är att alla ska behandlas lika inför lagen. Vidare framhålls principen om att få saken till *avgörande inom rimlig tid*. Det är framförallt viktigt när det handlar om ingrepp i en enskild persons frihet, exempelvis häktning. Frihetsberövandet måste snabbt åtföljas av domstolsprövning för att det inte ska utgöra brister i rättssäkerheten. *Offentlighetsprincipen* tas också upp, och här framhålls vikten av att rättegångar och domar ska avkunnas offentligt. Anledningen härtill är att det genom offentlighet säkerställs kännedom om praxis vilket också ökar förutsebarheten i domar och beslut.¹⁰⁶

¹⁰⁶ Sveriges Advokatsamfund, *Rättssäkerhetsprogram*, 1988, s. 4 ff.

8.4 Är omhåkningsförhandlingar genom videolänk rättssäkra?

I kapitel 8 har det hittills redogjorts för vad begreppet rättssäkerhet kan stå för. I den följande delen av kapitlet utreds hur en omhåkningsförhandling som sker genom ljud- och bildöverföring förhåller sig till de nu nämnda tolkningarna av rättssäkerhetsbegreppet. De kriterier som undersökningen kommer att baseras på är: kravet på avgöranden inom rimlig tid, objektivitetsprincipen, legalitetsprincipen, kravet på förutsebarhet, rätten till försvarare, materiell säkerhet och offentlighetsprincipen.

Avgöranden inom rimlig tid

De förändringar som gjorts inom det processuella regelverket har syftat till att skapa en modernare rättegång som samtidigt uppfyller kraven på en rättssäker prövning. En del i detta förändringsarbete har varit att göra verksamheten med videokonferens permanent.¹⁰⁷ För att kunna trygga den enskildes rättssäkerhet finns det ett krav på att domstolarna ska vara tillgängliga i hög utsträckning och kunna avgöra mål inom rimlig tid. Att handläggningen av ett mål tar för lång tid kan inte alltid läggas domstolarna till last utan det ligger också ett ansvar på parterna i processen att få utredningen att gå framåt. För att möjliggöra detta ansvar är det angeläget att det finns bestämmelser som bidrar till en effektiv handläggning av målen. En förhandling genom ljud- och bildöverföring gör det möjligt att öka tillgängligheten till våra domstolar och åstadkomma en mer flexibel handläggning vilket kan förkorta handläggningstiderna.¹⁰⁸ Vad gäller häkningsförhandlingar så kan transporten till domstolen dra ut på tiden och ett deltagande genom ljud- och bildöverföring gör det då möjligt att få till stånd en snabbare handläggning.¹⁰⁹ I ett senare led innebär detta att medborgarnas krav på att få sin sak prövad inom rimlig tid, kan komma att tillgodoses på ett bättre sätt.¹¹⁰

Objektivitetsprincipen

Som framgått av Advokatsamfundets rättssäkerhetsprogram ska domstolar enligt objektivitetsprincipen beakta allas likhet inför lagen. Efter försöksverksamheten med videokonferens sammanställde domstolsverket en rapport om hur många personer som hade inställt sig i rätten genom ljud- och bildöverföring och vid vilka sammanträden som det hade skett.

¹⁰⁷ Prop. 2004/05:131 s. 1.

¹⁰⁸ Prop. 1998/99:65 s. 9 ff.

¹⁰⁹ Prop. 1998/99:65 s. 19.

¹¹⁰ Prop. 2004/05:131 s. 220.

Denna rapport visade att användandet av tekniken varierat mycket runt om i landet mellan de olika domstolarna. I förarbeten till regeln i RB 5:10 har det också konstaterats att inställelsen i rättssalen genom videolänk ser olika ut vid de olika domstolarna. Däremot framgår det inte om regeringen lagt någon vikt vid att situationen ser ut på det sättet.¹¹¹ Frågan om hur en omhåkningsförhandling genom ljud- och bildöverföring står sig i förhållande till objektivitetsprincipen kommer därför analyseras i avsnitt 9.

Legalitet och förutsebarhet

Vidare bör det utredas hur bestämmelsen som reglerar möjligheterna att delta vid förhandling genom ljud- och bildöverföring, RB 5:10, står sig mot kravet på legalitet och förutsebarhet. Vid utarbetandet av regeln föreslog regeringen att bestämmelsen skulle göras generell. Regeln skulle därmed omfatta alla typer av sammanträden och alla kategorier av deltagare. I sammanhanget diskuterades det om bestämmelsen skulle kunna utformas på så sätt att den i detalj räknar upp under vilka särskilda sammanträden och vilka aktörer som kan delta genom videokonferens. Fördelen med en sådan utformning var att det skulle kunna öka förutsebarheten. Nackdelen var dock att det skulle vara svårt att förutse alla tänkbara situationer där ett deltagande i det enskilda fallet skulle vara otänkbart. Anledningen till att inte i detalj reglera dessa frågor ansågs vara för att undvika olyckliga motsatsslut. Enligt regeringen är en generellt utformad regel positiv på så sätt att det ges större flexibilitet och möjligheter att anpassa förhandlingen till vad som är mest lämpligt i det enskilda fallet.¹¹²

I vilken mån rätten ska ta hänsyn till parternas uppfattning i fråga om inställelsen framgår inte av lagtexten. I förarbeten har regeringen föreslagit att rätten ska ta stor hänsyn till parternas viljor men att dessa inte ska ha det avgörande inflytandet. Det är rätten som ytterst ska ta det beslutet. Samtidigt framgår att rätten endast i undantagsfall ska kunna kalla en person till videokonferens mot en parts vilja. Man anser att det bör finnas utrymme för att besluta om sådant deltagande om inställelsen i rättssalen inte skulle uppväga de kostnader och olägenheter, som det annars skulle medföra. Det gäller bland annat vid omhåkningsförhandlingar då det krävs stora personella och ekonomiska resurser för att transportera en frihetsberövad.¹¹³

¹¹¹ Prop. 2004/05:131, s. 85 f.

¹¹² Prop. 2004/05:131 s. 89.

¹¹³ Prop. 2004/05:131 s. 95.

Legalitetsprincipen innefattar också ett krav på att lag inte får inrymma motsägelser eller strida mot annan grundlag. Europakonventionen art. 5:3 stadgar att envar som berövats friheten med anledning av brott, utan dröjsmål ska ställas inför domare. Huruvida en häkttningsförhandling genom videokonferens står sig i förhållande till artikeln har regeringen tagit ställning till vid utarbetandet av regeln. Regeringen anser att bestämmelsen inte står i strid med artikeln. De menar att en person som deltagit i en häkttningsförhandling via videolänk ska anses ha ställts inför rätten. Även om kommunikationen sker genom ljud- och bildöverföring ska den misstänkte anses ha ställt sig inför en domare. Vad bestämmelsen syftar till är att få själva frihetsberövandet snabbt kontrollerat av domstol. En förhandling genom videolänk gör det möjligt att få till stånd en snabbare handläggning och detta anser regeringen stämma överens med konventionens syfte.¹¹⁴ Således finns det enligt regeringen inte några hinder mot ett sådant deltagande med hänsyn till artikeln.¹¹⁵

Rätten till försvar

Vad Advokatsamfundet mer konkret innefattar i rätten till försvar framgår inte av deras rättssäkerhetsprogram. Grundläggande måste ändå vara att följa de regler och lagar som tar sikte på rätten till försvar. Det finns då vissa bestämmelser som specifikt tar upp rätten till försvar som enligt min mening är angelägna att diskutera i denna utredning. Rättigheten kommer till uttryck dels i Europakonventionen och dels i Rättegångsbalken. Europakonventionen art. 6:1 (b) och (c) stadgar att den misstänkte ska få tillräcklig tid och möjlighet att förbereda sitt försvar samt försvara sig personligen eller genom rättegångsbiträde. Hur en omhäkttningsförhandling genom ljud- och bildöverföring står sig i förhållande till denna artikel har inte framgått av förarbeten. Inte heller har det diskuterats huruvida RB 21:9, som stadgar att den misstänkte och dess försvarare ska ha möjlighet att sammanträffas i enrum, ska fungera vid en sådan förhandling. Med anledning av denna brist på material kommer frågan att analyseras i avsnitt 9.

Materiell säkerhet

Förfarandet ska ju som tidigare nämnts också resultera i ett materiellt riktigt avgörande. I förarbeten till bestämmelsen i RB 5:10 har regeringen anfört att huvudregeln ska vara personlig inställelse och att reglerna om videokonferens ska fungera som ett komplement till fysisk närvaro.

¹¹⁴ Prop. 1998/99:65 s. 18 ff.

¹¹⁵ Prop. 2004/05:131 s. 89 f.

Det sägs vara på grund av att inställelsen kan ha en psykologisk betydelse för personen som ska höras. Tekniken sägs heller inte kunna förmedla de intryck och upplevelser på samma sätt som en personlig närvaro kan göra mellan rätten och parterna.¹¹⁶ Det blir då aktuellt att utreda hur tekniken påverkar rättens möjligheter att göra en korrekt bedömning av förhörspersonens trovärdighet och tillförlitligheten av dess utsaga. En rättspsykologisk studie har genomförts där man undersökt rättspraktikers inställning till tekniken och vilken betydelse sättet att inställa sig i domstol har vid bedömning av tillförlitligheten och trovärdigheten. Studien består av svar från 400 rättspraktiker, poliser, nämndemän, domare och åklagare.¹¹⁷

Överlag var de tillfrågade i studien positiva till användningen av videokonferens vid förhör men trots det föredrog de muntliga förhör. De ansåg nämligen att utsagor som sker på plats i rättssalen framstår som mer rimliga och får ett högre bevisvärde. Ett förhör som sker inför rätten gav också ett bättre underlag för att kritiskt granska utsagan eftersom det var lättare att beskriva förhörspersonens känslouttryck. Den främsta nackdelen med videokonferens var att förhöret uppfattades som mindre levande och direkt än ett förhör i rättssalen. Respondenterna blev inte lika känslomässigt engagerade vid ett förhör via video som vid ett förhör närvarande på plats. Polis och åklagare ansåg att det var en stor nackdel med videokonferens på så sätt att underlaget blev sämre för att göra en bedömning av trovärdigheten och tillförlitligheten. Samtidigt menade dessa grupper att förtroendet för processen riskerar att minskas då en förhandling genom videokonferens skulle kunna framstå som en mer ojämlig process. Det gäller i de fall då en part hörs i rättssalen och den andra via videokonferens. De fördelar med tekniken som framfördes av åklagare och domare var främst att det var praktiskt och ekonomiskt fördelaktigt.¹¹⁸

Respondenterna ansåg att det fanns såväl positiva som negativa konsekvenser av videotekniken. De menade dock att det flitiga användandet av tekniken i Sveriges domstolar skulle kunna ha en negativ inverkan på rättssäkerheten i vid bemärkelse.¹¹⁹ Författarna tillade dock att den omständigheten att muntliga utsagor anses som mer trovärdiga än videoutsagor, ska ses mot den bakgrunden att tekniken fortfarande är ny.¹²⁰

¹¹⁶ Prop. 2004/05:131 s. 90.

¹¹⁷ Landström m.fl. *Rättspraktikers inställning till modern ljud- och bildteknik i rättssalen*, SvJT 2012, s. 197.

¹¹⁸ Landström m.fl. *Rättspraktikers inställning till modern ljud- och bildteknik i rättssalen*, SvJT 2012, s. 206.

¹¹⁹ Landström m.fl. *Rättspraktikers inställning till modern ljud- och bildteknik i rättssalen*, SvJT 2012, s. 211.

¹²⁰ Landström m.fl. *Rättspraktikers inställning till modern ljud- och bildteknik i rättssalen*, SvJT 2012, s. 209.

I en doktorsavhandling, *CCTV- live and Videotapes*, undersökte Sara Landström om en inställelse genom video har någon psykologisk inverkan på parterna. Hon kom då fram till att beslutsfattare tenderar att göra mer positiva bedömningar av personen om förhöret skett live i rättssalen jämfört med om det skett genom video. Vid liveförhör tenderar förhörspersoner att uppfattas som mer trovärdiga än om de hörs genom video, exempelvis mer sympatiska och tillmötesgående.¹²¹

Offentlighetsprincipen

Advokatsamfundet framhävde vikten av att rättegångar ska hållas offentligt. För att uppfylla kravet på offentlighet vid en förhandling genom videokonferens är mottagarna placerade på så sätt i rättssalen att det finns möjlighet för allmänheten att tillgodogöra sig det som händer både i rättssalen och i videokonferensen.¹²²

¹²¹ Landström m.fl. *Rättspraktikers inställning till modern ljud- och bildteknik i rättssalen*, SvJT 2012, s. 198.

¹²² Prop. 1998/99:65 s. 11.

9 Analys

Uppsatsens första del har syftat till att undersöka vad rätten grundar sin bedömning på när den beslutar om att göra undantag från att hålla omhåkningsförhandling, hur ofta undantaget tillämpas och vad det kan få för konsekvenser för den häktade. Utifrån fallstudien förstår man att åklagarens begäran om förlängd åtalstid har stor betydelse för frågan om det ska ske en omhåkningsförhandling eller inte. Även den misstänktes inställning till förlängningen synes ha en viss betydelse.

Det ena syftet med en omhåkningsförhandling är att kontrollera så att utredningen bedrivs med tillräcklig skyndsamhet. Detta syfte kan uppnås genom att rätten, efter åklagarens begäran om förlängd åtalstid, noggrant sätter sig in i utredningsläget. I de flesta fall som undersökts har åklagaren i sin framställan, mer eller mindre utförligt, redovisat vad förlängningen grundar sig i, vad som gjorts i utredningen och vilka åtgärder det är som återstår. När åklagaren gjort det verkar det som att rätten anser det vara onödigt med en förhandling i syfte att kontrollera utredningsläget. Rätten menar då att den har insikt i förundersökningens fortskridande. Motsatsvis måste det innebära att rätten anser det vara nödvändigt med en omhåkningsförhandling i det fall åklagaren inte tydligt redogjort för utredningsläget, men det är ingenting som går att utläsa av handlingarna. Så skedde i vart fall i mål B 10111-14.¹²³ Åklagaren motiverade där inte sin framställan varav rätten valde att hålla en omhåkningsförhandling. Varför det skedde en förhandling i det fallet berodde på att den misstänkte begärdes häktad för ytterligare ett brott.

I förarbeten till regeln i RB 24:18 framgår att det endast undantagsvis kan vara obehövligt med en omhåkningsförhandling. Ett sådant fall skulle kunna föreligga t.ex. om åtalsförlängningen beror på att det inväntas svar från teknisk undersökning i grova våldsbrott. Vilken typ av utredningsåtgärd som åklagaren redovisar i sin framställan kan alltså ha betydelse för frågan om det ska hållas en muntlig förhandling eller inte. Efter denna utredning är det däremot svårt att se att rätten särskiljer en förlängning som beror på väntan på teknisk bevisning ifrån andra utredningsåtgärder, när de bedömer om undantaget ska vara tillämpligt eller inte. De främsta argument som åklagaren anfört i utredningen är att det inväntas svar från teknisk undersökning eller att det behövs mer tid för kompletterande förhör.

¹²³ Se ovan i avsnitt 6.3.2, s. 37 ff.

De skäl som i princip lika ofta anförts av åklagaren är att det behövs mer tid för att gå igenom och sammanställa utredningen samt slutdelgivning av densamma och tid för åtals väckande. I de fall som undersökts har rätten i flera fall tillämpat undantaget trots att förlängningen inte grundar sig i väntan på teknisk bevisning. Det har b.l.a. skett när åklagaren behövt mer tid för förhör, slutdelgivning, tid för åtalets väckande, men även andra utredningsåtgärder. Rätten tillämpar heller inte undantaget endast vid grova våldsbrott där åtalet är beroende av teknisk bevisning. Även när den häktade varit misstänkt för t.ex. narkotikabrott, och det inväntas svar från teknisk undersökning, har rätten ansett det vara uppenbart obehövt med en förhandling. I praktiken verkar det som att åklagarens framställan om förlängd åtalstid inte är den enda faktorn som har betydelse för frågan om det ska ske en förhandling eller ej.

Den misstänktes inställning till åtalsförlängningen synes också ha en viss betydelse. I de flesta fall där den misstänkte medgivit en åtalsförlängning har tingsrätten också gjort det och en omhäkningsförhandling har då inte skett. I ett mål¹²⁴ har det hänt att tingsrätten ändå valt att hålla förhandling trots att den misstänkte medgivit en förlängning. I det fallet berodde det på att den misstänkte begärdes häktad för nyttillkommen brottslighet. I förarbeten till regeln i RB 24:18 framgår att det i vissa situationer kan finnas anledning till att inte hålla förhandling. Så kan vara fallet om den misstänkte och dess försvarare har så pass bra insyn i förundersökningens fortskridande så att åklagarens begäran om förlängning medges. JO har dock påpekat att det fortfarande är rätten som ytterst ska utöva denna kontroll. Även om det finns utrymme för att inte hålla förhandling vid ett medgivande, behöver ett medgivande per automatik inte leda till att en omhäkningsförhandling är uppenbart obehövlig. Att tingsrätten i undersökningen valt att inte hålla förhandling de gånger försvaret medgivit en åtalsförlängning, behöver i sig inte innebära att rätten bortsett från JO:s uttalande. Enligt min mening finns det dock anledning att ifrågasätta om det i alla dessa fall funnits skäl till att göra undantag från att hålla förhandling.

I de mål där den misstänkte har motsatt sig en förlängning av åtalstiden, har tingsrätten undersökt handlingarna i målet. Rätten har då studerat åklagarens framställan om förlängd åtalstid och försvarets yttrande i fråga om förlängningen. I detta läge har rätten inte varit lika benägen att ta hänsyn till den misstänktes inställning, som de varit vid ett medgivande.

¹²⁴ Mål 10396-14, se ovan i avsnitt 6.3.1, s. 37.

I en övervägande del av fallen har rätten underlåtit att hålla förhandling när den misstänkte motsatt sig en förlängning utan att framföra några konkreta skäl. Samtidigt har det också oftast skett förhandling när det framförts konkreta skäl från den misstänktes sida. I några mål har rätten dock inte följt denna ”rutin”, utan förhandling har några gånger hållits även om det inte framförts några skäl från den misstänkte och i vissa fall har en förhandling inte hållits trots att det framförts konkreta skäl. Rätten har i dessa senare fall inte motiverat varför de valt att göra undantag från att hålla omhåkningsförhandling. Av den anledningen är det svårt att få en förståelse för hur rätten har resonerat. Även om jag tycker mig ha hittat en röd tråd i hur rätten tillämpar undantaget verkar det som att rätten ibland använder sig av undantaget rutinmässigt.

Det andra syftet med förhandlingen är att bedöma huruvida den häktade fortfarande är på sannolika skäl misstänkt och om de särskilda häkningsgrunderna alltför föreligger. I vissa fall har åklagaren i sin framställan om förlängd åtalstid kommenterat att den misstänkte fortfarande är på sannolika skäl misstänkt, men utan någon motivering till varför. På samma sätt är det med de särskilda häkningsgrunderna. Möjligheten för rätten att ta ställning till om häkningsgrunderna fortfarande föreligger framstår som inte helt enkel. Åklagaren har visserligen i och med den första häkningsförhandlingen lyckats styrka att personen är på sannolika skäl misstänkt och att häkningsgrunderna är aktuella. Som framgått av utredningen kan dock omständigheter i utredningen förändras som gör att misstankegraden inte längre når upp till sannolika skäl eller att häkningsgrunderna inte längre är för handen. Det är då angeläget att kontinuerligt pröva dessa frågor. Det är också möjligt att ett fortsatt frihetsberövande inte uppväger de intrång eller men som åtgärden innebär för den enskilde, varför frågan om proportionalitet även är av stor vikt att behandla.

Vad gäller flyktfaran så skulle det kunna anföras att riskbedömningen sker utifrån omständigheter som förelåg innan den misstänkte häktades och att det då inte är nödvändigt att pröva denna häkningsgrund var fjortonde dag. Flyktfaran kan dock förändras t.ex. om utredningen pågått längre tid än vad den frihetsberövande påföljden kan tänkas bli. Angående recidivfaran kan det anföras att åklagaren inte var fjortonde dag ska behöva redovisa varför faran fortfarande föreligger eftersom den bedömningen till stor del görs utifrån den misstänktes tidigare brottslighet samt brottet som sådant. Även recidivfaran kan förändras. Som framgått av utredningen kan faran undanröjas genom andras åtgärder. Så kan vara fallet t.ex. när den häktade misstänks för att ha misshandlat en person som sedan flyttat till skyddat boende eller till hemlig ort.

Den tredje häktningsgrunden, kollusionsfaran, minskar med tiden. Ju längre tid som utredningen fortgår desto mindre anses risken vara för att den misstänkte ska komma att försvåra utredningen. Det har inte i någon framställan redovisats varför det föreligger kollusionsfara men det har många gånger framförts att förlängningen beror på att det måste hållas förhör. Om det är en indikation på att det fortfarande föreligger kollusionsfara vet jag inte, men det skulle kunna vara så. Oavsett så innehåller motiveringarna inga direkta skäl varken till att sannolika skäl fortfarande föreligger eller de särskilda häktningsgrunderna. Med hänsyn till detta måste det vara svårt för rätten att göra en bedömning av de sagda på handlingarna. Då åklagaren inte redovisar några skäl till att häktningsgrunderna fortfarande föreligger och rätten inte håller förhandling i frågan, måste det betyda att domstolen helt enkelt förlitar sig på åklagarens antydning om att grunderna för häktning kvarstår. Att en prövning sker i reell mening är därmed svårt att hävda.

Som motargument mot det nyss anförda skulle man kunna påstå att den misstänkte, i sitt yttrande om åtalsförlängningen, faktiskt haft möjlighet att inkomma med konkreta skäl till varför häktningsgrunderna inte längre föreligger. Man kan då tycka att en omhäkttningsförhandling är onödig så länge försvaret inte konkretiserar varför de har motsatt sig en förlängning. Det är också så rätten många gånger resonerar i sina beslut när den utreder om det ska ske en omhäkttningsförhandling eller ej. Även de domare som har intervjuats har denna syn på saken. Problemet med detta är att lagtexten inte ger utrymme för denna vida tolkning.

Konsekvenserna av denna tolkning är att det läggs ett stort ansvar på försvaret att framföra skäl till varför en omhäkttningsförhandling ska anses nödvändig, för att en sådan ska hållas. Stöd för detta finns inte att hämta i förarbeten till regeln i RB 24:18. Vad som däremot har sagts är att tillämpningen av undantaget ska ske med restriktivitet. Vidare framgår att det nästan aldrig kan anses uppenbart obehövt med en förhandling om den misstänkte motsätter sig en förlängning av åtalstiden och framför något konkret skäl till detta. Detta tycks rätten inte följa alls. Rätten verkar däremot i många fall ha tolkat det som att en omhäkttningsförhandling är onödig så länge åklagaren redogjort för utredningsläget och den misstänkte medger en förlängning, eller motsätter sig en sådan utan att framföra några konkreta skäl. Tolkningen måste därför stå i strid med regeln i RB 24:18. I några fall har den misstänkte motsatt sig en förlängning och framfört konkreta skäl men rätten har ändå valt att besluta om häktning på handlingarna. I dessa fall har rätten inte motiverat sitt beslut.

Mot denna bakgrund synes undantaget, i vissa fall, tillämpas mer eller mindre slumpmässigt. Att bestämmelsen ska tillämpas på detta sätt kan knappast vara lagstiftarens mening. Som även framgått av utredningen riktade JO kritik mot Göteborgs tingsrätt i mål B 6678-01, angående rättens tillämpning av undantagsregeln i RB 24:18 3 st.¹²⁵ JO framförde kritik mot att rätten gjorde undantag från att hålla muntlig förhandling trots att förundersökningen hade dragit ut så långt på tiden. I fallet handlade det om 72 dagar. I målet hade även en av dem misstänkta motsatt sig en förlängning och menade sig ha anfört att kollusionsfara inte längre förelegat. Om det var på det sätt som den misstänkte påstod skulle ett så konkret skäl, enligt JO, bort föranleda en muntlig förhandling. Det finns då anledning att tro att JO även skulle rikta kritik mot Göteborgs tingsrätt på grund av den tolkning av undantagsbestämmelsen som tingsrätten gjort i flera av de fall som undersökts i denna utredning. Både vad gäller rättens benägenhet att inte hålla muntlig förhandling när den misstänkte motsatt sig en förlängning och framfört konkreta skäl, men också när förhandling inte har hållits trots att förundersökningen pågått under lång tid.

Som exempel kan nämnas mål B 10724-14,¹²⁶ där den ena misstänkta var häktad i 79 dagar och det endast hölls två stycken omhåkningsförhandlingar. När förundersökningen i målet hade varat i 75 dagar beslutade tingsrätten att göra undantag från att hålla omhåkningsförhandling trots att den misstänkte bestred åtalsförlängningen. Beslut om häktning togs endast på handlingarna. Även i NJA 1997 s. 368 har HD uttalat att betydelsen av att rätten kontrollerar utredningen så att den bedrivs skyndsamt och att häktningsgrunderna fortfarande föreligger, ökar ju längre tid den misstänkte sitter häktad. Utifrån fallstudien finns det inget som pekar på att rätten tar någon större hänsyn till detta uttalande. Längden av de frihetsberövanden som förekommit i utredningen har varierat mellan knappt två veckor och ungefär tre månader. I mål B 10724-14 där frihetsberövandet pågick i nästan tre månader, har rätten inte hållit omhåkningsförhandling i större utsträckning än vad som skett i andra mål med kortare häktningstider. I en övervägande del av de fall som studerats i utredningen har omhåkningsförhandling hållits, oavsett längden av frihetsberövandet, var fjärde vecka.

Vad som också bör tas upp i sammanhanget är att åklagaren i ungefär hälften av de framställningar om förlängd åtalstid som studerats, har anfört att en omhåkningsförhandling skulle vara uppenbart obehövlig. Det ger en uppfattning om hur i alla fall åklagare ser på förhandlingens betydelse.

¹²⁵ Se ovan i avsnitt 5.3, s. 28.

¹²⁶ Se ovan i avsnitt 6.3.5, s. 42 ff.

När åklagaren har anfört att en förhandling är uppenbart obehövlig så har rätten många gånger beslutat om att göra undantag från en omhåkningsförhandling och tagit beslut om häktning på handlingarna. Det framgår dock inte av handlingarna om åklagarens syn på förhandlingens betydelse haft någon inverkan på rättens beslut. I vissa fall har åklagaren inte motiverat sin framställan med att en förhandling är obehövlig men rätten har ändå valt att tillämpa undantaget. Rättens ovilja att hålla muntlig förhandling var fjortonde dag samt åklagarens syn på vikten av att hålla förhandling är något som bör belysas. Med hänsyn till att regeln i RB 24:18 3 st. var tänkt att tillämpas som endast en undantagsregel, finns det utifrån denna utredning, skäl att ifrågasätta den regelmässiga tillämpningen av bestämmelsen som sker idag.

Av de intervjuer som hållits framgår att domare och advokater har lite skilda synsätt på vad en utebliven häkningsförhandling kan få för konsekvenserna för den häktade. En domare menar att det finns en risk för att häkningsstiderna förlängs om domstolen binder upp resurser på förhandlingar som är onödiga. Av den anledningen, kan det enligt honom, finnas skäl att göra undantag från att hålla förhandling. Jag ifrågasätter dock denna argumentation och är benägen att hålla med en av advokaterna som tillfrågats i intervjun. Även om det skulle vara en praktisk följd så finns det inget stöd för detta synsätt i förarbeten till regeln i RB 24:18.¹²⁷ Gemensamt för både advokaterna och domarna är att det finns en enighet om att förhandlingens enda syfte inte är att den misstänkte ska försättas på fri fot. De menar också att det kan vara svårt att få till stånd en ändring i häkningsfrågan vid en omhåkningsförhandling. Detta framgår även av fallstudien. Inte i något av de 13 fall som undersökts har en omhåkningsförhandling lett till att den misstänkte försatts på fri fot.

Däremot menar en advokat att det kan finnas anledning att ha förhandling lite längre fram i utredningen för att ifrågasätta varför åklagarens tidigare aviserade åtgärder inte genomförts. En andra advokat menar att det är viktigt att ha förhandling för att den häktade ska kunna få svar på frågor om utredningsläget och bevisning m.m. Det har tidigare nämnts att det kan finnas anledning att inte ha förhandling i de fall då den häktade och dess försvarare har så pass bra insyn i förundersökningens fortskridande liksom häkningsgrundernas styrka, att en begäran om åtalsförlängning medges. Motsatsvis måste det då innebära att det kan finnas anledning att ha förhandling då insikten inte är så bra. Advokatens ståndpunkt synes därför stå väl i överensstämmelse med vad som nu sagts.

¹²⁷ Se ovan i avsnitt 5.4, s. 30, angående advokaten, Patrik Lindhs, argumentation.

Konsekvenserna av att inte ha en omhåkningsförhandling kan då bli, förutom att det blir svårare att få till stånd en ändring i häkningsfrågan, att den misstänkte och dess försvarare inte får den insikt i utredningens fortskridande som de behöver.

Varför rätten tillämpar undantagsregeln i RB 24:18 3 st. på det sätt som nu framhållits kan bero på flera olika saker. Den omständigheten att åklagaren ofta avslutar sin förlängningsframställan med ett anförande om att en omhåkningsförhandling är uppenbart obehövlig skulle kunna ha betydelse. Eftersom rätten ofta går på åklagarens linje och förlitar sig på de antydningar som görs i förlängningsframställan avseende de sannolika skälen och häkningsgrunderna, finns det anledning att anta att rätten även lägger stor vikt vid hur åklagaren ser på betydelsen av en omhåkningsförhandling.

Vidare så framgår det av utredningen att rätten känner ett stort ansvar för att häkningsetiderna blir så korta som möjligt. Om domstolen gör undantag från att hålla förhandling menar vissa att resurser istället kan läggas på åtgärder som kan få utredningen att fortare gå framåt och som i sin tur kan leda till kortare häkningstider. Det kan då vara en anledning till att undantaget tillämpas i så hög utsträckning. Det kan också jämföras med EMR, en modernare rättegång. Syftet med den reformen var att renodla och effektivisera domstolsarbetet på olika sätt, b.la. genom att få parterna att inställa sig i rätten genom ljud- och bildöverföring. Samma effektiviseringstänk kan rätten ha när det handlar om omhåkningsförhandlingar. Mot bakgrund av detta finns det anledning att tro att domstolen helt enkelt vill effektivisera arbetet och göra undantag från att hålla omhåkningsförhandling då en sådan, var fjortonde dag, tar resurser från annat arbete som måste göras. Eftersom bestämmelsen i RB 24:18 3 st. ger rätten ett visst tolkningsutrymme är det möjligt att rätten ser det som en chans att förenkla och effektivisera arbetet.

En ytterligare aspekt är att det inte alltid är samma domare som tar beslut om häkning vid en inledande prövning och som även behandlar frågan om omhåkning. Om en domare ska fatta beslut om fortsatt häkning i ett mål där han inte varit delaktig i processen från första början kan det finnas en risk för att ett sådant beslut kommer att tas slentrianmässigt. Om det däremot är samma domare som har hand om den inledande häkningsförhandlingen och de övriga påföljande, talar det för att den domaren har större möjlighet att övervaka målet. Att det är olika domare vid de olika häkningsförhandlingarna skulle därför kunna ha betydelse för undantagstillämpningen.

En annan omständighet är att Rättegångsbalken skrevs på 1940-talet. De utredningsåtgärder som finns att göra idag är inte desamma som fanns att företa då. Det finns idag en stor möjlighet att göra tekniska undersökningar av bevismaterial och som framkommit i utredningen är tekniska undersökningar något som åklagaren ofta åberopar som grund för åtalsförlängning. Det används inte enbart när det handlar om grova våldsbrott utan också när det t.ex. har varit fråga om narkotikabrott och narkotikasmuggling. Eftersom förlängningarna ofta begärs av denna anledning kan det vara en faktor som gör att rätten anser det vara onödigt med en omhåkningsförhandling. Det finns alltså omständigheter som talar för att lagstiftaren inte har följt med den utveckling som varit på det tekniska området. Av den anledningen kan det finnas skäl till att se över regeln i RB 24:18.

Problemet med tingsrättens tillämpning av undantagsregeln, och som framgår av denna utredning, är att rätten i vissa fall gör en för extensiv tolkning av de förarbeten som ligger till grund för bestämmelsen i RB 24:18. Samtidigt är förarbetena till viss mån motsägelsefulla. Å ena sidan stadgas att undantaget ska ske med restriktivitet och å andra sidan att undantag kan göras om åtalsförlängningen beror på att det inväntas svar från teknisk undersökning. Det kan då i vissa fall vara svårt att helt och hållet följa förarbetena. I flera fall när förlängningarna har grundat sig i väntan på teknisk bevisning har rätten många gånger valt att göra undantag från att hålla omhåkningsförhandling. Regeln i RB 24:18 3 st. var tänkt att användas i undantagsfall men bestämmelsen har mer kommit att tillämpats som en huvudregel. Det var inte syftet. Det skydd som omhåkningsförhandlingen är tänkt att vara för den misstänkte måste därför till viss del gå förlorat.

För att komma till rätta med problemet anser jag att tydligare lagstiftning krävs som mer konkret redogör för när en förhandling är uppenbart obehövlig. Samtidigt bör ställning tas till om undantag från att hålla omhåkningsförhandling fortfarande ska kunna göras om åtalsförlängningen grundar sig i väntan på teknisk bevisning. Jag anser att så inte bör vara fallet. Det är orimligt att omprövning av häktning inte ska ske, endast av den anledningen att det finns en stor möjlighet att basera utredningarna på teknisk bevisning. Häktning betraktas som ett mycket ingripande tvångsmedel då det är ett ingrepp i den enskilda personens integritet. Av den anledningen finns det starka skäl till att kontinuerligt pröva om grunderna för häktning fortfarande föreligger i det enskilda fallet. Det är därför angeläget att frågan om omhåkning och tingsrättens tillämpning av undantagsregeln i RB 24:18 uppmärksammas.

Uppsatsens andra del syftade till att undersöka om det finns risk att omhåkningsförhandlingar som sker genom ljud- och bildöverföring går ut över rättssäkerheten. Det har här handlat om hur förhandlingen står sig i förhållande till offentlighetsprincipen, rätten till försvar, legalitetsprincipen, materiell säkerhet, kravet på förutsebarhet, objektivitetsprincipen och avgöranden inom rimlig tid. Eftersom rättssäkerheten inte kan beräknas utifrån vedertagna mått blir det svårt att komma fram till några exakta svar. Utifrån denna utredning finns det dock vissa omständigheter som tyder på att rättssäkerheten i vissa avseenden bibehålls men försvagas i andra.

Vad som talar för en förstärkt rättssäkerhet enligt regeringen, är den omständighet att avgöranden kan ske snabbare. Medborgare kan således få sin sak prövad inom rimlig tid. En förhandling genom ljud- och bildöverföring gör det möjligt att åstadkomma en mer flexibel handläggning, vilket i sin tur kan förkorta handläggningstiderna. Eftersom transporterna från häktet kan dra ut på tiden kan snabbare avgöranden åstadkommas vid en förhandling genom ljud- och bildöverföring. Jag har dock svårt att se att rättssäkerheten inte skulle bibehållas i denna del även om en förhandling skedde något senare på grund av färden från häktet till förhandlingssalen. Visserligen rör det sig om personer som är frihetsberövade varför det finns anledning att tolka begreppet, *rimlig tid*, restriktivt, men att det skulle ha någon större betydelse i sammanhanget är jag tveksam till. Det är i varje fall klart att det kan ske snabbare avgöranden vid förhandling genom ljud- och bildöverföring, vilket är positivt ur rättssäkerhetssynpunkt. Offentlighetsintresset bör också vara tillgodosett eftersom monitorerna är placerade på så sätt att allmänheten, i de delar en häkningsförhandling är offentlig, har möjlighet att ta del av det som framkommer både i rättssalen och i videokonferensen.

Förhandlingen bör heller inte stå i strid med Europakonventionen art. 5:3, om rätten att ställas inför domare. Syftet med artikeln är att frihetsberövandet snabbt ska bli föremål för domstolsprövning. Meningen är att säkerställa den misstänktes rätt att ofördröjligen ställas inför domare vid den första häkningsprövningen och därmed inte vid frågor om omhåkning. Artikeln bör då inte ha någon betydelse när rätten prövar frågan om ett fortsatt frihetsberövande vid en omhåkningsförhandling. I vilket fall som helst så finns det inget i bestämmelsen som tyder på att prövningen måste ske med den misstänktes personliga närvaro. Tekniken möjliggör däremot en snabbare prövning av frihetsberövandet, vilket står i överensstämmelse med artikelns syfte.

Vad som däremot talar för att en omhåkningsförhandling genom ljud- och bildöverföring kan ha en negativ inverkan på rättssäkerheten är bland annat den försämrade möjligheten att biträdas av försvar.

Det gäller i de situationer där den misstänkte får delta i förhandlingen genom video från häktet medan försvararen befinner sig i rättssalen på en annan ort. Hur den misstänkte och dennes försvarare ska samråda och förbereda ett försvar i en sådan situation har inte tagits upp i förarbeten till regeln i RB 5:10.

I RB 21:9 framgår att den misstänkte och dess offentliga försvarare har rätt att samråda i enrum. Genom de intervjuer som hållits har det framkommit att denna rätt, vid en förhandling genom videokonferens, tillgodoses genom att de ges möjlighet att samtala per telefon både före, under och efter förhandlingen. I vissa fall också med hjälp av den videokonferensutrustning som finns. Samtidigt är det dock rätten som har det avgörande inflytandet och beslutar om ett sådant samråd under förhandlingen ska få ske eller inte. Det finns således en risk att försvararen och den misstänkte kan komma att nekas samråd under en förhandling genom ljud- och bildöverföring. Om försvararen däremot är personligen närvarande under förhandlingen tillsammans med den misstänkte, finns det av praktiska skäl, större möjligheter att tala med varandra. Det stöd som försvararen är tänkt att vara för den misstänkte måste till viss del gå förlorat. Av den anledningen samt den försämrade möjligheten för den misstänkte och dess försvarare att samråda med varandra, bör en förhandling genom ljud- och bildöverföring medföra en negativ påverkan på rätten till försvar.

I Europakonventionen art. 6:3 (b) tillsammans med 6 (c) stadgas att den misstänkte ska få tillräcklig tid att förbereda sitt försvar samt försvara sig själv eller genom rättegångsbiträde. Det är då av intresse att undersöka om en förhandling genom videokonferens uppfyller de kraven. Den omständigheten att försvararen och den misstänkte vistas på olika ställen, anser Europadomstolen inte strida mot artikeln. Däremot kan det vara konventionsstridig om möjligheterna till försvar inte ordnas på ett tillfredställande sätt. Dels ska den misstänkte och dess försvarare ha fått tillräcklig tid att förbereda ett försvar och dels ska de ha haft möjligheter till förtroliga kontakter sinsemellan, alltså kunnat samtala utan att bli avlyssnade av tredje man. Som tidigare nämnts har försvararen och den misstänkte möjlighet att förbereda ett försvar innan förhandlingen genom telefon. Om försvararen och den häktade behöver samtala enskilt under en förhandling lämnar rätten tingssalen för en stund. Rätten utgår också ifrån att häktespersonal lämnar förhörssrummet vid ett sådant tillfälle. Så länge dessa krav är uppfyllda bör förhandlingen inte stå i strid med konventionen.

Bestämmelsens utformning är också mindre tillfredställande ur legalitetsynpunkt men också utifrån kravet på förutsebarhet. Bestämmelsen i RB 5:10 räknar inte upp i vilka situationer som en förhandling genom ljud- och bildöverföring får eller inte får ske. Det framgår heller inte vilken betydelse parternas uppfattning ska ha i fråga om inställelsen. Det lämnas därmed ett väldigt stort handlingsutrymme till rätten att avgöra lämpligheten i det enskilda fallet. Bestämmelsen är på så vis generell och svepande. Genom att endast studera lagtexten kan man inte ta reda på om en omhåkningsförhandling ska hållas genom ljud- och bildöverföring. I förarbeten framgår dock att tekniken kan vara lämplig vid just omhåkningsförhandlingar om de olägenheter och kostnader som ett inställande i rättssalen innebär, inte skulle uppväga ändamålet. Trots att detta framhålls i förarbeten är det ändå inte klart att tekniken ska användas vid omhåkningsförhandlingar. Rätten kan ju välja att inte tillämpa regeln i det enskilda fallet eftersom det är rätten som i slutändan avgör om regeln ska vara tillämplig eller inte.

I utredningen har det också framkommit att domstolarna runt om i landet tillämpar regeln olika mycket. Regelns fakultativa karaktär försämrar därmed förutsebarheten av regelns tillämpningsområde. Då domstolarna inte har samma rutiner på att tillämpa regeln är det problematiskt utifrån objektivitetsprincipen. Lika fall ska ju behandlas lika.

De rättspsykologiska studierna som gjorts, har visat att rätten kan komma att bedöma en förhörsperson på olika sätt beroende på om personen deltar i förhandlingen via video eller om personen är fysiskt närvarande. Regeringen har i förarbeten också kommenterat att videotekniken inte alltid kan förmedla de intryck och känslor som en personlig närvaro kan göra. Närvaron kan också ha en psykologisk betydelse för den som ska höras, varför huvudregeln ska vara personlig inställelse. Den psykologiska betydelsen som en personlig inställelse kan ha framför en inställelse genom video har således beaktats av lagstiftaren. När det gäller omhåkningsförhandlingar har regeringen inte tagit någon större hänsyn till detta. Regeringen menar att en sådan förhandling som regel ska hållas genom videolänk. Vad som skiljer en omhåkningsförhandling från andra förhandlingar diskuteras inte. Regeringen motiverar sin ståndpunkt med att ändamålet med omhåkningsförhandlingen till stor del uppnås även om inställelsen sker genom ljud- och bildöverföring. Någon vidare förklaring finns inte. En omhåkningsförhandling genom videolänk kan således, enligt min mening, ha en negativ inverkan på den materiella säkerheten.

10 Slutsatser

När rätten beslutar att göra undantag från att hålla omhåkningsförhandling grundar den sin bedömning på vad åklagaren redovisar i sin framställan om förlängd åtalstid men också den misstänktes inställning i fråga om förlängningen. Om åklagaren tydligt redogör för utredningsläget och den misstänkte medger en förlängning eller motsätter sig en sådan utan att framföra några konkreta skäl, anser rätten ofta att en förhandling är obehövlig. Motsatsvis har det oftast skett förhandling om den misstänkte motsatt sig en förlängning och framfört konkreta skäl därtill. I några fall synes rätten inte följa denna rutin och framför inga motiveringar till varför de valt att ta beslut om häktning på handlingarna. Mot bakgrund härav synes undantagstillämpningen, i vissa fall, ske mer eller mindre slumpmässigt.

Av de 13 fall som undersökts skedde omhåkningsförhandling med två veckors mellanrum i två stycken av dessa, mål B 10525-14 och B 10297-14.¹²⁸ I båda fallen hade försvaret bestridit åtalsförlängningen och begärt förhandling och framfört konkreta skäl till sitt yttrande, varefter en förhandling hållits. I sex ytterligare fall, mål B 10895-14, B 10720-14, B 11039-14, B 9982-14, B 10126-14 och B 10749-14, hölls ingen omhåkningsförhandling.¹²⁹ I fem av dessa fall var de misstänkta häktade i tre till fyra veckor fram till dess att åklagaren ansökte om stämning. Gemensamt för dessa fem fall var att de misstänkta antingen medgav begäran om åtalsförlängning eller motsatte sig en sådan utan att framföra några direkta skäl. I ett av dessa sex fall, mål B 10749-14, var den misstänkte häktad i mindre än två veckor varför en ytterligare förhandling inte hölls.¹³⁰

I de fem sista fallen hölls omhåkningsförhandlingar men med varierad frekvens. I två av dessa, mål B 10386-14 och B 10428-14,¹³¹ hölls endast en omhåkningsförhandling och de misstänkta var här häktade i ca två månader. I ett tredje mål, B 10396-14,¹³² hölls också en omhåkningsförhandling men då efter två veckor och fem dagar. I de två sista fallen, mål B 10111-14 och B 10724-14,¹³³ var de misstänkta häktade i två till tre månader. Här hölls omhåkningsförhandling oftast med fyra veckors mellanrum men också någon gång med drygt två veckors mellanrum.

¹²⁸ Se ovan i avsnitt 6.1, s. 31 f.

¹²⁹ Se ovan i avsnitt 6.2, s. 33 ff.

¹³⁰ Se ovan i avsnitt 6.2.6, s. 36.

¹³¹ Se ovan i avsnitt 6.3.3 och 6.3.4, s. 39 ff.

¹³² Se ovan i avsnitt 6.3.1, s. 37.

¹³³ Se ovan i avsnitt 6.3.2, s. 37 ff. och avsnitt 6.3.5 s. 42 ff.

Varför rätten har valt att göra på detta sätt går inte att utläsa av handlingarna. Det verkar snarare vara ett godtyckligt tillämpande av undantagsregeln. Majoriteten av de fall som undersökts visar att den misstänkte suttit häktad längre än två veckor utan förhandling. I flera av dem hålls förhandling med fyra veckors mellanrum. I de redovisade fallen har den misstänkte dock aldrig suttit häktad längre än fem veckor utan förhandling. Med beaktande av att studien endast utgörs av 13 mål går det inte att påstå att Göteborgs tingsrätt alltid har omhåkningsförhandling var fjärde vecka. Däremot visar utredningen att rätten ofta gör på det sättet. Den kritik som framförts mot Göteborgs tingsrätt är således till viss del befogad. Det är i varje fall klart att undantagsbestämmelsen inte tillämpas med den restriktion som föreskrivs i förarbeten till bestämmelsen i RB 24:18. De konsekvenser som den häktade kan drabbas av genom att det inte hålls en förhandling är dels att det blir svårt att få till stånd en ändring i häkningsfrågan och dels att den misstänkte och dess försvarare inte får den insyn i utredningsläget som behövs.

Vad gäller rättssäkerhetens påverkan vid omhåkningsförhandlingar som sker genom ljud- och bildöverföring visar utredningen att det finns de faktorer som talar för en bibehållen rättssäkerhet men också de faktorer som pekar på motsatsen. Tekniken möjliggör en snabbare handläggning och avgöranden av ärenden, vilket är positivt ur rättssäkerhetssynpunkt. Även offentlighetsintresset tillgodoses genom tekniken då allmänheten kan ta till sig både det som händer i rättsalen och genom videokonferensen. Vad som är mindre fördelaktigt är den ibland försämrade möjligheten till försvar. Det gäller i de fall då försvararen vistas i rättsalen under förhandlingen och den misstänkte genom länk från häktet. Förhandlingen riskerar då att bli ojämlig och den misstänkte kan komma att hamna i ett underläge om rätten till försvar inte respekteras i dessa fall.

Bestämmelsens utformning talar även för en försämrad rättssäkerhet utifrån legalitetsprincipen och kravet på förutsebarhet men också utifrån objektivitetsprincipen. Regeln är generellt utformad och anger inte vid vilka förhandlingar som ljud- och bildöverföring kan användas. Konsekvensen blir att rätten tillämpar regeln på olika sätt men i fall som är lika. Rätten kan också komma att bedöma förhörspersonens trovärdighet och utsagans tillförlitlighet till nackdel för den häktade om förhandlingen sker genom video. Tekniken kan därför komma att påverka den materiella säkerheten varför rättssäkerheten även av detta skäl kan påverkas negativt. Det finns således mycket som talar för att rättssäkerheten påverkas då en omhåkningsförhandling hålls genom ljud- och bildöverföring. Utifrån de tolkningar av rättssäkerhetsbegreppet som redovisats i uppsatsen framstår dock nackdelarna som fler och tyngre än de fördelar som arrangemanget för med sig.

Käll- och litteraturförteckning

Offentligt tryck

Regeringens propositioner

Prop. 1986/87:112	Om anhållande och häktning, m.m.
Prop. 1986/87:89	Om ett reformerat tingsrättsförfarande
Prop. 1988/89:124	Om vissa tvångsmedelsfrågor
Prop. 1997/98:104	Behandlingen av häktade
Prop. 1998/99:65	Videokonferens i rättegång
Prop. 2004/05:131	En modernare rättegång
Prop. 2013/14:157	Misstänkta rätt till insyn vid frihetsberövanden

Statens offentliga utredningar

SOU 1977:50	Häktning och anhållande
SOU 2003:74	Ökad effektivitet och rättssäkerhet i brottsbekämpningen
SOU 2011:7	Transporter av frihetsberövade

Justitieombudsmannen

2005:06:JO1	Justitieombudsmännens ämbetsberättelse
JO dnr. 300-2003	

Myndighetspublikationer

RättsPM 2014:1	Åklagarmyndigheten, <i>Misstänkta rätt till insyn vid frihetsberövanden m.m.</i> Utvecklingscentrum i Malmö 2014
----------------	--

Litteratur

Westerlund, Gösta, *Straffprocessuella tvångsmedel*, femte uppl., Göteborg, Bruuns bokförlag 2013.

Lindberg, Gunnel, *Straffprocessuella tvångsmedel- när och hur får de användas?*, tredje uppl., Stockholm, Karnov Group Sweden 2012.

Frändberg, Åke, *Rättsordningens idé – En antologi i allmän rättslära*, Uppsala, Iustus förlag 2005.

Danielius, Hans, *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis: En kommentar till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna*, femte uppl., Stockholm, Norstedts Juridik 2015.

Danielius, Hans, *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis: En kommentar till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna*, fjärde uppl., Stockholm, Norstedts Juridik 2012.

Bring, Thomas, Diesen, Christian, *Förundersökning*, fjärde uppl., Stockholm, Norstedts Juridik 2009.

Ekelöf, Per Olof, Bylund, Torleif, Edelstam, Henrik, *Rättegång - tredje häftet*, sjunde uppl., Stockholm, Norstedts Juridik 2006.

Sveriges Advokatsamfund, *Rättssäkerhetsprogram*, Stockholm, Grafo-Tryck 1988.

Tidskrifter och avhandlingar

Zila, Josef, *Om rättssäkerhet - Rättssäkerhetsbegreppet i den svenska debatten*, Svensk Juristtidning, 1990.

Landström, Sara, Willén, Rebecca, Bylander, Eric, *Rättspraktikers inställning till modern ljud- och bildteknik i rättsalen*, Svensk Juristtidning, 2012.

Andersson, Magnus, *Kriminalvården sparar pengar med kameror*, Advokaten, Tidskrift för Sveriges advokatsamfund, nr. 7, årgång 76, 2010.

Bylander, Eric, *Muntlighetsprincipen – En rättsvetenskaplig studie av processuella handläggningsformer i svensk rätt*, Skrifter från juridiska fakulteten i Uppsala, Uppsala, Iustus Förlag 2006.

Intervjuer

Patrik Lindh, Advokat, Göteborg, (mailintervju), 2015-11-30.

Arne Åkerström, Rådman, Uddevalla tingsrätt, (mailintervju), 2015-10-12.

Ulla Wallin, Domstolshandläggare, Varbergs tingsrätt, (mailintervju), 2015-10-09.

Anders Eklind, Chefsadministratör, Skaraborgs tingsrätt, (mailintervju), 2015-10-09.

Niclas Johannisson, Chefsrådman, Vänersborgs tingsrätt, (mailintervju), 2015-10-07.

Johan Bengtsson, Beredningschef, Eksjö tingsrätt, (mailintervju), 2015-10-08.

Ulf Ljungdahl, Rådman Eksjö tingsrätt, (mailintervju), 2015-11-06.

Jon Meltzer, Tingsfiskal, Alingsås tingsrätt, (telefonintervju), 2015-11-13.

Sven Martinger, Rådman, Göteborgs tingsrätt, (mailintervju), 2015-10-12.

Taavi Tuula, Advokat, Göteborg, (mailintervju), 2015-11-05.

Övrigt

Frisk, Jörgen, *Problem med EMR*, 2009-03-27, <http://advokatfrisk.blogspot.se/2009/03/problem-med-emr-du-kanske-har-hort.html>, senast besökt 2015-12-02.

Juridisk publikations podcaster, *JP diskuterar häktning*, 2015-07-03
<http://juridiskpublikation.se/podcaster/>, senast besökt 2015-10-29.

Rättsfallsförteckning

Avgöranden från Högsta domstolen

NJA 1997 s. 368.

Tingsrättsavgöranden

B 6678-01
B 10525-14
B 10297-14
B 10895-14
B 10720-14
B 11039-14
B 9982-14
B 10126-14
B 10749-14
B 10396-14
B 10111-14
B 10386-14
B 10428-14
B 10724-14

Avgöranden från Europadomstolen

Saknorskiy mot Ryssland, ansökan nr. 21272/03, 2 november 2010.

S. mot Schweiz, ansökan nr. 12629/87; 13965/88, 28 november 1991.

Öcalan mot Turkiet, ansökan nr. 46221/99, 5 maj 2005.

Bilaga

Mål B 10525-14

I målet var AA misstänkt för grov misshandel.

Häktningsförhandling den 20 augusti 2014

Åklagaren yrkade att AA skulle häktas då han på sannolika skäl var misstänkt för grov misshandel och för att det förelåg flykt- och kollusionsfara. AA förnekade brott och bestred även häktningsyrkandet. Tingsrätten beslutade att häkta AA då han på sannolika skäl var misstänkt för det brott åklagaren angett samt att det förelåg flykt- och kollusionsfara. Samtidigt beslutades att åtal skulle vara väckt senast den 3 september.

Framställan om förlängd åtalstid den 3 september 2014

Åklagaren gjorde gällande att förundersökningen inte kunde slutföras inom föreskriven tid och begärde därför förlängning till den 17 september. Åklagaren anförde att AA alltså var på sannolika skäl misstänkt för grov misshandel. SKL:s analyser avseende DNA var dock inte klara utan det skulle, enligt uppgift från utredare, dröja minst två veckor till. Utöver det behövdes mer tid för slutdelgivning och skäligt rådrom. Mot denna bakgrund gjorde åklagaren gällande att en omhäktningsförhandling skulle vara utan betydelse.

AA bestred åklagarens begäran om förlängning och yrkade på att bli försatt på fri fot. AA förnekade att han skulle ha gjort sig skyldig till brottslig gärning utan menade att han agerat i en nödvärnssituation för att freda såväl hans hustru som sig själv efter att de båda blivit utsatta för brottsliga gärningar från flera personer. Han ställde sig oförstående till påståendena att han själv skulle ha tillfogat sig de skador orsakade av vasst föremål som han uppvisade i samband med gripandet. Vidare anfördes att AA och hans familj var asylsökande och nyligen anlända till Sverige. Den omständigheten att AA satt frihetsberövad var en mycket traumatisk situation för såväl honom själv som för hans familj. De var i ett helt främmande land och hade blivit separerade från varandra när de behövde varandra som bäst. Av åklagarens begäran kunde det utläsas att det inte skulle komma att räcka med två veckors förlängd åtalstid utan att det kunde förväntas ytterligare en begäran med samma innehåll. Med detta menade försvaret att ett fortsatt frihetsberövandet inte uppvägde de intrång eller men som åtgärden innebar, varför han skulle försättas på fri fot.

Om rätten inte på handlingarna skulle bifalla något av dessa yrkanden, begärde han att det skulle hållas en omhäkningsförhandling.

Omhäkningsförhandling den 4 september 2014

Åklagaren vidhöll häktningssyrkandet. Tingsrätten gjorde bedömningen att AA fortfarande på sannolika skäl var misstänkt för grov misshandel och att de tidigare häktningsgrunderna fortfarande förelåg. Tingsrätten medgav också åklagarens åtalsförlängning till den 17 september. Ansökan om stämning gjordes den 16 september.

Egen kommentar

Efter det att AA häktades den 20 augusti skedde en omhäkningsförhandling den 4 september, alltså två veckor senare. Ungefär två veckor efter det, den 16 september ansökte åklagaren om stämning. I fallet skedde alltså omhäkningsförhandling med två veckors mellanrum.

Mål B 10297-14

I målet var BJ misstänkt för grov kvinnofridskränkning, misshandel, olaga hot och övergrepp i rättssak.

Häktningsförhandling den 18 september 2014

Åklagaren anförde att BJ skulle häktas då han på sannolika skäl var misstänkt för misshandel, grov kvinnofridskränkning, olaga hot och övergrepp i rättssak samt att det förelåg kollusions- och recidivfara. BJ förnekade brott och bestred åklagarens häktningsyrkande och de särskilda häktningsskälerna. Tingsrätten beslutade att häkta BJ på den grunden att han på sannolika skäl var misstänkt för de brott åklagaren angett samt att det förelåg kollusions- och recidivfara. I samband med förhandlingen beslutades att åtal skulle väckas senast den 2 oktober.

Framställan om förlängd åtalstid den 1 oktober 2014

Då förundersökningen inte kunde slutföras inom föreskriven tid framställde åklagaren om förlängning av åtalstiden till den 7 oktober. Som skäl härför anförde åklagaren att den misstänkte och hans försvarare hade närvarat vid slutdelgivningen den 30 september och beretts tillfälle att inkomma med eventuella synpunkter/erinran senast den 2 oktober. Därefter behövdes tid för att gå igenom ärendet samt tid för åtals väckande. Åklagaren hemställde att rätten skulle fatta beslut om åtalsförlängning utan ny häktningsförhandling eftersom en sådan enligt honom skulle vara uppenbart obehövlig.

BJ bestred en förlängning och yrkade på häktningsförhandling. Som skäl anförde han bland annat att det hade inkommit nya uppgifter med hjälp av bevisning från en övervakningskamera och vittnesförhör som visade att de ingivna anmälningarna saknade grund. Det fanns även en rad vittnesuppgifter till styrkande för BJ:s berättelse. Han menade således att det saknades grund för häktning. Ytterligare häktning stod heller inte i proportion till behovet och det fanns ingen anledning att förmoda nya brott. Offret hade varit på skyddat boende sedan flera månader tillbaka och BJ hade inte gjort några ansträngningar att söka denne. Undersökningen var klar och det förelåg därför ingen risk för att BJ skulle komma att påverka vittnen.

Omhäkningsförhandling den 3 oktober 2014

Trots att åklagaren ansåg en omhäkningsförhandling som uppenbart obehövlig hölls en sådan. Åklagaren justerade i samband med häkningsförhandlingen sin begäran om åtalsförlängning och framställde att åtalstiden skulle sträcka sig till den 10 oktober. Åklagaren yrkade att BJ skulle vara fortsatt häktad på samma grunder som tidigare. BJ förnekade brott och bestred åklagarens häkningsyrkanden. Tingsrätten beslutade att BJ skulle kvarbli i häkte då han på sannolika skäl var misstänkt för misshandel, olaga hot, övergrepp i rättssak och grov kvinnofridskränkning samt att det fortfarande förelåg kollusions- och recidivfara. Rätten beslutade att åtal skulle vara väckt senast den 10 oktober. Ansökan om stämning gjordes den 10 oktober.

Egen kommentar

Från det att BJ häktades den 18 september fram till dess att ansökan om stämning kom in till tingsrätten den 10 oktober, hölls en omhäkningsförhandling den 3 oktober. I detta fall underlät tingsrätten inte att hålla någon omhäkningsförhandling.

Mål B 10895-14

I fallet var ID misstänkt för grovt narkotikabrott.

Häktningsförhandling den 29 augusti 2014

Åklagaren anförde att ID på sannolika skäl var misstänkt för grovt narkotikabrott och att det förelåg flykt- kollusions- och recidivfara samt obligatorisk häktning. ID förnekade brott och bestred åklagarens häktningsyrkande. Tingsrätten beslutade att ID skulle häktas och att åtalet skulle vara väckt senast den 12 september. Som skäl för beslutet anförde rätten att ID var på sannolika skäl misstänkt för det brott åklagaren angett och att det förelåg flykt- och kollusionsfara samt obligatorisk häktning.

Framställan om förlängd åtalstid den 12 september 2014

Skälen härtill var att det återstod en del utredningsåtgärder i ärendet, bl.a. diverse undersökningar från SKL. Fortsättningsvis anförde åklagaren att analysen av den narkotikan som påträffades på ID var klar och visade en mängd på 30 gram heroin. Det gjordes därför inte längre gällande grovt narkotikabrott utan istället brott av normalgraden. Det var således inte fråga om obligatorisk häktning längre och inte heller förelåg det någon kollusionsfara. Det häktningsskäl som nu kvarstod var flyktfara. Förlängningen begärdes med anledning av det anförda till den 26 september och åklagaren hemställde att tingsrätten skulle fatta beslut om förlängning på handlingar. ID medgav förlängning av åtalstiden, vilket tingsrätten också gjorde. Åtal skulle nu vara väckt senast den 26 september. Ansökan om stämning gjordes den 25 september.

Egen kommentar

Från det att ID häktades den 29 augusti har det inte skett någon omhäktningsförhandling fram till åtalets väckande, den 25 september. ID har således varit häktad knappt en månad utan någon omhäktningsförhandling. Häktningen beslutades endast på handlingarna.

Mål B 10720-14

I målet var ML misstänkt för narkotikabrott.

Häktningsförhandling den 25 augusti 2014

Åklagaren yrkade att ML skulle häktas då han på sannolika skäl var misstänkt för narkotikabrott och för att det förelåg recidivfara. ML erkände narkotikabrott avseende den mängd narkotika han hade på sig då han greps. Han förnekade brott och uppgav att han saknade kännedom om den narkotikan som påträffades i hans bostad. Tingsrätten beslutade att häkta ML då han på sannolika skäl var misstänkt för narkotikabrott och för att det förelåg recidivfara. Samtidigt beslutade tingsrätten att åtalet skulle vara väckt senast den 8 september.

Framställan om förlängd åtalstid den 5 september 2014

Åklagaren kunde inte avsluta förundersökningen inom föreskriven tid varför han begärde förlängning till den 22 september. Anledningen var att analysresultaten från SKL inte hade inkommit. Utöver det behövdes tid för slutdelgivning och åtalets väckande. Enligt åklagaren skulle en omhäktningsförhandling vara utan betydelse och han anförde att frågan skulle avgöras på handlingarna. ML bestred dock åtalsförlängningen.

Handläggning i parternas utevaro den 8 september 2014

Tingsrätten gick igenom handlingarna i målet efter det att ML motsatte sig åklagarens begäran om åtalsförlängning. På grund av att åklagaren i sin framställan om förlängd åtalstid hade redogjort för utredningsläget och då ML inte närmare angav varför förlängningen bestreds, var det enligt tingsrätten uppenbart att en omhäktningsförhandling skulle vara utan betydelse. Rätten medgav därför förlängning till den 22 september. Ansökan om stämning gjordes den 19 september.

Egen kommentar

Från det att ML häktades den 25 augusti fram till dess att åtal väcktes, den 19 september, skedde ingen omhäktningsförhandling. ML var således häktad i knappt fyra veckor utan förhandling.

Mål B 11039-14

I målet var RG misstänkt för grov stöld.

Häktningsförhandling den 31 augusti 2014

Under häktningsförhandlingen anförde åklagaren att RG skulle häktas då han på sannolika skäl var misstänkt för grov stöld och för att det förelåg flykt- kollusions- och recidivfara. RG förnekade gärningen och bestred häktningsyrkandet. Tingsrätten beslutade att RG skulle häktas då han på sannolika skäl var misstänkt för det brott åklagaren angett och att de yrkade häktningsgrunderna förelåg. Samtidigt beslutade rätten att åtalet skulle vara väckt senast den 12 september.

Framställan om förlängd åtalstid den 11 september 2014

Förlängningen grundade sig i att det återstod att få fram uppgifter om den misstänktes telefons positionering vid tidpunkten för brottet och analysera det materialet. Mer tid behövdes också för att hålla ett par ytterligare förhör samt slutdelgivning. Förlängningen begärdes därför med två veckor till den 26 september. Åklagaren anförde också att en omhäktningsförhandling skulle vara uppenbart obehövlig. RG motsatte sig förlängningen under åberopande av sin låga ålder och att det därmed fanns starka skäl att minimera tiden i häkte. RG hemställde att tingsrätten, i det fall de skulle finna tillräckliga skäl för en förlängning, skulle begränsa tiden till en vecka.

Handläggning i parternas utevaro den 12 september 2014

Tingsrätten gick igenom handlingarna i målet på grund av att RG motsatte sig åtalsförlängningen. Tingsrätten anförde att åklagaren redogjort för utredningsläget och för vilka åtgärder som återstod, varför en omhäktningsförhandling skulle vara utan betydelse. Rätten menade att de särskilda häktningsskäl kvarstod och framförde att RG faktiskt hade fyllt 18 år. Tingsrätten beslutade härmed att RG skulle kvarbli i häkte och medgav åtalsförlängningen till den 26 september. Ansökan om stämning gjordes den 26 september.

Egen kommentar

Från det att RG häktades den 31 augusti fram till dess att åtal väcktes den 26 september, hölls ingen omhäktningsförhandling. RG hölls alltså häktad i knappt fyra veckor utan någon förhandling.

Mål B 9982-14

I målet var DL misstänkt för rån vid två olika tillfällen.

Häktningsförhandling den 13 november 2014

Under förhandlingen anförde åklagaren att DL skulle häktas då han på sannolika skäl var misstänkt för rån vid två tillfällen och för att det förelåg kollusions- och recidivfara. DL förnekade brott och bestred åklagarens häktningsyrkande. Tingsrätten beslutade att DL skulle häktas då han på sannolika skäl var misstänkt för de brott åklagaren angett och för att det förelåg kollusions- och recidivfara. I samband med förhandlingen beslutade tingsrätten att åtalet skulle vara väckt senast den 27 november.

Framställan om förlängd åtalstid den 26 november 2014

Åklagaren gjorde gällande att förundersökningen inte kunde avslutas inom föreskriven tid och begärde därför förlängning till den 3 december. Som skäl anförde han att det skulle ske slutdelgivning dagen därpå och att försvararen hade uppgett att de behövde tid för att gå igenom utredningen. Därefter behövdes också viss tid för åtalets väckande. Med hänsyn till att de ovannämnda åtgärderna var de enda som återstod av utredningen, ansåg åklagaren att en omhäktningsförhandling skulle vara utan betydelse. DL medgav åtalsförlängningen, vilket även tingsrätten sedermera gjorde. Ansökan om stämning gjordes den 3 december.

Egen kommentar

Från det att DL häktades den 13 november fram till dess att åtal väcktes den 3 december, skedde ingen omhäktningsförhandling. DL var således häktad i tre veckor utan förhandling.

Mål 10126-14

I målet var AK misstänkt för sex fall av bedrägeri samt ett fall av försök till bedrägeri.

Häktningsförhandling den 6 november 2014

Åklagaren anförde under häktningsförhandlingen att AK skulle häktas då han på sannolika skäl var misstänkt för sex fall av bedrägeri samt ett fall av försök till bedrägeri och för att det förelåg recidivfara. Den misstänkte förnekade brott med hänsyn till att han saknat brottsligt uppsåt och bestred också åklagarens häktningssyrkande. Tingsrätten beslutade att häkta AK då han på sannolika skäl var misstänkt för de brott åklagaren angett och för att det förelåg recidivfara. Samtidigt beslutades att åtal skulle vara väckt senast den 20 november.

Framställan om förlängd åtalstid den 19 november 2014

Förundersökningen kunde inte slutföras innan den 20 november varför åklagaren begärde förlängning till den 28 november. Som grund till åtalsförlängningen anfördes att det behövdes mer tid för kompletterande förhör samt sammanställning av utredningen och slutdelgivning av densamma. Enligt åklagaren skulle en omhäktningsförhandling vara uppenbart utan betydelse. Den misstänkte motsatte sig en förlängning av åtalstiden, men trots det skedde ingen omhäktningsförhandling. Beslut om häktning skedde istället på handlingarna.

Handläggning i parternas utevaro den 20 november 2014

Tingsrätten gick igenom handlingarna i målet då AK motsatte sig åklagarens framställan om förlängd åtalstid. Tingsrätten konstaterade här att AK inte hade angett några konkreta skäl till varför han motsatte sig en åtalsförlängning. På grund härav och då åklagaren i sin framställan redogjort för utredningsläget ansåg tingsrätten att en omhäktningsförhandling skulle vara utan betydelse. I samband med handläggningen medgav tingsrätten åklagarens begäran om förlängd åtalstid till den 28 november.

Framställan om förlängd åtalstid den 27 november 2014

Åklagaren anförde i sin motivering att förundersökningen höll på att slutföras men att han inte hade fått in det slutgiltiga protokollet. En förlängning begärdes då till den 2 december för att ha tid att gå igenom utredningen och väcka åtalet.

Enligt åklagaren skulle en omhåkningsförhandling vara uppenbart obetydlig. AK medgav nu förlängning och även tingsrätten beslutade att medge förlängningen till den 2 december. Ansökan om stämning gjordes den 3 december.

Egen kommentar

Från det att AK häktades den 6 november fram till dess att åtal väcktes den 3 december, har det inte skett någon omhåkningsförhandling. AK har således suttit häktad i ca en månad utan förhandling.

Mål B 10749-14

I målet var NG misstänkt för olaga hot, misshandel och övergrepp i rättssak.

Häktningsförhandling den 22 juli 2015

Åklagaren gjorde gällande att NG på sannolika skäl var misstänkt för olaga hot, misshandel, övergrepp i rättssak och att det förelåg flykt- kollusions- och recidivfara. NG förnekade brott och bestred åklagarens häktningsyrkande. Tingsrätten beslutade att häkta NG då han på sannolika skäl var misstänkt för de brott åklagaren angett samt att det förelåg flykt- och recidivfara. Samtidigt beslutades att åtal skulle vara väckt senast den 29 juli.

Framställan om förlängd åtalstid den 28 juli 2015

Som skäl för åtalsförläning anförde åklagaren att den misstänkte hade begärt att vissa utredningsåtgärder skulle genomföras. Förundersökningen kunde därför inte slutföras inom föreskriven tid och förlängning begärdes därmed till den 31 juli. Med tanke på den korta tid som begärdes ansåg åklagaren att det vore uppenbart obehövligt med en omhäktningsförhandling. Den misstänkte medgav åtalsförlängningen. Försvaren yttrade sig dock och anförde att NG endast hade begärt en kompletterande uppgift varför det inte fanns någon anledning till att förlänga åtalstiden. Med tanke på att det endast var tre dagar som förlängningen innebar så medgavs förlängningen av NG. Tingsrätten beslutade att medge åtalsförlängningen och senaste dag för åtal var nu den 31 juli. Ansökan om stämning gjordes den 31 juli.

Egen kommentar

Från det att NG häktades den 22 juli fram till dess att åtal väcktes den 31 juli, skedde ingen omhäktningsförhandling. NG vara dock häktad mindre än två veckor varför en förhandling enligt lag inte behöver ske.

Mål B 10396-14

I målet var KM misstänkt för grovt vapenbrott. Sedermera kom KM även att misstänkas för grovt bedrägeri.

Häktningsförhandling den 16 augusti 2014

Åklagaren anförde att KM skulle häktas då han på sannolika skäl var misstänkt för grovt vapenbrott och för att det förelåg recidivfara. KM förnekade gärningen och bestred häktningsyrkandet. Tingsrätten beslutade att häkta KM då han på sannolika skäl var misstänkt för det brott åklagaren angett samt att det förelåg recidivfara. I samband med förhandlingen beslutades att åtal skulle vara väckt senast den 29 augusti.

Framställan om förlängd åtalstid den 28 augusti 2014

Förlängningen begärdes till den 4 september. Anledningen var att det fortfarande inväntades protokoll från vapenundersökningen. Därefter behövdes också tid för slutdelgivning och åtals väckande. KM medgav förlängning av åtalstiden och det gjorde även tingsrätten. Rätten beslutade att åtal skulle vara väckt senast den 4 september.

Framställan om förlängd åtalstid den 3 september 2014

Åklagaren kunde inte avsluta förundersökningen inom föreskriven tid varför han begärde om förlängning till den 18 september. Utredningen avseende nu aktuell gärning är klar och det var snart tid för slutdelgivning och åtalets väckande. Förlängningen begärdes med anledning av häktningsframställan om nytt brott, grovt bedrägeri. Häktningsförhandling önskades av åklagaren i detta fall. KM medgav förlängning av åtalet.

Omhäktningsförhandling den 4 september 2014

Åklagaren yrkade att KM skulle häktas då han på sannolika skäl var misstänkt för grovt bedrägeri. KM förnekade gärningen och bestred häktningsyrkandet. Tingsrätten beslutade att häkta KM då han på sannolika skäl var misstänkt för det brott åklagaren angett samt att det förelåg recidivfara. Åtal skulle nu vara väckt senast den 18 september. Ansökan om stämning gjordes den 17 september.

Egen kommentar

Från det att KM häktades den 16 augusti fram till dess att ansökan om stämning kom in till tingsrätten den 17 september, skedde en omhäkningsförhandling den 4 september. Således skedde det i detta fall en omhäkningsförhandling efter två veckor och fem dagar.

Mål B 10111-14

I detta mål var SM misstänkt för grovt vapenbrott. Sedermera framställde åklagaren att SM skulle häktas för ytterligare ett brott, förberedelse till mord.

Häktningsförhandling den 8 augusti 2014

Under häktningsförhandlingen yrkade åklagaren på att SM var på sannolika skäl misstänkt för grovt vapenbrott och att det förelåg kollusions- och recidivfara. SM erkände gärningen och medgav åklagarens häktningsyrkande. Tingsrätten beslutade att häkta SM då han på sannolika skäl var misstänkt för det brott åklagaren angett och för att det förelåg kollusions- och recidivfara. Samtidigt beslutades att åtal skulle vara väckt senast den 22 augusti.

Framställan om förlängd åtalstid den 21 augusti 2014

Åklagaren anförde inget skäl till varför en förlängning var nödvändig. Åklagaren kommenterade endast att åtal skulle vara väckt senast den 22 augusti och att förundersökningen inte kunde slutföras inom den föreskrivna tiden. Förlängning begärdes då till den 5 september. Av handlingarna gick inte att utläsa hur den misstänkte ställde sig till frågan om förlängning.

Omhäkningsförhandling den 22 augusti 2014

Åklagaren anförde att SM skulle kvarbli i häkte då han fortfarande på sannolika skäl var misstänkt för grovt vapenbrott och för att de särskilda häktningsgrunderna fortfarande förelåg. Samtidigt yrkade åklagaren också på att SM skulle häktas för nyttillkommen brottslighet, förberedelse till mord. SM medgav grovt vapenbrott men förnekade förberedelse till mord och bestred åklagarens häktningsyrkande. Tingsrätten beslutade att SM skulle kvarbli i häkte då han på sannolika skäl var misstänkt för grovt vapenbrott samt förberedelse till mord och för att det förelåg kollusions- och recidivfara. Under förhandlingen beslutades att åtal skulle vara väckt senast den 5 september.

Framställan om förlängd åtalstid den 4 september 2014

De skäl som åklagaren anförde för åtalsförlängningen var att det fortfarande pågick en genomgång av ett inte helt litet telefonmaterial och att detta sedan skulle sammanställas. Ytterligare förhör erfordrades därefter. Slutdelgivningen skulle sedan ske innan åtal kunde väckas. De nämnda åtgärderna beräknades erfordra i vart fall ytterligare 14 dagar. Förlängningen begärdes därför till den 19 september. Eftersom rätten hållit förhandling vid den ursprungliga häktningsförhandlingen såsom vid omhäktningsförhandlingen hemställde åklagaren att rätten skulle pröva förlängningshemställan på handlingarna. En förhandling i saken framstod, enligt honom, som uppenbart obehövlig.

SM motsatte sig dock åtalsförlängningen och begärde en förhandling. Som skäl anförde SM att åklagaren inte hade anfört någon objektiv omständighet som stödjer misstanken om förberedelse till mord. Utredningstempot ansågs också som uppseendeväckande lågt, varför han ansåg att en förhandling skulle hållas. Vidare anförde SM att åklagaren inte redovisat vad för telefonmaterial det var som avsågs och inte heller vilken betydelse det skulle kunna ha i målet och därmed inte ett tänkbart bevisstema. Förhör hade även hållits med SM dagen innan begäran om förlängning, den 3 september, där förhørsledaren hade uppgett att förundersökningen i princip var klar. Inga obesvarade frågor ställdes heller under det ca 15 minuter långa förhöret. Trots SM:s begäran om förhandling ansåg tingsrätten att en sådan var uppenbart obehövlig och ett beslut togs istället på handlingarna.

Handläggning i parternas utevaro den 4 september 2014

Tingsrätten gick igenom handlingarna i målet med anledning av att SM motsatte sig den av åklagaren gjorda framställan om förlängd åtalstid. Tingsrätten ansåg att en omhäktningsförhandling skulle vara uppenbart obehövlig då åklagaren i sin framställan redogjort för utredningsläget. Detta var även med beaktande av det som SM hade anfört. Tingsrätten medgav därmed en förlängning av åtalstiden till den 19 september.

Framställan om förlängd åtalstid den 18 september 2014

Åklagaren motiverade förlängningen med att det i ärendet fortfarande pågick en genomgång av ett ytterligare stort telefonmaterial för att sortera ut det som skulle vara relevant för misstanken om förberedelse till mord.

Förhör med den misstänkte behövdes också då detta i substantiella delar inte kunnat genomföras i avvaktan på att rätten skulle ta ställning till frågan om entledigande av offentlig försvarare, vilket nu var gjort. Åklagaren planerade att förhör skulle kunna genomföras under veckan därpå när ny försvarare för SM förhoppningsvis skulle vara förordnad. Slutdelgivning av stora delar av material som hörde till ett annat ärende hade påbörjats och bevisning från det målet skulle komma att åberopas även i detta mål. I ytterligare ett tredje mål löpte tid för erinringar från den misstänkte. Åklagaren menade att det i detta mål skulle finnas förutsättningar för att såväl hinna med slutdelgivning och åtals väckande inom den begärda tiden eller endast en kortare tid därefter. Det sagda innebar även att det tidsmässigt fanns förutsättningarna för att hålla en gemensam förhandling i de tre aktuella målen. Förlängningen begärdes därför till den 3 oktober. SM bestred åklagarens framställan om förlängd åtalstid.

Omhäkningsförhandling den 23 september 2014

Åklagaren yrkade enligt framställan om förlängd åtalstid från den 18 september, med justering att förlängningen nu begärdes till den 7 oktober. SM erkände grovt vapenbrott men förnekade förberedelse till mord. Tingsrätten beslutade att SM skulle kvarbli i häktet då han fortfarande på sannolika skäl var misstänkt för grovt vapenbrott och förberedelse till mord samt att det förelåg kollusions- och recidivfara. Tingsrätten medgav åtalsförlängningen till den 7 oktober. Ansökan om stämning gjordes den 7 oktober.

Egen kommentar

SM häktades genom en första häkningsförhandling den 8 augusti. Omhäkningsförhandling skedde sedan den 22 augusti, då SM även häktades för nyttillkommen brottslighet. Hittills hade det skett förhandling med två veckors mellanrum. Det tredje beslutet om häktning togs utan någon förhandling. Det fjärde beslutet om häktning skedde genom en omhäkningsförhandling som ägde rum den 23 september. SM var således, under en period, häktad i en månad utan förhandling. Av dagboksanteckningarna framgår inte vilken inställning SM hade till den första förlängningen.

Mål B 10386-14

I målet var SC misstänkt för narkotikasmuggling.

Häktningsförhandling den 17 augusti 2014

Åklagaren yrkade att SC skulle häktas då han på sannolika skäl var misstänkt för narkotikasmuggling vid två tillfällen. Det förelåg enligt åklagaren kollusions- och recidivfara. SC förnekade gärningen och bestred häktningsyrkandet. Tingsrätten gjorde bedömningen att SC på sannolika skäl var misstänkt för narkotikasmuggling under den aktuella tiden och ansåg i enlighet med åklagaren att det förelåg kollusions- och recidivfara. SC häktades och det beslutades att åtal skulle vara väckt senast den 29 augusti.

Framställan om förlängd åtalstid den 28 augusti 2014

Den tekniska utredningen avseende beslagttaget material, förpackning och narkotika var vid denna tidpunkt inte klar och ytterligare förhör återstod. Misstanken var alltså mycket stark och förlängning begärdes därför till den 12 september. Åklagarens uppfattning var att en omhäktningsförhandling skulle vara uppenbart utan betydelse. SC motsatte sig åklagarens begäran om förlängd åtalstid och yrkade att omedelbart försättas på fri fot.

Handläggning i parternas utevaro den 29 augusti 2014

Eftersom SC motsatte sig åklagarens begäran om förlängning från den 29 augusti till den 12 september gick tingsrätten igenom handlingarna i målet. Rätten kom då fram till att det var uppenbart obehövligt med en omhäktningsförhandling då åklagaren i sin framställan om förlängd åtalstid redogjort för utredningsläget. Rätten medgav därför förlängning till den 12 september.

Framställan om förlängd åtalstid den 11 september 2014

Enligt åklagaren kvarstod brottsmisstankarna oförändrade liksom de särskilda häktningsskälen. Åklagaren redogjorde för att det under den gångna perioden hållits förhör med SC, men att det förelåg behov av ytterligare förhör. Avslutningsvis behövdes mer tid då åklagaren alltså inväntade vissa svar avseende den tekniska undersökningen av beslagttaget material. Förlängning begärdes därför till den 25 september. SC motsatte sig dock den begärda förlängningen och yrkade på att han omedelbart skulle försättas på fri fot. Han menade att det inte fanns någon risk för att han skulle försvåra utredningen eller fortsätta med brottslig verksamhet om han försattes på fri fot.

Omhäkningsförhandling den 15 september 2014

Den 15 september kom åklagaren in med ytterligare en häkningsframställan på grund av nyttillkommet brott. Det var ytterligare ett fall av narkotikasmuggling. Åklagaren yrkade på att SC skulle kvarbli i häktet då han på sannolika skäl var misstänkt för narkotikasmuggling vid tre tillfällen samt att det förelåg kollusions- och recidivfara. SC förnekade brott och bestred häkningsyrkandet. Tingsrätten beslutade att den misstänkte skulle kvarbli i häktet på den grunden att han på sannolika skäl var misstänkt för tre fall av narkotikasmuggling den 5, 11 och 26 augusti och för att det förelåg kollusions- och recidivfara. Åtal skulle vara väckt senast den 25 september.

Framställan om förlängd åtalstid den 24 september 2014

Åklagaren anförde att brottsmisstankarna kvarstod oförändrade liksom de särskilda häknings-skälen. Under den gångna perioden hade kompletterande förhör hållits med vittne. Vidare hade arbetet med att sammanställa ett utredningsprotokoll påbörjats. Åklagarens målsättning var att ett protokoll skulle kunna överlämnas till den misstänkte och dennes försvarare för slutdelgivning i början av veckan därpå. Under förutsättning att inte några önskemål om omfattande kompletteringar skulle komma att framställas, skulle ett beslut i åtalsfrågan kunna tas under den kommande perioden. Förlängningen begärdes därför till den 9 oktober. SC bestred även denna gång åklagarens framställan om förlängd åtalstid med samma argument som tidigare men begärde däremot ingen förhandling.

Handläggning i parternas utevaro den 26 september 2014

Trots att SC bestred åtalsförlängningen skedde ingen omhäkningsförhandling. Tingsrätten ansåg att åklagaren hade redogjort för utredningsläget i sin begäran om förlängd åtalstid och utifrån detta ansågs en omhäkningsförhandling vara uppenbart obehövlig. Vidare medgav tingsrätten förlängning till den 9 oktober. Ansökan om stämning gjordes den 9 oktober.

Egen kommentar

Från det att SC häktades första gången den 17 augusti fram till dess att åklagaren ansökte om stämning den 9 oktober, hölls en omhäkningsförhandling den 15 september. Från första beslutet om häktning var SC häktad ca fyra veckor fram till dess att omhäkningsförhandlingen skedde. Efter ytterligare 24 dagar ansökte åklagaren om stämning. Av fyra beslut om häktning skedde två stycken utan omhäkningsförhandling.

Mål B 10428-14

I målet var AJ misstänkt för grovt narkotikabrott.

Häktningsförhandling den 20 augusti 2014

Åklagaren anförde att AJ var på sannolika skäl misstänkt för grovt narkotikabrott och att det förelåg kollusionsfara och obligatorisk häktning. Tingsrätten beslutade att AJ var på sannolika skäl misstänkt för de brott åklagaren angett och att de särskilda häktningsgrunderna såväl förelåg. Vid förhandlingen beslutades att åtal skulle vara väckt senast den 3 september.

Framställan om förlängd åtalstid den 2 september 2014

Förundersökningen kunde inte avslutas inom den föreskrivna tiden på grund av att ingen av de begärda undersökningarna från SKL hade inkommit. SKL skulle analysera och bestämma koncentrationen av narkotikan samt kontrollera fingeravtryck och DNA. Till detta skulle det också göras kompletterande förhör. Förlängningen begärdes därför till den 17 september. Enligt åklagaren skulle en omhäktningsförhandling vara utan betydelse. Den misstänkte medgav förlängning vilket tingsrätten sedan också gjorde. Åtal skulle nu vara väckt senast den 17 september.

Framställan om förlängd åtalstid den 16 september 2014

Förundersökningen kunde inte avslutas inom den föreskrivna tiden. Narkotikan som tidigare skulle analyseras och haltbestämmas var nu klar men det återstod att kontrollera fingeravtryck på emballage och påsar samt hålla kompletterande förhör med AJ. Förlängningen begärdes därför till den 1 oktober. Åklagarens uppfattning var att en omhäktningsförhandling skulle vara utan betydelse. AJ delade inte åklagarens uppfattning om att en omhäktningsförhandling skulle vara utan betydelse. Även om häktningen inte skulle hävas under en förhandling skulle han kunna få svar på diverse frågor som kan vara av betydelse för honom. Mot bakgrund av detta motsatte sig AJ en förlängning av åtalstiden.

Omhäktningsförhandling den 19 september 2014

Åklagaren vidhöll häktningsyrkandet. Tingsrätten beslutade att AJ skulle kvarbli i häktet då han fortfarande på sannolika skäl var misstänkt för grovt narkotikabrott och för att det förelåg kollusionsfara och obligatorisk häktning. Rätten beslutade att åtal nu skulle vara väckt senast den 3 oktober.

Framställan om förlängd åtalstid den 2 oktober 2014

Förundersökningen kunde inte avslutas inom föreskriven tid varför en förlängning begärdes till den 17 oktober. Även denna gång var bakgrunden till förlängning väntan på teknisk bevisning. SKL skulle redovisa DNA-undersökningarna veckan därpå och efter det skulle fingeravtrycksundersökningar göras. Åklagaren ansåg därför att en omhäkningsförhandling skulle vara utan betydelse. AJ medgav förlängning och det gjorde även tingsrätten. Åtal skulle nu vara väckt senast den 17 oktober.

Framställan om förlängd åtalstid den 16 oktober 2014

Vid denna tidpunkt var DNA-undersökningarna klara men fingeravtrycksundersökningarna pågick fortfarande. SKL hade meddelat att svar från dessa undersökningar skulle komma veckan därpå. Därefter skulle ärendet slutdelges och det skulle ges tid för skäligt rådrum och åtalets väckande. Förlängningen begärdes därför till den 28 oktober. En omhäkningsförhandling skulle även här vara utan betydelse enligt åklagaren. AJ medgav åtalsförlängningen, vilket tingsrätten också gjorde. Åtal skulle nu vara väckt senast den 28 oktober. Ansökan om stämning gjordes den 17 oktober.

Egen kommentar

Från det att AJ häktades den 20 augusti fram till dess att stämningsansökan kom in till tingsrätten den 17 oktober, skedde en omhäkningsförhandling. Efter den första häkningsförhandlingen som skedde den 20 augusti hölls inte någon omhäkningsförhandling förrän den 19 september, ca en månad senare. Från det att omhäkningsförhandlingen ägde rum fram till datumet för stämningsansökan, den 17 oktober, skedde ingen förhandling alls. I fallet hölls det således en omhäkningsförhandling var fjärde vecka.

Mål B 10724-14

I detta mål var PK och MM misstänkta för grovt tullbrott. Sedermera kom även en tredje person, MA, att misstänkas för grovt tullbrott.

Häktningsförhandling den 26 augusti 2014, PK

Åklagaren anförde att PK skulle häktas då han på sannolika skäl var misstänkt för grovt tullbrott, alternativt skäligen misstanke. Det förelåg kollusions- och recidivfara och det var av synnerlig vikt att ta han i förvar i avvaktan på ytterligare utredning. PK förnekade brott och bestred häktningsyrkandet. Tingsrätten beslutade att PK skulle häktas då han på sannolika skäl var misstänkt för grovt tullbrott under augusti 2014 i Göteborg samt att det förelåg kollusions- och recidivfara. Samtidigt beslutade tingsrätten att åtal skulle vara väckt senast den 9 september.

Häktningsförhandling den 26 augusti 2014, MM

Åklagaren anförde att MM skulle häktas då han på sannolika skäl var misstänkt för grovt tullbrott, alternativt skäligen misstanke. Enligt åklagaren förelåg det kollusionsfara och det var av synnerlig vikt att ta han i förvar i avvaktan på ytterligare utredning. MM förnekade brott och bestred åklagarens häktningsyrkande. Tingsrätten beslutade att MM skulle häktas. Anledningen var att han på sannolika skäl var misstänkt för grovt tullbrott under augusti 2014 i Göteborg och för att det förelåg kollusionsfara. Samtidigt beslutade tingsrätten att åtal skulle vara väckt senast den 9 september.

Framställan om förlängd åtalstid den 8 september 2014, MM

Brottsmisstanken kvarstod oförändrad liksom det särskilda häktningsyrkandet. Åklagaren anförde att de alltjämt befann sig i förundersökningens initialskede. Under den gångna perioden hade förhör hållits med den misstänkte men det förelåg behov av ytterligare förhör. Samtidigt fortsatte arbetet med att kartlägga godsets ursprung. Det hade ännu inte hållits förhör med samtliga vittnen. Förlängningen begärdes därför till den 23 september. MM motsatte sig dock en förlängning och begärde förhandling.

Framställan om förlängd åtalstid den 8 september 2014, PK

Brottsmisstanken kvarstod oförändrad liksom det särskilda häktningsyrkandet. Åklagaren anförde att de alltjämt befann sig i förundersökningens initialskede. Under den gångna perioden hade förhör hållits med den misstänkte men det förelåg behov av ytterligare förhör.

Samtidigt fortsatte arbetet med att kartlägga godsets ursprung och det hade ännu inte hållits förhör med samtliga vittnen. Förlängning begärdes därför till den 23 september. PK motsatte sig dock en förlängning och framställde att bli försatt på fri fot.

Handläggning i parternas utevaro den 9 september 2014, PK

Tingsrätten gick igenom handlingarna i målet med anledning av att PK motsatte sig den av åklagaren gjorda framställningen om förlängd åtalstid från den 9 september till den 23 september. På grund av att åklagaren i sin framställan redogjort för utredningsläget ansåg tingsrätten att en omhäkningsförhandling skulle vara uppenbart obehövlig. Tingsrätten beslutade härmed att medge åtalsförlängning till den 23 september.

Handläggning i parternas utevaro den 9 september 2014, MM

Tingsrätten gick igenom handlingarna i målet med anledning av att MM motsatte sig den av åklagaren gjorda framställningen om förlängd åtalstid från den 9 september till den 23 september. På grund av att åklagaren i sin framställan redogjort för utredningsläget ansåg tingsrätten att en omhäkningsförhandling skulle vara uppenbart obehövlig. I samband med handläggningen medgav tingsrätten åtalsförlängningen till den 23 september.

Framställan om förlängd åtalstid den 22 september 2014, PK

Brottsmisstanken kvarstod fortfarande oförändrad liksom de särskilda häktningsskälerna. Under den gångna perioden hade förhör hållits med vittnen men det hade ännu inte hållits förhör med samtliga vittnen. Åklagaren upplyste om att den misstänktes enda svar på utredarens frågor vid förhörstillfället den 17 september var: ”ingen kommentar”. Förlängning begärdes med anledning av det nu anförda till den 7 oktober. PK bestred åtalsförlängningen och yrkade på att bli försatt på fri fot.

Framställan om förlängd åtalstid den 22 september 2014, MM

Brottsmisstanken kvarstod fortfarande oförändrad liksom de särskilda häktningsskälerna. Under den gångna perioden hade förhör hållits med den misstänkte och vittnen men det hade ännu inte hållits förhör med samtliga vittnen. Förlängning begärdes därför till den 7 oktober. MM bestred åtalsförlängningen.

Omhäkningsförhandling den 24 september 2014, PK

Åklagaren vidhöll häktningssyrkandet. Tingsrätten beslutade att PK skulle kvarbli i häktet då han på sannolika skäl var misstänkt för grovt tullbrott och för att det förelåg kollusions- och recidivfara. Rätten medgav åklagarens begäran om förlängd åtalstid till den 7 oktober.

Omhäkningsförhandling den 25 september 2014, MM

Åklagaren vidhöll häktningssyrkandet. MM förnekade brott och bestred åklagarens häktningssyrkande. Den misstänkte bestred även åtalsförlängningen och anförde att förlängningen i vart fall inte skulle vara längre än en vecka. Tingsrätten beslutade att MM skulle kvarbli i häktet då han på sannolika skäl var misstänkt för grovt tullbrott och för att det förelåg kollusionsfara. Rätten medgav åklagarens begäran om åtalsförlängning till den 7 oktober.

Framställan om förlängd åtalstid den 6 oktober 2014, MM

Åklagaren upplyste om att arbetet med vittnesförhör hade fortsatt. Vid tillfället pågick bl.a. en utredning av omständigheterna kring det bolag i vars namn godset hade hanterats. Det återstod alltjämt några vittnen att höra. Förhör hade även hållits med den misstänkte som till övervägande del besvararat utredarens frågor med: ”ingen kommentar”. Mot bakgrund härav skulle en omhäkningsförhandling vara uppenbart obehövlig. Förlängningen begärdes med anledning av det anförda till den 21 oktober. MM motsatte sig en förlängning och hemställde att tingsrätten skulle pröva saken i förhandling. Angående den av åklagaren ingivna motiveringen till varför en förhandling skulle vara obehövlig kunde följande anföras. Oavsett vilka svar MM lämnat vid hittills hållna förhör eller kan förväntas lämna vid kommande förhör, saknar betydelse för huruvida frågan om begäran om förlängd tid till åtals väckande, ska prövas vid förhandling eller ej.

Detta eftersom en förhandling i första hand syftar till att rätten ska kunna ta ställning till såväl misstanke som om de särskilda häktningsskälerna alltjämt är för handen samt pröva huruvida ett fortsatt frihetsberövande är proportionerligt. Åklagarens redovisning av utredningsläget och misstankar med mera ska också utgöra grunden för tingsrättens förutsättningar att bedöma om utredningen bedrivs med den skyndsamhet som lagen föreskriver. Försvararen var av den uppfattningen att utredningen hittills hade gått långsamt och han ifrågasatte om lagens skyndsamhetskrav iakttagits i detta fall.

Framställan om förlängd åtalstid den 6 oktober 2014, PK

Åklagaren upplyste om att arbetet med vittnesförhör hade fortsatt. Vid tillfället pågick bl.a. en utredning av omständigheterna kring det bolag i vars namn godset hade hanterats. Det återstod alltjämt några vittnen att höra. Förhör hade även hållits med den misstänkte som även fortsättningsvis till övervägande del hade besvarat utredarens frågor med: ”ingen kommentar”. Den 26 september prövade Hovrätten för Västra Sverige ett överklagande i häktningsfrågan och avslog överklagandet. Mot bakgrund härav var en omhäkningsförhandling enligt åklagaren uppenbart obehövlig. Förlängningen begärdes nu till den 21 oktober. PK bestred en förlängning och yrkade på att bli försatt på fri fot. Som skäl för detta anfördes att utredningen borde ha bedrivits snabbare. Utredningen hade vid tillfället pågått i en och en halv månad. Redan fyra veckor tidigare hade det uppgetts som skäl för framställan att förhör inte hade hållits med alla vittnen. Fyra veckor senare hade samma skäl uppgetts. Den omständigheten att PK begagnat sin rätt att inte svara på frågor skulle inte få leda till att han av den anledningen skulle vara fortsatt häktad. I vart fall hävdades att utredningen hade bedrivits under så lång tid att PK:s möjligheter att försvåra den ansågs som mycket små.

Handläggning i parternas utevaro den 8 oktober 2014, PK

Mot bakgrund av att PK motsatte sig förlängningen från den 7 oktober till den 21 oktober, gick tingsrätten igenom handlingarna i målet. På grund av att åklagaren i sin framställan redogjort för utredningsläget ansåg tingsrätten att det var uppenbart att en omhäkningsförhandling skulle vara utan betydelse. Tingsrätten medgav därmed åklagarens begäran om förlängd åtalstid till den 21 oktober.

Handläggning i parternas utevaro den 9 oktober 2014, MM

Mot bakgrund av att MM motsatte sig förlängningen från den 7 oktober till den 21 oktober gick tingsrätten igenom handlingarna i målet. Där kom rätten fram till att en omhäkningsförhandling skulle vara uppenbart utan betydelse då åklagaren i sin framställning redogjort för utredningsläget. Tingsrätten medgav därmed åklagarens begäran om förlängd åtalstid till den 21 oktober. Rätten tillade även att det som åklagaren angett om MM vid förhöret, att han inte ville lämna några uppgifter, saknade betydelse för tingsrättens bedömning om behovet av att hålla en omhäkningsförhandling.

Framställan om förlängd åtalstid den 20 oktober 2014, PK

Åklagaren upplyste om att det hade hållits förhör med den misstänkte och även andra personer under den gångna tiden. I detta läge återstod endast en bevisperson att höra. Således var utredningen i slutfasen. Under den kommande perioden skulle det påbörjas ett arbete med att sammanställa ett protokoll. Ambitionen var att åklagaren under perioden skulle kunna lämna över detta till PK och dennes försvarare för synpunkter. Förlängningen begärdes därför till den 4 november. PK bestred dock åtalsförlängningen.

Framställan om förlängd åtalstid den 20 oktober 2014, MM

Under den gångna tiden hade förhör hållits med MM och andra personer. I detta läge återstod endast en bevisperson att höra. De var således i slutfasen av utredningen. Under den kommande perioden skulle ett arbete med att sammanställa ett protokoll påbörjas. Ambitionen var att åklagaren under den kommande perioden skulle kunna lämna över detta till MM och dennes försvarare för synpunkter. Förlängningen begärdes därför till den 4 november. MM motsatte sig förlängning och begärde förhandling.

Omhäkningsförhandling den 24 oktober 2014, MM

Åklagaren vidhöll häkningsyrkandet och tingsrätten beslutade att MM skulle kvarbli i häktet då han fortfarande på sannolika skäl var misstänkt för det brott åklagaren angett samt att det förelåg kollusionsfara. Åtal skulle nu vara väckt senast den 31 oktober.

Omhäkningsförhandling den 24 oktober 2014, PK

Åklagaren vidhöll häkningsyrkandet och tingsrätten beslutade att PK skulle kvarbli i häktet då han fortfarande på sannolika skäl var misstänkt för det brott åklagaren angett samt att det förelåg kollusions- och recidivfara. Åtal skulle nu vara väckt senast den 31 oktober.

Häkningsförhandling den 25 oktober 2014, MA

Åklagaren kom nu in med ytterligare en häkningsframställan avseende en tredje person, MA. Åklagaren anförde att MA på sannolika skäl var misstänkt för grovt tullbrott och att det förelåg kollusionsfara. Tingsrätten beslutade att häkta MA då han på sannolika skäl var misstänkt för grovt tullbrott och för att det förelåg kollusionsfara. Åtal skulle vara väckt senast den 7 november.

Framställan om förlängd åtalstid den 30 oktober 2014, MM

Åklagaren upplyste om att arbetet med att sammanställa ett förundersökningsprotokoll nu var i sitt slutskede. I början av veckan därpå skulle utredningen komma att överlämnas till den misstänkte och dennes försvarare för slutdelgivning. Under förutsättning att inga önskemål om kompletteringar skulle komma att framställas skulle ett beslut i åtalsfrågan kunna tas i slutet av den kommande perioden. Förlängningen begärdes därför till den 7 november. MM medgav begärd förlängning, vilket också tingsrätten sedermera gjorde.

Framställan om förlängd åtalstid den 30 oktober 2014, PK

Åklagaren upplyste om att arbetet med att sammanställa ett förundersökningsprotokoll nu var i sitt slutskede. I början av veckan därpå skulle utredningen komma att överlämnas till den misstänkte och dennes försvarare för slutdelgivning. Under förutsättning att inga önskemål om kompletteringar skulle komma att framställas skulle ett beslut i åtalsfrågan kunna tas i slutet av den kommande perioden. Förlängningen begärdes därför till den 7 november. PK bestred åtalsförlängningen. Som grund anförde han att åtalsförlängningen vid förra tillfället begärdes med 14 dagar och att tingsrätten då beviljade endast en vecka. Målet hade enligt honom inte förändrats på något avgörande sätt sedan förra kontrollförhandlingen som skulle ge åklagaren skäl till ytterligare förlängning. Vidare anfördes att PK suttit häktad förhållandevis länge och att han psykiskt led av detta. Mot denna bakgrund menade PK att åklagarens yrkande om förlängning av åtalstiden skulle avslås och att han skulle försättas på fri fot.

Handläggning i parternas utevaro den 31 oktober 2014, PK

Tingsrätten gick igenom handlingarna i målet då PK motsatte sig den av åklagaren begärda förlängningen. Rätten anförde att åklagaren redogjort för utredningsläget varför en omhåkningsförhandling skulle vara uppenbart utan betydelse. Rätten medgav härmed förlängning till den 7 november.

Framställan om förlängd åtalstid den 5 november 2014, PK

Förundersökningen skulle under dagen komma att sammanställas varefter protokollet skulle slutdelges PK och det skulle ges skäligt rådrom. Tid erfordrades dessutom för åtalets utformning. Förlängning begärdes därför till den 12 november. PK bestred åtalsförlängningen.

Framställan om förlängd åtalstid den 5 november 2014, MM

Förundersökningen skulle under dagen komma att sammanställas varefter protokollet skulle slutdelges MM och det skulle ges skäligt rådrum. Tid erfordrades dessutom för åtalets utformning. Förlängning begärdes därför till den 12 november. MM motsatte sig dock åtalsförlängningen och begärde förhandling. Som skäl anförde han att frihetsberövandet inneburit påtagliga men för honom och även hans anhöriga. Vidare anförde han att en åtalsförlängning, oaktat misstanken, inte längre kunde anses vara proportionerlig. Han ansåg inte heller att det vid en översiktlig genomgång av utredningen framgick att det förelåg sannolika skäl för misstanken om att MM gjort sig skyldig till grovt tullbrott.

Framställan om förlängd åtalstid den 5 november 2014, MA

Förundersökningen skulle under dagen komma att sammanställas varefter protokollet skulle slutdelges den misstänkte och det skulle ges skäligt rådrum. Tid erfordrades dessutom för åtalets utformning. Förlängningen begärdes därför till den 12 november. MA motsatte sig åtalsförlängningen. Som skäl anförde han att det inte förelåg sannolika skäl för att han var misstänkt för grovt tullbrott. Vidare anförde MA att det inte förelåg någon kollusionsfara. De två andra i målet, MM och PK, häktades två månader tidigare och MA hade därför haft två månader på sig att påverka utredningen om intresse för det förelegat. Någon konkretiserad risk för kollusion varken förelåg eller har än mindre påståtts av åklagaren. Fortsatt häktning ansåg inte MA som proportionerligt. MA hade en anställning och levde under ordnade förhållanden och riskerade genom frihetsberövandet att förlora sin anställning. Därmed begärdes en omhäkningsförhandling.

Handläggning i parternas utevaro den 7 november 2014, PK

Tingsrätten gick igenom handlingarna i målet på grund av att PK motsatte sig åklagarens begäran om åtalsförlängning. Rätten ansåg att åklagaren redogjort för utredningsläget varför en omhäkningsförhandling skulle vara uppenbart utan betydelse. Vidare anfördes att PK inte heller angett några konkreta skäl till varför han motsatte sig en förlängning. Med anledning av detta medgav tingsrätten förlängning till den 12 november.

Omhäkningsförhandling den 10 november 2014, MM

Åklagaren vidhöll häkningsyrkandet och tingsrätten beslutade att MM skulle kvarbli i häktet. Han var fortfarande på sannolika skäl misstänkt för grovt tullbrott och det förelåg kollusionsfara. Åtal skulle vara väckt senast den 12 november.

Omhäkningsförhandling den 10 november 2014, MA

Tingsrätten beslutade vid förhandlingen att MA skulle kvarbli i häktet. Fortfarande på sannolika skäl misstänkt och för att det förelåg kollusionsfara. Åtal skulle vara väckt senast den 12 november.

Egen kommentar

Från det att PK häktades den 26 augusti fram till dess att åtal väcktes, den 12 november, har det skett två stycken omhäkningsförhandlingar. Den första omhäkningsförhandlingen skedde den 24 september och den andra den 24 oktober. Mellan varje förhandling har det gått ungefär en månad. Från det att MM häktades den 26 augusti fram till dess att åtal väcktes, den 12 november, har det skett tre stycken omhäkningsförhandlingar. Den första skedde den 25 september, den andra den 24 oktober och den tredje den 10 november. De två första förhandlingarna skedde med en månads mellanrum och den tredje efter drygt två veckor. Vad gäller MA häktades han den 25 oktober och den 10 november hölls en omhäkningsförhandling, alltså drygt två veckor efter.

Jag, Veronica Burman, 19910310-4460, registrerades på kursen första gången höstterminen 2015.
Jag har aldrig omregistrerats eller deltagit i tidigare examinationstillfällen.